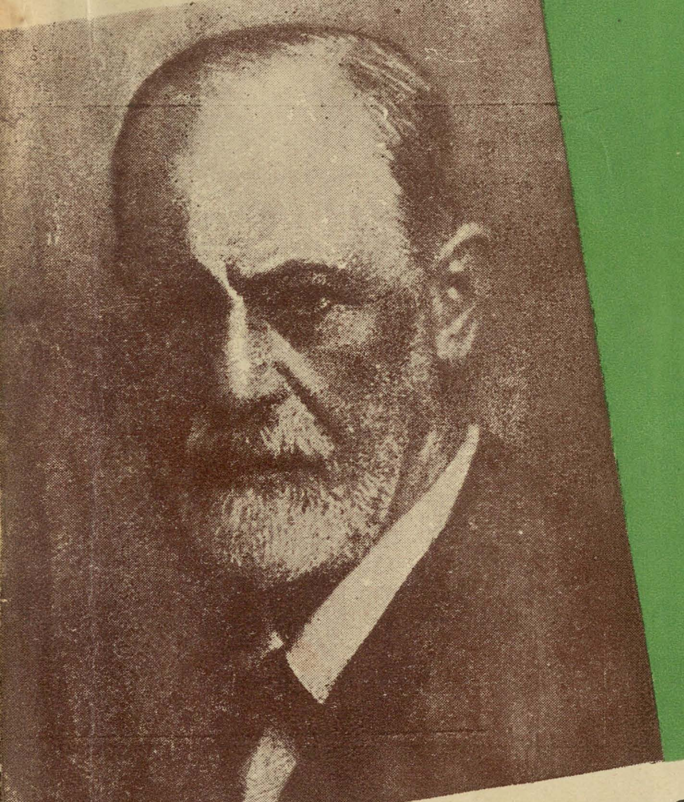
Freud

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

S. FREUD

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΒΡΑΜ ΚΟΕΝ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΣΚΕΨΗ 34

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ γνῶσις τῆς ἱστορίας τῆς ψυχαναλύσεως ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῶν ψυχαναλυτικῶν μελετῶν. Ὅπως οἱουδήποτε ἐπιστημονικοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ θέματος ἡ μελέτη δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πλήρης ἐφ᾽ ὅσον δὲν συνοδεύεται ἀπὸ μίαν σχετικὴν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἱστορικῆς περιγραφῆς τῆς κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐμφανίσεως καὶ ἐπικρατήσεως τῶν διαφόρων δοξασιῶν αὐτῆς, εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Ἀναλαβὼν πρὸ δεκαετίας, τὴν σύνταξιν τῆς ἱστορίας τῆς ψυχαναλύσεως, ὁ ἴδιος ὁ Φρόϋντ ἄφισε νὰ ἐννοηθῇ πόσην σημασίαν ἀποδίδει εἰς αὐτήν. Ἠθέλησε νὰ τονίσῃ πρὸ παντὸς ὑπὸ ποίας αὐστηρῶς ἐπιστημονικὰς συνθήκας ἀνεπτύχθησαν αἱ πρῶταί του ἀντιλήψεις καὶ πῶς αἱ εὐνόητοι ἀρχικαὶ ἐπιφυλάξεις του ὑπεχώρησαν ἐν τέλει πρὸ τῆς καταπειστικῆς δυνάμεως τῶν πειραμάτων.

Ὁ πειραματισμὸς ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ ἐπιπέδου, εἰς ἕνα ἐπίπεδον δηλαδὴ εἰς τὸ ὁποῖον τὰ πρὸς ἐπεξεργασίαν ὑλικὰ εἶναι ἀστάθμητα καὶ ἀσταθῆ, εἶναι προφανῶς δυσκολώτατος. Εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις ὅμως, πρὸ παντὸς εἰς τὰς ψυχικὰς ἀσθενείας, τὰ συμπτώματα τῆς ψυχικῆς διαταραχῆς ἐμφανίζονται μὲ κάποιαν ρυθμικότητα καὶ ὁμοιοτυπίαν, βοηθοῦντα τὸν ἐπιστήμονα νὰ καθιερώσῃ ὡρισμένους κανόνας καὶ νὰ κατατάξῃ τὰς περιπτώσεις εἰς κατηγορίας.

Τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Φρόϋντ ἀντελήφθη ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς «ἐρωτικῆς μεταβιβάσεως» τοῦ νευρωτικοῦ πρὸς τὸν θεραπεύοντα ἰατρόν, ἔχει γενικὸν χαρακτῆρα δι᾽ ὅλας τὰς νευρώσεις καὶ δι᾽ ὅλους τοὺς νευρωτικούς, ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔθεσε καὶ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς μίαν ὡρισμένην στιγμὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται ἀκατάσχετον ροπὴν νὰ κατα-

στήση τὸν ἰατρὸν ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτός του. Τί σημαίνει τοῦτο; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημά μας εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ ψυχαναλυτικὴ ἐπιστήμη.

Ἡ ἐξέτασις τοῦ φαινομένου τῆς μεταβιβάσεως ὡδήγησε εἰς τὴν διαπίστωσιν τοῦ «ἀσυνειδήτου», τῆς «ἀπωθήσεως», τοῦ «οἰδιποδείου συμπλέγματος», καὶ τῆς «λίμπιντο». Πῶς καὶ κατὰ ποίαν χρονολογικὴν σειράν; Αὐτὰ ἐκθέτονται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Βεβαίως ἡ ἱστορικὴ αὕτη ἀνασκόπησις εἶναι περιληπτικωτάτη, δὲν δύναται δὲ ὁ ἀναγνώστης νὰ εὕρῃ ἐνταῦθα εὐρυτάτην καὶ ἐξαντλητικὴν ἔκθεσιν τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πολυάριθμα καὶ περίπλοκα, ἀ φ ο ρ ῶ ν τ α ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις, «ὑγιεῖς» καὶ νοσηράς, τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ. Ἡ χρησιμότης της εἶναι ἀναντίρρητος δι' ὅσους θέλουν νὰ ἀποκτήσουν θεωρητικὴν ψυχαναλυτικὴν μόρφωσιν.

Μοῦ φαίνεται ὠφέλιμον νὰ ἐπισύρω τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἰδιαιτέρως ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ἔργου τούτου, ὅπου ὁ Φρόϋντ πραγματεύεται τὰς διαφοράς του μὲ τὸν Ἄντλερ καὶ τὸν Ἰοῦγγ. Οἱ δύο τελευταῖοι ἐξ ἀρχῆς συνοδοιπόροι τοῦ Φρόϋντ, ἀπεσπάσθησαν κατόπιν, ἱδρύσαντες ὁ μὲν τὴν λεγομένην σχολὴν τῆς «Individual-psychologie», ὁ δὲ τὴν ἑλβετικὴν σχολὴν τῆς ψυχαναλύσεως, διακριθεῖσαν ἐκ τῶν ὑστέρων διὰ τοῦ μυστικοπαθοῦς χαρακτῆρος τῶν δοξασιῶν της. Τοῦ Ἄντλερ ἡ σχολὴ ἀποδίδει κατὰ τὸν αἰτιολογικὸν προσδιορισμὸν τῶν ψυχικῶν φαινομένων, περισσότερον βάρος εἰς τὴν ψυχοπλαστικὴν δύναμιν τῆς ἐγωϊστικῆς ὁρμῆς ἐπικρατήσεως καὶ διακρίσεως (τῆς λίμπιντο θεωρουμένης ὡς δευτερευούσης σημασίας) παρ' ὅσον ἀποδίδει ὁ Φρόϋντ εἰς τὴν λίμπιντο, ὡς τὸν κυριώτερον παράγοντα τῆς ψυχοσυνθέσεως, τοῦ ἀτομικοῦ Ἐγὼ θεωρουμένου ὡς ὑπηρέτου τῆς λίμπιντο. Ἡ σχολὴ τοῦ Ἰοῦγγ ἐναυάγησε κυριολεκτικῶς, μετατραπεῖσα εἰς μίαν ἠθικολογικὴν δοξασίαν.

Ἡ ἑλληνικὴ ψυχαναλυτικὴ φιλολογία, ἡ ὁποία εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτος, ἀγνοεῖ δυστυχῶς καὶ τοὺς δύο εἰρημένους ἐπιστήμονας, διὰ τοῦτο δὲ ἔδει νὰ μνημονευθοῦν ὅλως εἰδικῶς ἐνταῦθα, λόγῳ τῆς σπουδαιοτάτης συμβολῆς των εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ψυχαναλυτικῆς ἐπιστήμης.

Α. Κ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Τὸ παρὸν ἔργον ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην μίαν ὁπωσδήποτε λεπτομερῆ εἰκόνα τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ ψυχαναλυτικὴ διδασκαλία. Τὸ ὅτι παρουσιάζει κάποιον ὑποκειμενικὸν (προσωπικὸν) χαρακτῆρα, ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἐκπλήξῃ κανένα, ἐὰν ληφθῇ ὑπ᾿ ὄψιν ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον διεδραμάτισα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως. Αὕτη ὑπῆρξε δημιουργία μου. Ἐπὶ δεκαετίαν ὁλόκληρον, ἤμην ὁ μόνος ὁ ὁποῖος ἠσχολήθη μὲ αὐτήν, καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐδοκίμασα μόνος τὴν ἀμείλικτον κριτικήν, δι᾿ ἧς οἱ σύγχρονοί μου ἐξεδήλουν τὴν δυσφορίαν των κατὰ τῆς ψυχαναλύσεως καὶ τὰς ἐχθρικάς των ἀποδοκιμασίας. Καὶ φρονῶ ὅτι δύναμαι νὰ διϊσχυρισθῶ ἀκόμη σήμερον, ὅπου δὲν εἶμαι ὁ μόνος ψυχαναλυτής, ὅτι, οὐδεὶς εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ καλύτερον τὶ ἐστὶ ψυχανάλυσις, κατὰ τὶ διαφέρει ἀπὸ τὰς ἄλλας μεθόδους ἐξερευνήσεως τῆς ψυχικῆς ζωῆς, τὶ προσδιορίζει ἀκριβῶς ὁ ὅρος οὗτος ἢ τὶ θὰ ἠδύνατο νὰ προσδιορισθῇ καλύτερον δι᾿ ἄλλου ὅρου.

Ὅταν, τὸ 1904, μοὶ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ὁμιλήσω διὰ πρώτην φορὰν δημοσίᾳ περὶ τῆς ψυχαναλύσεως ἀπὸ τὸ βῆμα μιᾶς ἕδρας ἀμερικανικοῦ Πανεπιστημίου, ἔχων πλήρη συναίσθησιν τῆς σημασίας τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἡ πρώτη αὐτὴ δημοσία ἐμφάνισις διὰ τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποίους ἐπεδίωκον, εἶχον δηλώσει τότε ὅτι, δὲν ἤμην ἐγὼ ὁ ἐπινοήσας τὴν ψυχανάλυσιν καὶ ὅτι ἡ τιμὴ αὕτη ἔλαχεν εἰς τὸν Ἰωσὴφ Μπρόϋερ,

καθ᾿ ἣν στιγμὴν ἐγώ, ὢν ἀκόμη φοιτητής, προπαρεσκευαζόμην διὰ τὰς ἐξετάσεις (1880—1882). Ἔκτοτε ὅμως ὡρισμένοι καλοὶ φίλοι μου μοῦ ἔκαναν τὴν παρατήρησιν ὅτι, ἐν προκειμένῳ, εἶχον προχωρήσει πέραν τοῦ δέοντος εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης μου, ὅτι θὰ ἔπρεπε μᾶλλον, ὅπως καὶ κατὰ διαφόρους προηγουμένας εὐκαιρίας, νὰ τονίσω ὅτι ἡ «καθαρτικὴ μέθοδος» θεραπείας τοῦ Μπρόϋερ ἀπετέλει τὴν εἰσαγωγικὴν φάσιν τῆς ψυχαναλύσεως, καὶ ὅτι, τέλος, ἡ τελευταία αὕτη ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ τὴν ἡμέραν καθ᾿ ἥν, ἐγκαταλείπων τὴν ὑπνωτικὴν τεχνικήν, εἶχον υἱοθετήσει τὴν μέθοδον τοῦ ἐλευθέρου συνδυασμοῦ ἰδεῶν ἐν τῇ θεραπείᾳ τῆς ὑστερίας καὶ τῆς νευρώσεως. Κατὰ βάθος, εἶναι σχεδὸν ἀδιάφορον ἐὰν ἡ ἀρχὴ τῆς ψυχαναλύσεως ἀνάγεται εἰς τὴν καθαρτικὴν μέθοδον ἢ εἰς τὴν τροποποίησιν τὴν ὁποίαν ἐπέφερα εἰς αὐτήν. Ἀναφέρω ἐνταῦθα τὸ ἱστορικὸν τοῦτο περιστατικὸν μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ὡρισμένοι ἀντίπαλοι τῆς ψυχαναλύσεως δράττονται πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ διακηρύξουν ὅτι εἰς τὸν Μπρόϋερ καὶ οὐχὶ εἰς ἐμὲ ἀνήκει ἡ τιμὴ τῆς δημιουργίας τῆς θεραπευτικῆς αὐτῆς τέχνης. Ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ προσθέσω ὅτι τὴν πρωτεραιότητα τοῦ Μπρόϋερ ὑποστηρίζουν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀποδίδουν κάποιαν ἀξίαν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, ἐνῷ οἱ καταπολεμοῦντες αὐτὴν ὡς ἀναξίαν προσοχῆς, δὲν διστάζουν νὰ μοῦ καταλογήσουν ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην τῆς δημιουργίας της. Ἡ σημαντικὴ συνεισφορὰ τοῦ Μπρόϋερ εἰς τὴν γένεσιν τῆς ψυχαναλύσεως δὲν ἐπέσυρεν ἐπ᾿ αὐτοῦ, καθ᾿ ἃ γνωρίζω, οὔτε ἐλάχιστον μέρος τῶν ὕβρεων καὶ μομφῶν τῶν ὁποίων ὑπῆρξα ἀντικείμενον. Καὶ ἐπειδὴ διεπίστωσα ἤδη ἀπὸ μακροῦ ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἔχει τὸ προσὸν νὰ ὠθῇ ἀκατασχέτως τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀντίφασιν καὶ νὰ τοὺς κάμνῃ ἔξω φρενῶν, κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐπὶ τέλους, δὲν ἦτο καὶ ἀδύνατον νὰ ὑπῆρξα ὁ πραγματικὸς δημιουργὸς—παντὸς ὅ,τι χαρακτηρίζει καὶ διακρίνει αὐτήν. Καὶ προσθέτω εὐχαρίστως ὅτι οὐδέποτε ὁ Μπρόϋερ ἀπεπειράθη νὰ ὑποτιμήσῃ τὸν

ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπαιξα εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς τόσον ἐπικρινομένης ψυχαναλύσεως οὔτε παρέσχε τὴν παραμικροτέραν ὑποστήριξιν εἰς τοὺς ἀντιπάλους μου.

Η ΚΑΘΑΡΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΜΠΡΟΫΕΡ

Ἡ οὐσία τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Μπρόϋερ ἔχει περιγραφῆ καὶ ἐκτεθῆ ἐπανειλημμένως, ὥστε παρέλκει, νομίζω, νὰ ἐπανέλθω ἐπ' αὐτῆς ἐνταῦθα. Θὰ ὑπενθυμίσω μόνον ὅτι βασίζεται ἐπὶ τοῦ κεφαλαιώδους ἀξιώματος κατὰ τὸ ὁποῖον, τὰ συμπτώματα τῶν ὑστερικῶν ἀνάγονται εἰς ὡρισμένα ἐπεισόδια τῆς ζωῆς των (ψυχικὰ τραύματα), τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ ἅπαξ τοὺς ἐτάραξαν, περιέπεσαν εἰς λήθην, καὶ ὅτι, μὲ τὴν βασικὴν διαπίστωσιν ταύτην συνδέεται ἡ καθαρτικὴ θεραπεία, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὁδηγηθῇ ὁ ἀσθενής, διὰ τῆς ὑπνώσεως, νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν μνήμην του τὰ ἐν λόγῳ ἐπεισόδια, προκαλουμένης τοιουτοτρόπως τῆς ἀναπαραστάσεώς των (κάθαρσις). Ἐκ τούτων ὁ Μπρόϋερ ἔκρινε δυνατὸν νὰ ἐξαγάγῃ τὸ θεωρητικὸν συμπέρασμα κατὰ τὸ ὁποῖον τὰ ἐν λόγῳ συμπτώματα προέρχονται ἀπὸ μίαν ἀνώμαλον χρῆσιν (μεταστροφὴν) ὡρισμένων ἐρεθισμάτων ἅτινα ἔμειναν ἀνικανοποίητα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐμφανίσεώς των. Ὁσάκις ὁ Μπρόϋερ θίγει εἰς τὸ θεωρητικόν του σύγγραμμα «Μελέται περὶ τῆς ὑστερίας», τὸ θέμα τῆς μεταστροφῆς, δὲν παραλείπει νὰ ἀφέρῃ τὸ ὄνομά μου ἐντὸς παρενθέσεων, ὡσὰν ἡ πρώτη αὕτη δοκιμὴ θεωρητικῆς δικαιολογήσεως, ἦτο πνευματική μου ἰδιοκτησία. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ ἰδιοκτησία αὕτη ἀφορᾷ μόνον τὴν λέξιν «Μεταστροφή», ἐνῷ ἡ ἔννοια τοῦ πράγματος μᾶς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν καὶ τῶν δυό μας συγχρόνως, ἀποτελοῦσα οὕτω κοινὴν ἰδιοκτησίαν.

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι μετὰ τὸ πρῶτόν του πείραμα, ὁ Μπρόϋερ εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν καθαρτικὴν θεραπείαν, ἐπιστρέψας εἰς αὐτὴν μόνον μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν, ὅταν ἐπανερχόμενος ἐκ Παρισίων ὅπου εἶχε

παρακολουθήσει τὰς παραδόσεις τοῦ Σαρκώ, ἐνόμισα καθῆκόν μου νὰ τὸν συμβουλεύσω νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ. Ἠσχολεῖτο τότε μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἰατρικὴν καὶ ἦτο ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν πολυπληθῆ πελατείαν του. Ἐγὼ δέ, ὅστις εἶχον γίνει ἰατρὸς παρὰ τὴν θέλησίν μου, εἶχον τότε ἕνα σοβαρώτατον λόγον νὰ ζητῶ εὐκαιρίας ὅπως παράσχω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τοὺς προσβεβλημένους ἀπὸ νευρικὰς παθήσεις ἀσθενεῖς, ἤ, τοὐλάχιστον, νὰ ἐμβαθύνω ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον εἰς τὴν φύσιν τῶν νοσηρῶν των καταστάσεων. Δὲν ἐβράδυνα ὅμως νὰ διαπιστώσω τὴν πλήρη ἀδυναμίαν μου καὶ τὴν ἀπόγνωσίν μου συγχρόνως πρὸ τῶν ἀπαγοητεύσεων τὰς ὁποίας μοῦ ἐπροξένησε ἡ Ἠλεκτροθεραπεία τοῦ Β. Ἔρμπ, τοῦ τόσον πλουσίου εἰς συμβουλὰς καὶ ὑποδείξεις. Ἐὰν ἡ γνώμη τοῦ Μοέβιους, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἐπιτυχίαι τῆς ἠλεκτρικῆς θεραπείας πρέπει νὰ ἀποδίδωνται εἰς τὴν ὑποβολήν, δὲν παρουσιάσθη τότε εἰς τὴν σκέψιν μου, τοῦτο ὠφείλετο εἰς ἕνα ἁπλούστατον λόγον: μὲ τὴν ἐν λόγῳ θεραπειαν ἐγὼ δὲν ἐσημείωσα καμμίαν ἐπιτυχίαν. Ἡ θεραπεία διὰ τῆς ὑποβολῆς ἐν καταστάσει ὑπνώσεως, θεραπεία περὶ τῆς ὁποίας ὡρισμένα πειράματα γενόμενα καὶ παρόντος ἐμοῦ παρὰ τοῖς ἰατροῖς Λιμπὸλτ καὶ Μπερνχάϊμ, μοῦ εἶχον προμηθεύσει καταπληκτικὰς ἀποδείξεις, μοῦ ἐφάνη πρὸς στιγμήν, ὡς ἐπαρκὴς συμψηφισμὸς διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἠλεκτροθεραπείας. Ἀλλὰ ἡ ἐξερεύνησις διαρκούσης τῆς ὑπνώσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἐμυήθην ὑπὸ τοῦ Μπρόϋερ, ἐπέπρωτο νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ᾽ ἐμοῦ, ὡς ἐκ τοῦ αὐτοματισμοῦ τῆς ἐνεργείας της καὶ ὡς ἐκ τῆς ἱκανοποιήσεως ποὺ προσέφερεν εἰς τὴν ἐπιστημονικήν μου περιέργειαν, ἕλξιν ἀπείρως μεγαλυτέραν ἢ ἡ ὑποβλητικὴ ἀπαγόρευσις, μονότονος καὶ βιαία, ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν καθ᾽ ἑαυτοῦ ἐξερεύνησιν.

Η ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Γνωρίζομεν σήμερον, καὶ εἶναι τοῦτο μία ἐκ τῶν νεωτέρων ἀποκτημάτων τῆς ψυχαναλύσεως, ὅτι, διαρκούσης

τῆς ἀναλυτικῆς θεραπείας ὀφείλομεν νὰ προτάξωμεν παντὸς ἑτέρου τὴν παροῦσαν ψυχικὴν ρῆξιν τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς ἀσθενείας. Τοῦτο ἀκριβῶς ἐκάμνομεν, ὁ Μπρόϋερ καὶ ἐγώ, εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἐφαρμογῆς τῆς καθαρτικῆς μεθόδου. Ἐπεσύραμεν ἀπ' εὐθείας τὴν προσοχὴν τοῦ ἀσθενοῦς ἐπὶ τοῦ προκαλέσαντος τὸ ψυχικὸν τραῦμα ἐπεισοδίου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου εἶχε γεννηθεῖ τὸ σύμπτωμα, ἐζητοῦνεν νὰ ἀνακαλύψωμεν εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τὴν ψυχικὴν ρῆξιν καὶ νὰ φέρωμεν εἰς φῶς τὸ ἀπολεσθὲν συναίσθημα. Τοιουτοτρόπως κατωρθώσαμεν νὰ ἀνακαλύψωμεν τὸν ψυχικὸν μηχανισμὸν τῶν νευρώσεων, τὸν ὁποῖον καὶ ὠνομάσαμεν ἀργότερον «ἀναδρομήν». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, οἱ ἐλεύθεροι συνδυασμοὶ παραστάσεων τοῦ ἀσθενοῦς ἀνέτρεχον, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν σκηνὴν τῆς ὁποίας ἐπεδιώκετο ἡ ἀναπαράστασις, εἰς προγενέστερα ψυχικὰ γεγονότα, καὶ ὁ ἀναλυτὴς ὑπεχρεοῦτο οὕτως διὰ νὰ διορθώσῃ τὸ παρόν, νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὸ παρελθόν. Ἡ ἐν λόγῳ ἀναδρομὴ μᾶς ὡδήγει ὁλοὲν περισσότερον πρὸς τὰ ὀπίσω, γενικῶς μάλιστα, ὡς μᾶς ἐφάνη κατὰ τὴν ἀρχήν, μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἐφηβείας. Ἀλλ' ὅμως ὡρισμέναι ἀποτυχίαι καὶ μερικὰ κενά, ἠνάγκασαν τὴν ἀνάλυσιν νὰ προχωρήσῃ ἀκόμη βαθύτερον εἰς τὴν ἀναδρομήν της εἰς τὸ παρελθὸν τοῦ ἀσθενοῦς, δηλαδὴ καὶ μέχρι τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἡ ὁποία εἶχε μείνει ἕως τότε ἀπρόσιτος εἰς πᾶσαν ἐξερεύνησιν. Ὁ ἀναδρομικὸς οὗτος προσανατολισμὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ γίνῃ ἕνα τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων τῆς ψυχαναλύσεως.

Διεπιστώθη ὅτι ἡ ἀνάλυσις δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ διευκρινίσῃ τὸ παρὸν ἂν δὲν τὸ ἀνήγαγεν εἰς ἕνα παρελθὸν πού, χωρὶς νὰ εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ παθογόνον, προσέδιδεν οὐχ' ἧττον εἰς τὸ μεταγενέστερον γεγονὸς τὴν παθογενῆ του σφραγῖδα. Ἀλλὰ ὁ πειρασμὸς ποὺ παρασύρει τὸν ἀναλυτὴν νὰ σταματᾷ εἰς τὴν παροῦσαν γνωστὴν συγκεκριμένην αἰτίαν ἦτο τόσον ἀκατάσχετος ὥστε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, δὲν ἠδυνήθην παρὰ νὰ ὑποκύψω

εἰς αὐτόν. Τὸ 1899, διαρκούσης τῆς θεραπείας τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ντόρα»(1) ἀσθενοῦς, ἐγνώριζον τὴν σκηνὴν ἡ ὁποία εἶχε προκαλέσει τὴν ἐκδήλωσιν τῆς παρούσης ἀσθενείας. Πλειστάκις προσεπάθησα νὰ καταστήσω προσιτὴν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τὸ ψυχικὸν τοῦτο γεγονός, δὲν κατώρθωσα ὅμως, παρ᾽ ὅλας τὰς ἀπ᾽ εὐθείας διαταγάς μου πρὸς τὴν ἀσθενῆ, τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν αὐτὴν σύντομον καὶ πλήρη κενῶν περιγραφῶν ἀπάντησιν. Μόλις κατόπιν μιᾶς μακρᾶς λοξοδρομήσεως, ἡ ὁποία μᾶς εἶχε ὁδηγήσει καὶ πέραν τῆς νηπιακῆς ἡλικίας τῆς ἀσθενοῦς, εὑρέθημεν πρὸ ἑνὸς ὀνείρου, ἡ ἑρμηνεία τοῦ ὁποίου ἐπανέφερεν εἰς τὴν μνήμην λησμονηθείσας λεπτομερείας τῆς σκηνῆς, τοῦθ᾽ ὅπερ κατέστησε δυνατὴν καὶ τὴν κατανόησιν καὶ τὴν λύσιν τῆς παρούσης ρήξεως.

Τὸ μοναδικὸν τοῦτο παράδειγμα ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ εἰς ποῖα σφάλματα θὰ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ περιπέσωμεν ἀκολουθοῦντες τὴν συμβουλὴν τὴν ὁποίαν ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω καὶ πόσον θὰ ὠπισθοχώρει ἡ ἐπιστήμη ἐξ ὑπαιτιότητός μας ἐὰν παρημελεῖτο ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἀναλυτικὴν τεχνικήν.

ΔΙΑΦΩΝΙΑ ΦΡΟΫΝΤ ΚΑΙ ΜΠΡΟΫΕΡ

Ἡ πρώτη διχογνωμία μεταξὺ Μπρόϋερ καὶ ἐμοῦ ἐξεδηλώθη γύρω ἀπὸ ἕνα ζήτημα σχετικὸν μὲ τὸν ἐνδότερον ψυχικὸν μηχανισμὸν τῆς ὑστερίας. Ὁ Μπρόϋερ δὲν ἀπέκρυπτε τὰς προτιμήσεις του διὰ μίαν θεωρίαν καθαρῶς φυσιολογικήν, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχικὴ ἐξάρθρωσις τοῦ ὑστερικοῦ θὰ προήρχετο ἀπὸ ἔλλειψιν συγκοινωνίας μεταξὺ ὡρισμένων ψυχικῶν καταστάσεων (ἤ, ὅπως ἐλέγομεν τότε, μεταξὺ «ὡρισμένων καταστάσεων τῆς συνειδήσεως»).

Τοιουτοτρόπως διετύπωσε τὴν ὑπόθεσιν περὶ τῶν «ὑπνοϊδῶν καταστάσεων», τὰ προϊόντα τῶν ὁποίων ἐνσκήπτοντα εἰς τὴν «ἐν ἐγρηγόρσει συνείδησιν» συμπε-

(1) Βλ. «Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ψυχανάλυσιν».

ριφέρονται ἐν αὐτῇ ὡς παρείσακτα σώματα. Λόγῳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ μου σκεπτικισμοῦ, ὑποπτευόμενος μήπως πρόκειται περὶ τάσεων καὶ ροπῶν παρεμφερῶν τῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἐθεώρουν αὐτὴν ταύτην τὴν ψυχικὴν διάλυσιν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς λειτουργίας ψυχικῆς ἐκκαθαρίσεως, τὴν ὁποίαν εἶχον ὠνομάσει τότε λειτουργίαν «ἀμύνης» ἢ «ἀπωθήσεως». Ἐδοκίμασα μὲν νὰ ἀφίσω τοὺς δύο μηχανισμοὺς συνυπάρχοντας τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἡ πεῖρα μοῦ ἀπεκάλυπτε πάντοτε τὸ ἴδιον πρᾶγμα, δὲν ἐβράδυνα νὰ ἀντιτάξω τὴν θεωρίαν μου περὶ ἀμύνης εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ Μπρόϋερ περὶ ὑπνοϊδῶν καταστάσεων.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΤΟΡΑ

Εἶμαι ἐν τούτοις βέβαιος ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἀντίθεσις οὐδόλως συνετέλεσεν εἰς τὸν χωρισμὸν ποὺ ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ὀλίγον ἀργότερον μεταξύ μας. Ὁ χωρισμὸς οὗτος προεκλήθη ἀπὸ λόγους βαθυτέρους, ἐπῆλθε ὅμως κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε δὲν τὸν ἀντελήφθην εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ δὲν τὸν ἐνόησα παρὰ πολὺ βραδύτερον ἐπὶ τῇ βάσει ἀσφαλῶν τεκμηρίων. Περὶ τῆς πολυκρότου πρώτης του περιπτώσεως (Ντόρα) ὁ Μπρόϋερ ἔλεγεν ὅτι τὸ φυλετικὸν στοιχεῖον παρουσιάζει παρὰ τῇ ἀσθενεῖ βαθμὸν ἀναπτύξεως καταπληκτικῶς ἀνεπαρκῆ μὴ συντελέσαντα ποτὲ καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον εἰς τὴν τόσον ἀξιοσημείωτον ποικιλίαν τῆς εἰκόνος τῆς ἀσθενείας της. Μοῦ ἔκαμνε πάντοτε ἐντύπωσιν τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ κριτικοὶ δὲν ἐσκέφθησαν ποτὲ νὰ ἀ τιτάσσουν, συχνότερον ἀφ᾽ ὅτου τὸ ἔκαμναν, τὸν ἐν λόγῳ ἰσχυρισμὸν τοῦ Μπρόϋερ εἰς τὴν ἰδικήν μου ἀντίληψιν περὶ τῆς σεξουαλικῆς αἰτιολογίας τῶν νευρώσεων, καὶ ἀγνοῶ ἀκόμη σήμερον κατὰ πόσον ἡ παράλειψίς των αὕτη τοῖς ὑπηγορεύθη ἀπὸ μετριοφροσύνην ἢ ἐὰν ἐξηγεῖται ἀπὸ ἀπροσεξίαν. Ἀναγινώσκοντες ἐκ νέου τὴν παρατήρησιν τοῦ Μπρόϊερ εἰς τὸ φῶς τῆς ἀποκτηθείσης κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια πείρας,

εὑρίσκομεν ὅτι ὅλος αὐτὸς ὁ συμβολισμὸς ὁ ὁποῖος ἐκφράζεται δι' ὄφεων, διὰ προσβολῶν καταληψίας, διὰ παραλυσίας τοῦ βραχίονος, εἶναι ὑπεράγαν διαφανής, καὶ ὅτι, συνυπολογίζοντες εἰς τὴν ὅλην κατάστασιν τὴν κλίνην ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειτο ὁ ἀσθενὴς πατὴρ τῆς ἀσθενοῦς, ἐπιτυγχάνομεν τοιαύτην ἑρμηνείαν τῶν συμπτωμάτων ὥστε δὲν χωρεῖ καμμία ἀμφιβολία ὡς πρὸς τὴν σημασίαν των. Καὶ τοιουτοτρόπως καθίσταται δυνατὸν νὰ σχηματίσωμεν περὶ τοῦ σεξουαλικοῦ στοιχείου εἰς τὴν ψυχικὴν ζωὴν τῆς νεαρᾶς κόρης μίαν ἰδέαν ἐντελῶς διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν γνώμην τοῦ θεραπεύσαντος ἰατροῦ. Ὁ Μπρόϋερ εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του, διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀσθενοῦς του, μίαν πολὺ ἐποικοδομητικὴν «ἔκθεσιν», εἰς τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἀκριβῶς τὸ πρωτότυπον ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν «μεταβίβασιν». Ἔχω ἰσχυροὺς λόγους νὰ πιστεύω ὅτι, ἀφοῦ ἐπέτυχε τὴν ἐξαφάνισιν ὅλων τῶν συμπτωμάτων, ὁ Μπρόϋερ εὑρέθη ἀποτόμως πρὸ νέων τεκμηρίων μαρτυρούντων ὑπὲρ τῆς σεξουαλικῆς αἰτιολογίας τῆς ἐν λόγῳ μεταβιβάσεως, ὅτι, ὅμως, ὁ γενικὸς χαρακτὴρ τοῦ ἀπροσδοκήτου τούτου φαινομένου διέφυγε τὴν προσοχήν του, ἐσταμάτησεν αὐτόθι ὡς πρὸ μιᾶς ἀντιξόου περιπετείας. Δὲν μοῦ ἔκαμε καμμίαν ἄμεσον ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀλλά, μοῦ παρέσχεν ἐπανειλημμένως ἐνδείξεις ἐπαρκεῖς πρὸς δικαιολογίαν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς. Καὶ ὅταν παρεδέχθην ὁριστικῶς τὴν ἀντίληψιν περὶ τοῦ πρωτεύοντος ρόλου τῆς σεξουαλικότητος εἰς τὴν αἰτίασιν τῶν νευρώσεων, ἀπὸ μέρους του ἀκριβῶς προέκυψαν αἱ πρῶται ἀντιδράσεις δυσθυμίας καὶ ἀποδοκιμασίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐσυνήθισα κατόπιν, ἐνῶ κατὰ τὴν ἐποχήν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ λόγος, οὐδὲ κἂν ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ ὅτι αἱ ἀντιδράσεις αὗται θὰ μὲ κατεδίωκον ὅλην τὴν ζωήν μου ὡς ἓν ἀδυσώπητον πεπρωμένον.

Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΝΕΥΡΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟΝ

Τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ σεξουαλικὴ μεταβίβασις ἐμφανίζεται ὁτὲ μὲν χονδροειδέστατα, ὁτὲ δὲ τρυφερῶς ἢ ἐχθρικῶς, κατὰ τὴν θεραπείαν τῆς νευρώσεως, οἱασδήποτε φύσεως καὶ ἂν εἶναι αὕτη, χωρὶς νὰ ἐπιθυμηθῇ ἢ νὰ προκληθῇ ἀπὸ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο τῶν δύο μερῶν (ἀσθενοῦς καὶ ἰατροῦ), μοῦ ἐφάνη πάντοτε ὡς ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς σεξουαλικῆς προελεύσεως τῶν παρορμητικῶν δυνάμεων τῆς νευρώσεως. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο δὲν ἔτυχεν εἰσέτι ὅλης τῆς προσηκούσης εἰς αὐτὸ προσοχῆς, οὔτε ἀντιμετωπίσθη μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην σοβαρότητα, τῆς ὁποίας ἔτυχον, διότι, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, σήμερον θὰ εἶχον παύσει πλέον διϊστάμεναι αἱ περὶ τοῦ θέματος τούτου γνῶμαι. Ἐγὼ ὅμως τὸ ἐθεώρησα πάντοτε ἀποφασιστικόν, τόσον, καὶ συχνάκις περισσότερον, ἀποφασιστικόν, ὅσον καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτευχθέντα δεδομένα τῆς ἀναλύσεως.

Ἡ πεποίθησις ὅτι, ἠγωνιζόμην διὰ μίαν νέαν καὶ πρωτότυπον ἰδέαν μὲ παρηγόρησε διὰ τὴν ἀποθαρρυντικὴν ὑποδοχήν, τῆς ὁποίας ἔτυχον, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν στενὸν κύκλον τῶν φίλων μου, εἰς τὴν ἀντίληψίν μου περὶ τῆς σεξουαλιστικῆς αἰτιάσεως τῶν νευρώσεων, καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν εὑρέθην ἐξωστρακισμένος ἀπὸ τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον. Τὴν ἱκανοποίησίν μου ὅμως ταύτην ἦλθον καὶ ἐτάραξαν μίαν ἡμέραν ὡρισμέναι ἀναμνήσεις, παρ᾽ ὅλον ὅτι αὗται μοῦ ἀπεκάλυπτον συγχρόνως ὡρισμένας ἐνδιαφερούσας λεπτομερείας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον συντελεῖται ἡ δημιουργική μας ἐνέργεια καὶ περὶ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως.

Ἡ ἰδέα τῆς ὁποίας τὴν ὑπεράσπισιν εἶχον ἀναλάβει δὲν ἦτο ἀποκλεστικῶς ἰδική μου. Τὴν ὤφειλον εἰς τρία πρόσωπα, τῶν ὁποίων αἱ γνῶμαι ἠξίουν βαθὺν σεβασμόν, ἐκ μέρους μου, ἤτοι εἰς τὸν ἴδιον τὸν Μπρόϋερ, εἰς τὸν

Σαρκὼ καὶ εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς γυναικολογίας τοῦ Πανεπιστημίου μας Χρομπάκ, ἕνα ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων Βιενναίων ἰατρῶν. Οἱ τρεῖς μνημονευθέντες ἐπιστήμονες μοῦ εἶχον μεταβιβάσει μίαν ἀντίληψιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν εἶχον οἱ ἴδιοι. Οἱ δύο ἐξ αὐτῶν ἠρνοῦντο τὴν ἐν λόγῳ μεταβίβασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρίτον, ἀσφαλῶς καὶ αὐτὸς θὰ ἠρνεῖτο, ἐὰν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἴδω ἐκ νέου. Ἀλλὰ αἱ μεταβιβάσεις αὗται, ταὐτοσήμως γενόμεναι καὶ ἀπὸ τοὺς τρεῖς καὶ τὰς ὁποίας εἶχον ἀφομοιώσει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω, διετηρήθησαν ἐν καταστάσει ληθαργίας ἐν τῷ ἑαυτῷ μου ἐπὶ πολλὰ χρόνια, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀπεκαλύφθησαν ὡς γενικὴ ἀντίληψις, ἀνήκουσα ἀποκλειστικῶς εἰς ἐμέ.

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Μπρόϋερ ἔμπνευσις μοῦ ἐδόθη ὑπὸ τὰς ἑξῆς περιστάσεις.

Μίαν ἡμέραν ποὺ ἕνας νεαρὸς ἰατρὸς τῶν νοσοκομείων, τὸν συνώδευεν εἰς περίπατον ἀνὰ τὴν πόλιν, ἐχαιρετίσθη ἀπὸ ἕνα κύριον ὅστις ἐζήτησεν ἐπιμόνως νὰ τοῦ εἴπῃ κάτι. Ἔμεινα ὀλίγα βήματα ὄπισθεν, ὅτε δὲ ὁ Μπρόϋερ μετὰ τὴν συνομιλίαν ἐπέστρεψε πρὸς ἐμέ, μοῦ εἶπε, μὲ τὸ φιλικὸν καὶ διδακτικόν του ὕφος, ὅτι ὁ ξένος ἦτο ὁ σύζυγος κυρίας τὴν ὁποίαν ἐθεράπευσε καὶ τὸν εἶχε σταματήσει διὰ νὰ τὸν πληροφορήσῃ περὶ τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας της.

«Ἡ κυρία, προσέθεσεν ὁ Μπρόϋερ, συμπεριφέρεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατὰ τρόπον τόσον παράξενον, ὥστε οἱ οἰκεῖοι της ἔκριναν σκόπιμον νὰ τὴν ἐμπιστεύσουν εἰς ἐμὲ πρὸς θεραπείαν ὡς νευροπαθῆ». Πρόκειται πάντοτε περὶ «μ υ σ τ ι κ ῶ ν γ υ ν α ι κ ω ν ί τ ο υ», εἶπε συμπερασματικῶς.

Ἐκπλαγεὶς ἀπ' αὐτὴν τὴν δήλωσιν, τοῦ ἐζήτησα συμπληρωματικὰς ἐξηγήσεις. Μοῦ ἐξήγησε τότε περὶ τίνος ἐπρόκειτο ἀκριβῶς, ἀντικαθιστῶν τὴν λέξιν «γυναικωνίτης» διὰ τῆς λέξεως «συζυγικὴ κλίνη» καὶ παρατηρῶν ὅτι δὲν κατελάμβανε διατὶ τὸ πρᾶγμα νὰ μοῦ φανῇ τόσον ἀνήκουστον.

Ὀλίγα ἔτη βραδύτερον παρευρισκόμην εἰς μίαν δεξί-

φσιν, δοθεῖσαν παρὰ τοῦ Σαρκώ. Ἤμην πολὺ πλησίον τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου, ὅταν ἀκριβῶς διηγεῖτο εἰς τὸν Μπρουαρντὲλ ἕνα περιστατικόν, ἀναμφιβόλως πολὺ ἐνδιαφέρον, τῆς πρακτικῆς του. Δὲν εἶχον ἀκούσει καλὰ τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον ἡ ἀφήγησις μὲ ἐνδιέφερε τόσον ὥστε τὴν παρηκολούθησα μέχρι τέλους μὲ ὅλην τὴν προσοχήν μου. Ἐπρόκειτο περὶ νεαροῦ ζεύγους ἐλθόντος ἀπὸ μίαν χώραν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ σύζυγος ἔπασχε σοβαρῶς, ὁ σύζυγος ἦτο ἀνίκανος ἢ ἐντελῶς ἀδέξιος. «Προσπαθήσατε, λοιπόν, τοῖς ἔλεγεν ἐπανειλημμένως ὁ Σαρκώ, σᾶς βεβαιῶ, θὰ κατορθώσετε». Ὁ Μπρουαρντὲλ ὁ ὁποῖος ὡμίλει σιγά, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποκρύψῃ τὴν ἔκπληξίν του ὅτι, συμπτώματα ὡς ἐκεῖνα ποὺ παρουσίαζε ἡ σύζυγος ἦτο δυνατὸν νὰ παράγωνται ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας. Πράγματι, ὁ Σαρκὼ τοῦ ἀπήντησε ζωηρῶς: «Ἀλλά, εἰς τοιαύτης φύσεως περιπτώσεις, εἶναι πάντοτε τὰ γεννητικά, πάντοτε... πάντοτε... πάντοτε». Καὶ λέγων ταῦτα ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ ἤρχισε νὰ κάμῃ μικρὰ ἅλματα μετὰ τῆς συνήθους εἰς αὐτὸν ζωηρότητα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔμεινα κατάπληκτος ἐπ᾽ ὀλίγας στιγμὰς καί, ὅταν συνῆλθον, διερωτήθην: «Ἀφοῦ τὸ ξεύρει, διατί δὲν τὸ λέγει ποτέ;» Ἀλλὰ ἡ ἐντύπωσις ἐλησμονήθη μετ᾽ ὀλίγον, καὶ ἐκ νέου ὅλη ἡ προσοχή μου ἀφιερώθη εἰς τὴν ἀνατομίαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ εἰς τὴν πειραματικὴν παραγωγὴν ὑστερικῶν παραλύσεων.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος, γενόμενος διδάκτωρ τῶν νευρικῶν παθήσεων, ἤρχιζα τὴν ἰατρικὴν σταδιοδρομίαν μου, τόσον ἀνίδεος περὶ τῆς αἰτιολογίας τῶν νευρικῶν νόσων, ὅσον δύναται νὰ εἶναι ἕνας νεαρὸς εὔελπις φοιτητὴς Πανεπιστημίου. Μίαν ἡμέραν ὁ Χρομπὰκ μὲ παρεκάλεσε φιλικῶς νὰ ἀναλάβω τὴν νοσηλείαν μιᾶς ἐκ τῶν ἀσθενῶν του μὲ τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε καιρὸν νὰ ἀσχοληθῇ ἐπειδὴ εἶχε διορισθῇ τακτικὸς καθηγητής. Σπεύδω εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἐν λόγῳ ἀσθενοῦς, ὅπου ἔφθασα πολὺ πρὸ τοῦ καθηγητοῦ, καὶ μανθάνω ὅτι ὑποφέρει ἀπὸ ἀνε-

ξηγήτους κρίσεις ἄγχους, τὰς ὁποίας κατορθώνει καὶ κατευνάζει μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς ποῦ εὑρίσκεται ὁ ἰατρός της ἀνὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας. Μετ᾽ ὀλίγον φθάνει καὶ ὁ Χρομπὰκ καὶ ὁμιλῶν εἰς ἐμὲ ἰδιαιτέρως, μοῦ ἀνακοινοῖ ὅτι τὸ ἄγχος τῆς ἀσθενοῦς προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἂν καὶ ὑπανδρευθεῖσα ἀπὸ 18 ἐτῶν, παρέμεινε παρθένος, λόγῳ ἀπολύτου ἀνικανότητος τοῦ συζύγου της. Εἰς τοιαύτης φύσεως περιπτώσεις, προσέθεσε, δὲν μένει εἰς τὸν ἰατρὸν τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ παρὰ νὰ περιβάλῃ μὲ τὸ κῦρός του τὴν οἰκογενειακὴν δυστυχίαν καὶ νὰ ὑψώσῃ ἁπλούστατα τοὺς ὤμους του ἂν ὁ κόσμος, ὡς συνήθως, κακολογῇ καὶ παραπονῆται, ὅτι «δὲν κατώρθωσε νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀσθενῆ, ἂν καὶ τὴν ἐνοσήλευε ἀπὸ τόσα καὶ τόσα χρόνια». Ἡ πάθησις αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθῇ παρὰ κατὰ ἕνα καὶ μόνον τρόπον, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναγράψωμεν. Ὁ τρόπος αὐτὸς εἶναι:

Penis normalis
dosim
Repetatur!

Ἕως ἐκείνην τὴν ἐποχὴν δὲν εἶχα ποτὲ ἀκούσει νὰ γίνεται λόγος περὶ παρομοίας συνταγῆς καὶ ἤμην ὅλως διατεθειμένος νὰ ἐπικρίνω τὸ κυνισμὸν τοῦ προστάτου μου.

Ἂν δὲ ἐπιμένω ἐπὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς καταγωγῆς τῆς τόσον καταφρονηθείσης ἀντιλήψεώς μου, καθόλου δὲν τὸ κάμνω διὰ νὰ ἐπιρρίψω εἰς ἄλλους τὴν εὐθύνην. Γνωρίζω ὅτι, ἄλλο πρᾶγμα εἶναι νὰ ἐκφράζῃ κανεὶς ἅπαξ ἢ πολλὰς φοράς, παρεμπιπτόντως καὶ συνοπτικῶς, μίαν ἰδέαν, καὶ ἄλλο πρᾶγμα, νὰ ἀφομοιώσῃ αὐτὴν σοβαρῶς, ὑπὸ τὴν κυριολεκτικὴν ἔννοιάν της, νὰ τὴν ἐπεξεργάζεται καὶ νὰ τὴν ἀναπτύσσῃ καθ᾽ ὅλας τὰς ἀπόψεις της, εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας της καὶ συχνάκις εἰς ἀντίθεσιν πρὸς αὐτὴν τὴν ἰδίαν καὶ νὰ ἐξασφαλίζῃ εἰς αὐτὴν μίαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἀναγνωριζομένων ἀλη-

θειῶν. Ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο τρόπων μία διαφορὰ ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην ποὺ διακρίνει ἕνα ἐπιπόλαιον φλὲρτ ἀπὸ ἕνα τίμιον γάμον, τὸν συνεπιφέροντα τόσα καθήκοντα καὶ ἄλλας τόσας δυσκολίας. Ὀρθῶς λέγουν οἱ Γάλλοι : «Epouser les idées de...».

Η ΘΕΩΡΙΑ ΠΕΡΙ ΑΠΟΘΗΣΕΩΣ

Μεταξὺ τῶν ἄλλων στοιχείων, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὰς ἐργασίας μου, ἤρχοντο καὶ προσετίθεντο εἰς τὴν καθαρτικὴν μέθοδον, διὰ νὰ μεταμορφώσουν αὐτὴν εἰς τὸ τέλος εἰς ψυχανάλυσιν, θὰ ἀναφέρω : τὴν θεωρίαν περὶ ἀποθήσεως καὶ περὶ ἀντιστάσεως, τὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς παιδικῆς φυλετικότητος, τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὀνείρων καὶ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐννοίας τοῦ ἀσυνειδήτου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περὶ ἀπωθήσεως θεωρίαν, αὕτη εἶναι ἀσφαλῶς καρπὸς τῶν ἐρευνῶν μου, καὶ ἐλευθέρων πάσης ἐπιρροῆς καὶ ὑποβολῆς τρίτου τινός. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὴν ἐθεώρησα ἐπὶ μακρὸν πρωτότυπον, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ Ὄττο Ρὰνγκ μοῦ ἔδειξεν ἕνα χωρίον τοῦ ἔργου : «Ὁ κόσμος ὡς βούλησις καὶ παράστασις», τοῦ Σοπεγχάουερ, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ φιλόσοφος ἀποπειρᾶται νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν τῆς παραφροσύνης. Ὅ,τι ὁ φιλόσοφος λέγει εἰς τὴν ἐν λόγῳ περικοπὴν περὶ τῆς ἀποστροφῆς τὴν ὁποίαν διαισθανόμεθα ἀπέναντι τοιαύτης ἢ τοιαύτης ὀδυνηρᾶς πλευρᾶς τῆς πραγματικότητος συμφωνεῖ τόσον καλὰ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀπωθήσεως, ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνομαι, ὥστε δύναμαι νὰ εἴπω ἅπαξ ἔτι ὅτι, ἀκριβῶς εἰς τὸ νὰ μὴ διαβάσω πολλὰ ὀφείλω τὴν ἀνακάλυψίν μου. Ἐν τούτοις ὅμως καὶ ἄλλοι εἶχον διαβάσει καὶ ξαναδιαβάσει τὸ ῥηθὲν χωρίον χωρὶς νὰ κάνουν τὴν ἐν λόγῳ ἀνακάλυψιν, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ θὰ συνέβαινεν τὸ ἴδιον, ἐὰν κατὰ τὴν νεανικήν μου ἡλικίαν, εἶχον περισσότερον κλῖσιν πρὸς τὰ φιλοσοφικὰ ἀναγνώσματα. Βραδύτερον ἠρνήθην εἰς τὸν

ἑαυτόν μου τὴν βαθεῖαν ἀπόλαυσιν τὴν ὁποίαν παρέχουν τὰ ἔργα τοῦ Νίτσε, καὶ ἔκαμα τοῦτο ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῶν λόγων τῆς ἀποχῆς μου. Ἤθελον νὰ ἀποφεύγω, κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐντυπώσεων ἃς ἠρυώμην εἰς τὰς ψυχαναλυτικάς μου ἐρεύνας, πάντα ἐξωτερικὸν ἐπηρεασμόν. Καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔπρεπε νὰ εἶμαι, καὶ εἶμαι εὐχαρίστως σήμερον ἕτοιμος νὰ παραιτηθῶ πάσης ἀξιώσεως προτεραιότητος εἰς ἃς περιπτώσεις, καὶ εἶναι συχναὶ αὗται, εἰς τὰς ὁποίας, αἱ ἐπίπονοι ψυχαναλυτικαὶ ἔρευναι δὲν κάνουν παρὰ νὰ ἐπιβεβαιώνουν τοὺς πλήρους διορατικότητος ἀφορισμοὺς τῶν φιλοσόφων.

Ἡ περὶ ἀπωθήσεως θεωρία ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἑδραιώνεται τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς ψυχαναλύσεως, τῆς ὁποίας εἶναι καὶ τὸ οὐσιαστικώτερον μέρος, ἂν καὶ εἶναι ἁπλὴ θεωρητικὴ ἔκφρασις ἑνὸς πειράματος τὸ ὁποῖον δύναταί τις νὰ ἀναπαραγάγῃ ὁσάκις θέλῃ κατὰ τὴν ἀνάλυσιν ἑνὸς νευρωτικοῦ, χωρὶς νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν ὕπνωσιν. Εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν, διαρκούσης τῆς ἐν λόγῳ ἀναλύσεως, συναντᾷ ὁ ἀναλυτὴς ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦς κάποιαν ἀντίστασιν ποὺ δυσχεραίνει τὴν ἐργασίαν του, τοῦ νευροπαθοῦς προφασιζομένου κάποιαν ἀμνησίαν ἐπὶ σκοπῷ ματαιώσεως τῆς ἀναλύσεως.

Ἐν τῇ καθαρτικῇ θεραπείᾳ, ἡ ἐπιτελουμένη διὰ μέσου τῆς ὑπνώσεως, κατορθώνεται δι᾽ αὐτῆς μόνον ἡ συγκάλυψις, ὄχι ὅμως ἡ ὑπερνίκησις τῆς ἐν λόγῳ ἀντιστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἱστορία τῆς πραγματικῆς ψυχαναλύσεως χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τεχνικῆς καινοτομίας τῆς συνισταμένης εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ὑπνώσεως.

Θεωρητικῶς ἑρμηνευομένη, ἡ παρατηρουμένη σύμπτωσις μεταξὺ ἀντιστάσεως καὶ ἀμνησίας (παρὰ τῷ ἀσθενεῖ), μᾶς ἄγει ἀναποφεύκτως εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναγνω-

ρίζωμεν τὴν ὕπαρξιν μιᾶς ψυχικῆς ἐνεργείας ἀσυνειδήτου, μίαν ἀντίληψιν ποὺ ἀνήκει εἰς τὴν ψυχανάλυσιν καὶ ποὺ διαφέρει κατὰ πολὺ ἀπὸ τοὺς φιλοσοφικοὺς στοχασμοὺς περὶ τοῦ ἀσυνειδήτου.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ψυχαναλυτικὴ θεωρία ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ εὐνοήτους δύο ἀπροσδοκήτους καὶ ἀσυνήθεις διαπιστώσεις ποὺ προκύπτουν ὅταν ζητῶμεν νὰ ἀναγάγωμεν τὰ νοσηρὰ συμπτώματα ἑνὸς νευρωτικοῦ εἰς τὰς πληγάς του, δηλαδὴ εἰς γεγονότα συμβάντα κατὰ τὴν παρῳχημένην ζωὴν τοῦ ἀσθενοῦς: πρόκειται περὶ τῶν φαινομένων τῆς μεταβιβάσεως καὶ τῆς ἀντιστάσεως.

Πᾶσα θεωρητικὴ τάσις ἡ ὁποία λαμβάνει ὡς ἀφετηρίαν τὰς δύο αὐτὰς διαπιστώσεις δικαιοῦται νὰ ὀνομάζεται ψυχανάλυσις, καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει καταλήγει εἰς συμπεράσματα διαφορετικὰ τῶν ἰδικῶν μου. Ὅστις ὅμως καταγίνεται μὲ τὰς ἄλλας πλευρὰς τοῦ προβλήματος καὶ παραμερίζει αὐτὰς τὰς δύο βασικὰς προϋποθέσεις, δὲν θὰ δυνηθῇ, παρ' ὅλας τὰς ἐπιμόνους ἐπιδείξεις ψυχαναλυτικῶν γνώσεων, νὰ διαφύγῃ τὴν ἐπίκρισιν ὅτι παραβιάζει τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας δι' ἀποπείρας ἀπομιμήσεως.

Δὲν ἐννοῶ, οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, νὰ παραδεχθῶ τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὰς θεωρίας περὶ μεταβιβάσεως καὶ ἀντιστάσεως ὡς ὑποθέσεις, καὶ ὄχι ὡς ἀποτελέσματα, τῆς ψυχαναλύσεως. Βεβαίως ἡ ψυχανάλυσις ἔχει ὡρισμένας ὑποθέσεις, ψυχολογικῆς καὶ βιολογικῆς ἐν γένει φύσεως, περὶ τῶν ὁποίων καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐκάμαμεν λόγον ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ ἡ θεωρία τῆς ἀπωθήσεως εἶναι προϊὸν τῆς ἀναλυτικῆς ἐργασίας, ἕνα ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον ἐπετεύχθη διὰ νομίμων μέσων καὶ ἀντιπροσωπεύει τὴν θεωρητικὴν σύνοψιν ἀπειραρίθμων πειραμάτων.

Ἑτέρα παρομοίας φύσεως ἀπόκτησις, ἂν καὶ ἐπιτευ-

χθεῖσα βραδύτερον, εἶναι καὶ ἡ διαπίστωσις τῆς παιδικῆς φυλετικότητος, περὶ ἧς οὐδέποτε εἶχε γίνει λόγος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ψυχαναλύσεως. Τὸ μόνον γεγονὸς τὸ ὁποῖον εἶχε διαπιστωθῆ ἐν πρώτοις ἦτο ὅτι, εἰς τὰ παρόντα ψυχικὰ γεγονότα διεφαίνοντο ἐπιρροαὶ τινὲς τοῦ παρελθόντος. Ἀλλὰ «ὁ ἐρευνητὴς εὕρισκε πάντοτε πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι ἐζήτει νὰ εὕρῃ». Παρεσυρόμεθα ἀκουσίως πρὸς ἐποχὰς ὁλοὲν ἀπομεμακρυσμένας τοῦ παρελθόντος, πρὸς στιγμὴν δὲ ἐφάνη ὡς ἂν ἡ παλινδρόμησις θὰ ἐσταμάτα εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐφηβείας, δηλαδὴ εἰς τὴν κατὰ παράδοσιν ἐποχὴν τῆς ἀφυπνίσεως τῶν σεξουαλικῶν ροπῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐλπὶς αὕτη διεψεύσθη, διότι, παρακολουθοῦντες τὰ ἴχνη, εὑρέθημεν προωθημένοι καὶ πέραν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, μέχρι τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Τοιουτοτρόπως εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου παρουσιάσθη ἡ ἀνάγκη ὅπως ὑπερνικηθῇ μία πλάνη ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ καταστῇ μοιραία διὰ τὴν νέαν ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς τραυματικῆς θεωρίας τῆς ὑστερίας ποὺ συνδέεται μὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σαρκώ, ἐπεκράτει ἡ διάθεσις ὅπως ἀναγνωρισθῇ μία πραγματικότης καὶ μία αἰτιολογικὴ σημασία εἰς τὰς ἀφηγήσεις τῶν ἀσθενῶν εἰς τὰς ὁποίας οὗτοι ἀνήγαγον τὰ συμπτώματά των εἰς σεξουαλικὰς περιπετείας τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν παθητικὰ θύματα κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας των καὶ τὰς ὁποίας ὀνομάζουν κοινῶς «ἀπαγωγὴν ἀνηλίκων». Καὶ ὅταν ἠναγκάσθημεν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἐν λόγῳ αἰτιολογίαν, λόγῳ τοῦ ἀναληθοφανοῦς αὐτῆς καὶ τῆς πρὸς ἀποδειχθέντα γεγονότα ἀντιθέσεώς της, εὑρέθημεν ἀπροσανατόλιστοι. Ἐλέγομεν, μήπως ἡ ἀνάλυσις, ἡ ὁποία εἶχε φθάσει μέχρι τῶν παιδικῶν σεξουαλικῶν τραυματισμῶν, ἠκολούθησε στραβὸν δρόμον, ἀφοῦ οἱ ἐν λόγῳ τραυματισμοὶ ἀπεδείχθησαν ἐστερημένοι πάσης πραγματικῆς βάσεως; Δὲν ἠξεύραμεν ποῦ νὰ στηριχθῶμεν. Εὐχαρίστως θὰ ἐθυσίαζον τότε ὅλην τὴν συντελεσθεῖσαν προηγουμένως ἐργασίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ σεβαστοῦ προ-

δρόμου Μπρόϋερ ὅστις παρῃτήθη τῆς περαιτέρω ἐρεύνης κατόπιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀνεπιθυμήτου ἀνακαλύψεως. Ἐὰν δὲν τὸ ἔπραξα, αὐτὸ ὀφείλεται μόνον καὶ μόνον εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶχα νὰ διαλέξω, μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ προσανατολισθῶ πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν. Ἐπείσθην ἐν τέλει ὅτι δὲν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ ἀπογοητευθῶ διότι δὲν εἶχον πραγματοποιηθῆ αἱ ἐλπίδες, καὶ ὅτι ἔπρεπε μᾶλλον νὰ ἀναθεωρηθοῦν αἱ τελευταῖαι αὐταί. Ὅταν οἱ ὑστερικοὶ ἀναγάγουν τὰ συμπτώματά των εἰς ἀνυπάρκτους τραυματισμούς, μᾶς θέτουν καὶ πρὸ νέου γεγονότος, τὸ γεγονὸς δηλαδὴ ὅτι φαντάζονται σκηνὰς οὐδέποτε διαδραματισθείσας, τοῦθ' ὅπερ μᾶς ἀναγκάζει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ψυχικὴν πραγματικότητα, ὅπως καὶ τὴν πρακτικὴν (ἀντικειμενικὴν) πραγματικότητα. Δὲν ἐβράδυνα νὰ συμπεράνω ὅτι αἱ ἐν λόγῳ φαντασιοπληξίαι προωρίζοντο νὰ συγκαλύψουν τὴν αὐτερωτοληψίαν τῶν χρόνων τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας, νὰ περιβάλουν αὐτὴν καὶ διά τινος αἴγλης, νὰ τὴν ἄρουν εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον. Καί, ἅπαξ διαπιστωθέντος τούτου, εἶδα τὴν σεξουαλικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ νὰ ἐκτυλίσσεται ἐν πλάτει πρὸ ἐμοῦ.

Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ

Τέλος, ἡ ἐν λόγῳ σεξουαλικὴ ζύμωσις τοῦ παιδιοῦ ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μὴν εἶναι παρὰ μία ἐκδήλωσις συγγενικῆς κράσεως. Ὑπῆρχαν πολλοὶ λόγοι διὰ νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ συγγενικαὶ προδιαθέσεις καὶ αἱ μεταγενέστεραι ψυχικαὶ περιπέτειαι ἐνηρμονίζοντο ἐν τῷ προκειμένῳ κατὰ τρόπον νὰ σχηματίσουν μίαν ἀδιαίρετον ὀντότητα: ἀφ' ἑνός, αἱ προδιαθέσεις μετέτρεπον τὰς ἁπλὰς ἐντυπώσεις εἰς τραυματισμούς, εἰς πηγὰς ὑποκινήσεως καὶ εἰς σημεῖα ψυχικῆς προσκολλήσεως, ἐνῷ, ἄνευ τῶν προδιαθέσεων, αἱ ἐντυπώσεις, ἔχουσαι γενικῶς ἕνα ἀσήμαντον χαρακτῆρα, θὰ ἔμεναν ἄνευ συνεπείας τινός, ἀφ' ἑτέρου δέ, αἱ μεταγενέστεραι ψυχικαὶ περιπέτειαι ἀνεκάλουν στοιχεῖα τινὰ τῶν προδια-

θέσεων, ἅτινα, ἄνευ αὐτῶν τῶν περιπετειῶν, θὰ παρέμεναν ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη ἐν καταστάσει ληθαργίας ἢ καὶ δὲν θὰ ἐξεδηλοῦντο ποσῶς. Ὁ Ἀμπραχάμ, εἶπε τὸ 1907, τὴν τελευταίαν λέξιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς τραυματικῆς αἰτιολογίας, ἀποδεικνύων ὅτι τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν σεξουαλικῶν περιπετειῶν τοῦ παιδιοῦ, δηλαδὴ ὁ τραυματικὸς χαρακτὴρ αὐτῶν, συσχετίζετο μὲ τὴν εἰδικὴν φύσιν τῆς σεξουαλικῆς του κράσεως.

Αἱ σχετικαὶ πρὸς τὴν σεξουαλικότητα τοῦ παιδιοῦ ἀντιλήψεις μου ἐβασίζοντο εἰς τὰς ἀρχὰς μόνον ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐπὶ ἐνηλίκων ἐπιτελεσθεισῶν ἀναλύσεων, ἐπεκταθεισῶν μέχρι τῶν πλέον ἀπομεμακρυσμένων γεγονότων τῆς παρῳχημένης ζωῆς των. Ἕως τότε δὲν μοῦ εἶχε παρουσιασθῆ εὐκαιρία ἐφαρμογῆς τῶν θεωριῶν μου δι' ἀπ' εὐθείας ἀναλύσεως παιδιῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐσημείωσα ἀληθῆ θρίαμβον ὅταν, ὀλίγα ἔτη βραδύτερον, κατώρθωσα νὰ ἀποκτήσω τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῶν συμπερασμάτων μου διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας παρατηρήσεως καὶ ἀναλύσεως μικρῶν παιδίων. Ἐν τούτοις τὴν χαράν μου ἤρχετο νὰ διαταράξῃ κάπως ἡ ἰδέα ὅτι ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς ἀνακαλύψεως διὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἐντρέπωμαι. Ὅσον περισσότερον ἐσυνέχιζα καὶ ἐνεβάθυνα εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν παιδιῶν, τόσον περισσότερον τὸ διαπιστωθὲν γεγονὸς καθίστατο ὁρατὸν καὶ ἀντιληπτόν, καὶ τόσον περισσότερον εὕρισκα περίεργον τὸ ὅτι οἱ ἄλλοι εἶχον βασανισθῆ διὰ νὰ μὴ τὸ ἀντιληφθοῦν.

Ἵνα ἀποκτήσῃ τις τόσον ἀκράδαντον πεποίθησιν περὶ τῆς πραγματικότητος καὶ τῆς σημασίας τῆς παιδικῆς σεξουαλικότητος, ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον τῆς ἀναλύσεως, νὰ ἀνατρέξῃ δηλαδὴ ἀπὸ τὰ συμπτώματα καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τῶν νευρωτικῶν μέχρι τῶν πηγῶν ἐξ ὧν προέκυψαν καὶ ἀνεπτύχθησαν. Ὅταν ἀνακαλύπτωνται αὗται, καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐξήγησις παντὸς ὅ,τι εἶνε εὐεξήγητον καὶ ἡ ἀναρρύθμισις παντὸς ἐπιδεκτικοῦ τροποποιήσεως. Ἐννοῶ ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ καταλήξῃ τις εἰς ἄλλα συμπεράσματα ὅταν, ὅπως ἔπραξε τελευταίως ὁ

Ἰοῦγγ, σχηματίζῃ πρῶτα μίαν θεωρητικὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐνστίκτου καὶ ὕστερα ζητεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὴν σεξουαλικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ εἰς τὸ φῶς τῆς ἐν λόγῳ ἀντιλήψεως. Μία τοιαύτη ἐκ τῶν προτέρων σχηματιζομένη θεωρητικὴ ἰδέα δὲν δύναται παρὰ νὰ εἶνε αὐθαίρετος ἢ νὰ ἀπαντᾷ εἰς συλλογισμοὺς οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντας μὲ τὸ ἑκάστοτε ὑπὸ συζήτησιν θέμα καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας κινδυνεύει τις νὰ εὑρεθῇ εἰς μίαν δυσάρμοστον κατάστασιν εἰς τὸ πεδίον ἐν τῷ ὁποίῳ ἐφαρμόζεται. Ἀναμφιβόλως ἀκόμη καὶ εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀναλύσεως εὑρισκόμεθα, εἰς μίαν ὡρισμένην στιγμήν, πρὸ δυσκολιῶν καὶ σκοτεινῶν σημείων ὅσον ἀφορᾷ τὴν σεξουαλικότητα καὶ τὰς σχέσεις αὐτῆς μὲ τὴν ἐν γένει ζωὴν τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ δὲν εἶνε, βεβαίως, οἱ ἁπλοὶ θεωρητικοὶ συλλογισμοὶ ποὺ θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ ὑπερνικήσωμεν τὰς δυσκολίας καὶ νὰ διασκορπίσωμεν τὸ σκότος. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἔχομεν νὰ κάμωμεν εἶνε νὰ περιμένωμεν ὅπως ἄλλαι παρατηρήσεις ἀπὸ ἄλλα πεδία μᾶς φέρουν τὴν λύσιν τῶν τελευταίων αἰνιγμάτων.

Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ

Θὰ εἶμαι σύντομος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὀνείρων. Ὑπῆρξεν αὕτη, οὕτως εἰπεῖν, τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα τῆς τεχνικῆς καινοτομίας τὴν ὁποίαν εἶχον υἱοθετήσει, ὅτε, ὑπακούων εἰς μίαν ἀσαφῆ ἔμπνευσιν, ἀπεφάσισα νὰ ἀντικαταστήσω τὴν ὕπνωσιν διὰ τῆς ἐλευθέρας συνδέσεως. Δὲν εἶνε ἀπὸ ἐπιστημονικὴν περιέργειαν, πού, κατ' ἀρχάς, ἐζήτησα νὰ ἐννοήσω τὰ ὄνειρα. Οὐδεμία ἐπιρροή, καθ' ἃ γνωρίζω, ὤθησε τὸ ἐνδιαφέρον μου πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν οὔτε μὲ ἄφισε νὰ διαβλέπω τὰ γόνιμα ἀποτελέσματα τὰ ἐπιτευχθέντα ἀργότερον ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου. Πρὶν ἢ διακόψω τὰς σχέσεις μου μὲ τὸν Μπρόϋερ,δὲν εἶχα ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν πληροφορήσω ἔστω καὶ δι' ὀλίγων,ὅ,τι εἶχα μάθει ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὀνείρων.Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ τρόπου κατὰ τὸν

ὁποῖον ἔκαμα αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἀνακάλυψιν, ὁ συμβολισμὸς τῆς γλώσσης τῶν ὀνείρων δὲν μοῦ ἐφανερώθη παρὰ εἰς τὰ τελευταῖα, διότι οἱ συνδυασμοὶ τοῦ ὀνειρευομένου δὲν μᾶς διδάσκουν παρὰ ὀλίγα πράγματα περὶ τῶν συμβόλων. Προτιμῶν πάντοτε νὰ μελετήσω τὴν πραγματικότητα πρὶν ἢ διδαχθῶ ἀπὸ τὰ βιβλία, κατώρθωσα νὰ ἐξηγήσω τὸν συμβολισμὸν τῶν ὀνείρων πρὶν ἢ λάβω γνῶσιν τοῦ ἔργου τοῦ Σέρνερ. Ἐν τούτοις ὅμως, τὴν πλήρη ἀξίαν τῆς γλώσσης τοῦ ὀνείρου (τῶν συμβόλων) δὲν ἀντελήφθην παρὰ μόνον μετὰ παρέλευσιν ἀρκετοῦ χρόνου, καὶ τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἔργων τοῦ Στέκελ, ὁ ὁποῖος, παρ' ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, ἐτέθη εἰς τὸ τέλος κατὰ μέρος. Μετὰ πολλὰ ἔτη ἐπίσης μοῦ ἀπεκαλύφθησαν οἱ στενοὶ δεσμοὶ οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν μεταξὺ τῆς ψυχαναλυτικῆς ἑρμηνείας τοῦ ὀνείρου καὶ τῆς τέχνης τῆς ὀνειροκρισίας τῆς ἀρχαιότητος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πλέον πρωτότυπον καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς θεωρίας μου περὶ ὀνείρων, εἰς ἐκεῖνο δηλαδὴ ποὺ ἀναγάγει τὰς ἐν τῷ ὀνείρῳ μεταμορφώσεις εἰς ἐσωτερικὴν ρῆξιν τοῦ ὀνειρευομένου, καὶ τὰς θεωρεῖ ὡς ἀπόδειξιν ἐνδομύχου ἀνειλικρινείας τοῦ ἀτόμου, τὸ μέρος τοῦτο τὸ ἀνεῦρον εἰς τὸ ἔργον «Φαντασίαι ἑνὸς ρεαλιστοῦ» (1899) τοῦ περιφήμου μηχανικοῦ Πόπερ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐντελῶς ξένος πρὸς τὴν ἰατρικήν, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν.

Ἡ ἔρευνά μου περὶ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ὀνείρου μοῦ ἐξησφάλισε πηγὴν παρηγορίας καὶ ἀνακουφίσεως κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ψυχαναλυτικῆς μου ἐργασίας, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν καὶ οἱ σκληρότεροι καὶ ὀδυνηρότεροι τῆς ζωῆς μου, διότι ἔπρεπε νὰ φροντίζω διὰ τὴν κλινικήν, τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν θεραπευτικὴν τῶν νευρώσεων καὶ διότι, ἀπομεμονωμένος ὡς ἤμην, πιεζόμενος ἀπὸ ἀναρίθμητα προβλήματα καὶ ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, ἐφοβούμην μήπως ὑποκύψω εἰς τὴν ἀπόγνωσιν καὶ χάσω τὸν προσανατολισμόν μου. Ἡ ἐπαλήθευσις τῆς ὑποθέσεώς μου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νεύρωσις καθίσταται νοητὴ χάρις εἰς

τὴν ἀνάλυσιν, δὲν ἐπραγματοποιεῖτο εἰς ἑκάστην περίπτωσιν παρὰ ἔπειτα ἀπὸ χρονικὸν διάστημα ἀπελπιστικῶς μακρόν. Ἀλλὰ τὰ ὄνειρα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἀνάλογα τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων, παρεῖχον σχεδὸν πάντοτε καὶ εἰς ὅλας τὰ περιπτώσεις, τὴν ἐπιδιωκομένην ἐπαλήθευσιν.

Μόνον ἡ ἐπιτυχία, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐστέφθησαν αἱ ἰδικαί μου ἑρμηνεῖαι τῶν ὀνείρων, μοῦ ἔδωσε τὴν δύναμιν νὰ περιμένω καὶ θάρρος νὰ ὑπομένω. Ἀπέκτησα τὴν συνήθειαν νὰ ἐκτιμῶ τὴν ψυχολογικὴν κατανόησιν τῶν ἀνθρώπων ἀναλόγως τῆς στάσεώς των ἔναντι τῶν σχετικῶν μὲ τὰ ὄνειρα προβλημάτων καὶ διεπίστωσα μεθ' ἱκανοποιήσεως ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν ἀντιπάλων τῆς ψυχαναλύσεως ἀπέφευγον τὸ θέμα τοῦτο ἢ συμπεριεφέροντο κατὰ τρόπον ἀδεξιώτατον ὁσάκις ἐδοκίμαζον νὰ συζητήσουν ἐπ' αὐτοῦ. Ἔκαμα τὴν αὐτοανάλυσίν μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάγκη δὲν ἤργησε νὰ ἐπιβληθῇ, διὰ μέσου ὡρισμένων ὀνείρων μου τὰ ὁποῖα μοῦ ἐπέτρεψαν νὰ παρακολουθήσω τὰ ἴχνη ὅλων τῶν γεγονότων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, καὶ φρονῶ ἀκόμη σήμερον ὅτι ἡ τοιούτου εἴδους αὐτοανάλυσις εἶναι ἀποτελεσματικὴ ὅταν πρόκηται περὶ ἑνὸς καλοῦ ὀνειρευομένου καὶ περὶ ἀτόμου τὸ ὁποῖον δὲν ἀπομακρύνεται πολὺ ἀπὸ τὴν μέσην γραμμήν.

"ΤΑΡΑΤΑΞΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ"

Ἐλπίζω ὅτι, διὰ τῆς ὡς ἄνω ἐξιστορήσεως τῶν σταδίων τὰ ὁποῖα διέτρεξε ἡ ψυχανάλυσις μέχρι τῆς τελικῆς αὐτῆς διαμορφώσεως, ὑπέδειξα, καλύτερον ἀπὸ μίαν συστηματικὴν ἔκθεσιν, εἰς τὶ ἀκριβῶς συνίσταται ἡ ψυχανάλυσις. Εἰς τὴν ἀρχήν, δὲν εἶχα ποσῶς ἀντιληφθῆ τὴν ἰδιαιτέραν φύσιν τῶν ἀνακαλύψεών μου. Ἀσφαλῶς ἐθυσίαζα τὴν ἀρξαμένην τότε ἰατρικήν μου φήμην καί, μὴ φοβούμενος νὰ διεγείρω τὴν εὐθυξίαν τῶν ἀσθενῶν οἱ ὁποῖοι ἤρχιζαν τότε νὰ συρρέουν διὰ νὰ τοὺς θεραπεύσω, ἐπέμενα νὰ ἀναζητῶ τὴν σεξουαλικὴν αἰτιολογίαν τῶν

νευρώσεων, τοῦθ' ὅπερ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ συλλέξω πλῆθος παρατηρήσεων αἱ ὁποῖαι ἐθεμελίωσαν ὁριστικῶς τὴν πεποίθησίν μου ὡς πρὸς τὴν πρακτικὴν σπουδαιότητα τοῦ σεξουαλικοῦ παράγοντος. Χωρὶς καμμίαν ὑστεροβουλίαν, ἐλάμβανα τὸν λόγον εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ψυχιατρικῆς ἑταιρείας τῆς Βιέννης, εὑρισκομένης τότε ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Κράφτ-Ἔμπιγγ. Ἤλπιζα ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ συμπάθεια τῶν συναδέλφων διὰ τὰς ἰδέας μου θὰ μὲ ἀπεζημίωναν διὰ τὰς ὑλικὰς ζημίας τὰς ὁποίας ἐπέβαλλα εἰς τὸν ἑαυτόν μου ἑκουσίως. Ὡμίλουν περὶ τῶν ἀνακαλύψεών μου ὡς ἀντικειμενικῶν συμβουλῶν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἤλπιζα ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι θὰ ἐθεώρουν αὐτὰς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἀλλὰ ἡ σιωπὴ ἡ ὁποία ἠκολούθει τὰς ἐκθέσεις μου, ἡ ἀπομόνωσις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ συνάδελφοί μου μὲ κατεδίκαζαν βαθμιαίως καὶ οἱ ὑπαινιγμοὶ οἱ ὁποῖοι ἔφθαναν μέχρι τῶν ὤτων μου, μὲ ἔπεισαν εἰς τὸ τέλος ὅτι, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀναμένω νὰ ἴδω τὰς ἀνακοινώσεις μου περὶ τοῦ ρόλου τῆς σεξουαλικότητος εἰς τὴν γέννησιν τῶν νευρώσεων, νὰ τύχουν τῆς αὐτῆς ὑποδοχῆς ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ἀνακοινώσεις. Ἀντελήφθην ἔκτοτε ὅτι, ἡ τύχη μὲ εἶχε κατατάξει μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὴν ὡραίαν ἔκφρασιν τοῦ Χέμπελ, «διαταράσσουν τὸν ὕπνον τοῦ κόσμου» καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπολογίζω μὲ τὴν ἀντικειμενικότητα καὶ τὴν ἐπιείαν τῶν ἄλλων. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πεποίθησίς μου περὶ τῆς γενικῆς ὀρθότητος τῶν παρατηρήσεών μου καὶ τῶν συμπερασμάτων μου ἐστερεοῦτο ὁλοὲν περισσότερον μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἔχων, ἀφ' ἑτέρου, συνάμα μίαν μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς ἰδικάς μου κρίσεις καὶ ἀρκετὸν ἠθικὸν θάρρος, δὲν εἶχα ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμην. Τὸ ἔλαβα ἀπόφασιν καὶ ἐπίστευσα ὅτι μοῦ ἔλαχεν ἡ εὐτυχία νὰ ἀνακαλύψω βαρυσημάντους ἀληθείας, καὶ ἤμουν ἕτοιμος νὰ ὑποφέρω τὴν τύχην τὴν ὁποίαν ἡ ἐν λόγῳ ἀνακάλυψις ἔμελλε νὰ μοῦ διαφυλάξῃ πρὸς στιγμήν.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐφανταζόμην τὴν τύχην αὐτήν: θὰ κατορθώσω ἴσως νὰ διατηρήσω τὴν θέσιν μου χάρις εἰς τὰ θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα τῆς μεθόδου μου, ἀλλὰ ἡ ἐπιστήμη θὰ μὲ ἀγνοήση ἐφ' ὅσον θὰ εἶμαι ἐν τῇ ζωῇ. Ὀλίγας δεκαετηρίδας μετὰ τὸν θάνατόν μου, κάποιος ἄλλος θὰ ἀνακαλύψῃ μοιραίως τὰ ἴδια πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ ἐνωρὶς σήμερον, θὰ δυνηθῇ νὰ τὰ ἐπιβάλῃ εἰς ὅλους καὶ θὰ μὲ ἀνακηρύξῃ δυστυχήσαντα πρόδρομον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως, προσεπάθουν, ὡς ἄλλος Ροβινσών, τὰ ἐγκατασταθῶ ὅσον δυνατὸν ἀνετώτερον εἰς τὴν ἔρημον νῆσόν μου. Ὅταν, προβλέπων τὴν ταραχὴν καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, μεταφέρομαι διὰ τῆς σκέψεως εἰς τὰ χρόνια ἐκεῖνα τῆς ἀπομονώσεως, μοῦ φαίνεται ὅτι ὑπῆρξαν μία ὡραία καὶ ἡρωϊκὴ ἐποχή. Ἡ «λαμπρὰ ἀπομόνωσις» δὲν ἐστερεῖτο πλεονεκτημάτων καὶ ἀπολαύσεων. Δὲν εἶχα πρὸς ἀνάγνωσιν κανένα σύγγραμμα ἐν σχέσει μὲ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα μὲ ἐνδιέφεραν, δὲν ἤμουν ἠναγκασμένος νὰ ἀκούω τὰς ἀντιρρήσεις κακῶς πληροφορημένων ἀντιπάλων, δὲν ὑφιστάμην οὐδενὸς τὴν ἐπιρροὴν καὶ τίποτε δὲν μὲ ἐπίεζε. Εἶχα μάθει νὰ χαλιναγωγῶ τὴν ροπὴν πρὸς τὴν ἀφηρημένην λογίκευσιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν ἀλησμόνητον συμβουλὴν τοῦ διδασκάλου μου Σαρκώ, εἶχα ἀποκτήσει τὴν συνήθειαν νὰ ἐπανέρχωμαι συνεχῶς ἐπὶ τῶν προβλημάτων, μέχρις ὅτου τὸ φῶς ἀνακύψῃ ἐξ αὐτῶν αὐτομάτως. Τὰ συγγράμματά μου, τὰ ὁποῖα δυσκόλως ἐδέχοντο πρὸς ἔκδοσιν οἱ ἐκδοτικοὶ οἶκοι, εἶχαν ὅλον τὸν καιρὸν νὰ περιμένουν χωρὶς νὰ πάθουν ζημίαν τινὰ καὶ ἠδύναντο νὰ ὑστερήσουν τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἀποκτηθείσης νέας γνώσεως, διότι δὲν ὑπῆρχε ζήτημα ἀμφιβόλου «προτεραιότητος» πρὸς ὑπεράσπισιν. Ἡ «Ἑ ρ μ η ν ε ί α τ ῶ ν ὀ ν ε ί ρ ω ν», π. χ., ἦτο ἑτοίμη, κατὰ τὰ βασικὰ αὐτῆς μέρη, ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ 1896, ἐγράφη ὅμως τὸ θέρος τοῦ 1899. Ἡ θεραπεία τῆς «Ντόρα» εἶχεν ἀποπερατωθῆ τὸ 1899, αἱ δὲ ἐπ'

αὐτῆς παρατηρήσεις συνετάχθησαν κατὰ τὸ ἐπακολουθῆσαν τὴν θεραπείαν δεκαπενθήμερον, ἐδημοσιεύθη ὅμως τὸ 1905. Ἐν τῷ μεταξύ, εἰς τὸν εἰδικὸν τύπον ἀπεσιωποῦντο αἱ ἐργασίαι μου καί, ὅταν ἐγένετο λόγος περὶ αὐτῶν, ἀπερρίπτοντο μὲ κάποιαν περιφρονητικὴν καὶ σαρκαστικὴν ὑπεροψίαν. Εὐκαιρίας δοθείσης, συνάδελφός τις, εἰδικὸς ὡς καὶ ἐγὼ τῶν νευρικῶν παθήσεων, εὐηρεστεῖτο νὰ μοῦ ἀφιερώσῃ εἰς μίαν τῶν δημοσιεύσεών του μίαν σύντομον παρατήρησιν κάθε ἄλλο παρὰ κολακευτικήν, χαρακτηρίζων τὰς θεωρίας μου ὡς παράξενα, ἀλλόκοτα καὶ ἐξτρεμιστικὰ ἐπινοήματα. Μίαν ἡμέραν, εἷς βοηθὸς ἰατρὸς τῆς κλινικῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἔκαμα τὰς παραδόσεις μου, μοῦ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ παρακολουθήσῃ αὐτάς. Ἤκουε μετὰ μεγάλης προσοχῆς, δὲν ἔλεγε τίποτε, καὶ μετὰ τὸ πέρας τοῦ τελευταίου μαθήματος, ἐπροθυμοποιήθη νὰ μὲ συνοδεύσῃ μερικὰ βήματα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ περιπάτου, μοῦ ὡμολόγησε ὅτι εἶχε συντάξει, μὲ τὴν ἔγκρισιν τοῦ διευθυντοῦ του, ἕνα βιβλίον ἐναντίον τῶν θεωριῶν μου, προσθέτων, ὅτι ἐλυπεῖτο διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι, τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ σχηματίσῃ μίαν πλέον ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ αὐτῶν, παρακολουθῶν τὰ μαθήματά μου. Ἐάν, ἔλεγε, εἶχε γνωρίσει αὐτὰς προηγουμένως τόσον καλά, ὅπως τὰς ἐγνώρισε κατόπιν τῶν μαθημάτων, δὲν θὰ ἔγραφε τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον. Εἶχε, πράγματι, προτοῦ ἀρχίσῃ τὴν ἐργασίαν, ἐρωτήσει τὸ προσωπικὸν τῆς κλινικῆς ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ διαβάσῃ τὴν «Ἑρμηνείαν τῶν ὀνείρων», τοῦ εἶχε ὅμως δοθῆ ἡ ἀπάντησις ὅτι δὲν ἤξιζε. Καί, προχωρῶν, παρέβαλεν ὁ ἴδιος τὴν στερεότητα τῆς ἐσωτερικῆς κατασκευῆς τῆς θεωρίας μου—ὅπως τὴν ἐγνώρισε τώρα—πρὸς τὴν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου θὰ παραδεχθῶ ὅτι ἡ παρομοίωσις αὕτη ἐσήμαινε μίαν ἐπιδοκιμασίαν τῆς θεωρίας μου. Ἐπεράτωσε λέγων ὅτι ἦτο πλέον ἀργά, ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐπιφέρῃ καμμίαν τροποποίησιν εἰς τὸ βιβλίον του, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη ἐκτυπωθῆ. Καὶ ἐξ ἄλλου δὲν ἐθεώρησε ἀναγκαῖον βραδύτε-

ρον νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίᾳ τὴν μεταστροφὴν ἡ ὁποία εἶχεν ἐπέλθει εἰς τὸ πνεῦμα του ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἐπροτίμησε, ὁσάκις ἔγραφε περὶ αὐτῆς εἰς κάποιον ἰατρικὸν περιοδικόν, νὰ σχολιάσῃ πάντοτε μὲ φανερὰ σκώμματα τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς.

Εὐτυχῶς, ἡ προσωπικὴ εὐθιξία μου εἶχεν ἀπολέσει κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ζωηρότητά της κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ἀλλὰ ἕνα ἰδιαίτερον περιστατικόν, ποὺ δὲν ἐγνώριζαν πολλοὶ ἄλλοι ἀπομεμονωμένοι μεταρρυθμισταί, μὲ ἐβοήθησε νὰ ὑποφέρω τὴν ἀτυχίαν μου, χωρὶς μεμψιμοιρίαν καὶ αἰσθήματα ἐκδικήσεως. Γενικῶς, ἕνας μεταρρυθμιστὴς ὁ ὁποῖος ἀγνοεῖται, βασανίζεται διὰ νὰ ἀναζητήσῃ τοὺς λόγους τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς ἐχθρότητος τῶν συγχρόνων ἀπέναντί του, οἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν πραγματικὴν πρόκλησιν εἰς τὰς πεποιθήσεις του, τῶν ὁποίων ἡ βεβαιότης τοῦ φαίνεται ἀπόλυτος. Τοιοῦτον βάσανον δὲν ἐγνώρισα, διότι ἀνεκάλυψα ἄνευ κόπου τὴν καθαρῶς ψυχολογικὴν ἐξήγησιν τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τῶν συγχρόνων ἀπέναντι τῶν θεωριῶν μου. Ἂν εἶναι ἀληθές, ἐσκεπτόμην, ὅτι τὰ ἀπωθηθέντα γεγονότα τὰ ὁποῖα εἶχα ἀνακαλύψει δὲν δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀσθενοῦς, διότι ἀντιτίθενται εἰς τοῦτο ὡρισμέναι συναισθηματικαὶ ἀντιστάσεις, τότε εἶναι τόσον ἀληθὲς ὅτι, παρόμοιαι ἀντιστάσεις ἐκδηλοῦνται ἐξ ἴσου παρὰ τῷ ὑγιεῖ ἀτόμῳ ὁσάκις τὸν ἀναγκάζουν ν' ἀντιμετωπίζῃ γεγονότα τὰ ὁποῖα, διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον, ἔκρινε σκόπιμον νὰ ἀπωθήσῃ ἀπὸ τὴν συνείδησίν του. Ἀναμφιβόλως ζητεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπέχθειάν του, οὐσιαστικῶς συναισθηματικήν, διὰ λογικῶν ἐπιχειρημάτων. Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ· δεδομένου ὅτι, ἀπαντῶμεν τὴν αὐτὴν προσπάθειαν λογικεύσεως παρὰ τῷ ἀσθενεῖ ὁ ὁποῖος ἐπικαλεῖται τῆς αὐτῆς φύσεως ἐπιχειρήματα (δὲν ὑπάρχει, ἔλεγε ὁ Φάλτσαφ τοῦ Φάουστ, τίποτε κοινότερον ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα), καὶ ἐξ ἴσου ἔντεχνα. Ἡ μόνη διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀσθενοῦς, χρησιμοποιοῦμεν πιεστικὰ μέσα διὰ τῶν

ὁποίων καθιστῶμεν ἐκδήλους τὰς ἀντιστάσεις καὶ τοῦ παρέχομεν τὴν δυνατότητα νὰ τὰς ὑπερνικήσῃ, ἐνῷ τοιαῦτα μέσα δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ δῆθεν ὑγιοῦς ἀνθρώπου. Αὐτοὶ οἱ ὑγιεῖς ἄνθρωποι, θὰ εἶναι δυνατὸν ποτέ, καὶ διὰ ποίων μέσων νὰ τοὺς κάμωμεν νὰ ὑποβάλλουν τὰς θεωρίας μου εἰς ἕνα ψύχραιμον καὶ ἀντικειμενικὸν πειραματισμόν; Τοῦτο τὸ πρόβλημα ἦτο δι' ἐμὲ τότε σκοτεινὸν καὶ ἐγὼ τὸ καλύτερον ποὺ εἶχον νὰ κάμω ἦτο νὰ ἐπαφίεμαι εἰς τὸν χρόνον, νὰ ἀναμένω τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τῶν πνευμάτων. Πολλάκις, πράγματι, παρετηρήθη εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπιστημῶν ὅτι μία διαπίστωσις ἡ ὁποία εἰς τὴν ἀρχὴν εἶχε προσκρούσει εἰς τὴν δριμυτέραν ἀντίθεσιν ἐγένετο εἰς τὸ τέλος δεκτὴ μετὰ πάροδον ὡρισμένου χρονικοῦ διαστήματος, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ προσαχθοῦν ἄλλαι ἀποδείξεις ἐκτὸς τῶν πρώτων τοιούτων.

Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει, δὲν θὰ ἐκπλαγῇ κανείς, ἐλπίζω, ἐὰν προσθέσω ὅτι, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐτῶν κατὰ τὰ ὁποῖα ἤμην ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τῆς ψυχαναλύσεως, ἡ στάσις τῶν συγχρόνων μου, δὲν ἦτο τοιαύτης φύσεως ὥστε νὰ μοῦ ἐμπνεύσῃ ἰδιαίτερον σεβασμὸν πρὸς τὰς κρίσεις τοῦ κόσμου, οὔτε νὰ μειώσῃ τὴν διανοητικήν μου ἀδιαλλαξίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

Η ΠΡΩΤΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΟΜΑΣ

Τὸ 1902, ἐσχηματίσθη πέριξ ἐμοῦ μία ὁμὰς νεαρῶν ἰατρῶν, μὲ τὸν ἀπροκάλυπτον σκοπόν, νὰ μάθουν τὴν ψυχανάλυσιν, νὰ ἀφιερωθοῦν πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὴν διαδώσουν κατόπιν. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ὁμάδος αὐτῆς ἀνῆκεν εἰς συνάδελφον ὁ ὁποῖος εἶχε δοκιμάσει ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας.

Τὰ μέλη τῆς ὁμάδος συνήρχοντο ὡρισμένας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος εἰς τὴν οἰκίαν μου, συνεζήτουν υμμορφούμενοι πρὸς ὡρισμένον κανονισμόν, προσεπάθουν νὰ προσανατολισθοῦν εἰς τὸ νέον καὶ παράξενον τοῦτο πεδίον ἐρευνῶν καὶ νὰ προκαλέσουν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἄλλων. Μίαν ἡμέραν μᾶς ἐπεσκέφθη κάποιος νεαρὸς ὀνόματι Ράγκ, ὁ ὁποῖος μόλις εἶχε ἀποφοιτήσει μιᾶς ἐπαγγελματικῆς σχολῆς. Ἐκόμιζε ἕνα χειρόγραφόν του τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει τὴν ἐξαιρετικήν του ἱκανότητα εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ψυχαναλύσεως. Τὸν συνεβουλεύσαμεν νὰ συμπληρώσῃ τὰς σπουδάς του ἵνα ἐγγραφῇ κατόπιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχαναλύσεως. Ἡ μικρά μας ὁμὰς εὑρέθη τοιουτοτρόπως προικισμένη μὲ ἕνα γραμματέα ἐνθουσιώδη καὶ ἀσφαλῆ, καὶ δι' ἐμὲ τὸν ἴδιον ὁ Ράγκ δὲν ἤργησε νὰ γίνῃ βοηθὸς καὶ συνεργάτης ἐντελῶς ἀφοσιωμένος.

Ὁ μικρός μας κύκλος δὲν ἐβράδυνε νὰ εὐρυνθῇ, ἀλλὰ ἡ σύνθεσίς του ἤλλαξεν ἐπανειλημμένως κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑπομένων ἐτῶν. Δύναμαι νὰ εἴπω ἐν πάσῃ περι-

πτώσει ὅτι ἡ ὁμὰς αὕτη, ἐν τῇ ὁλότητί της, δὲν ὑστέρει καθόλου, ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν καὶ τὸν πλοῦτον χαρισμάτων καὶ ἱκανοτήτων, τοῦ ἐπιτελείου οἱουδήποτε καθηγητοῦ κλινικῆς. Ἡ ὁμὰς περιελάμβανε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νὰ παίξουν ἀργότερον, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως, ἕνα σπουδαῖον, ἂν ὄχι πάντοτε ἄμεμπτον ρόλον. Ἀλλὰ τότε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προβλεφθῇ ἡ ἐπακολουθήσασα ἐξέλιξις. Εἶχα πάντα λόγον νὰ εἶμαι εὐχαριστημένος, καὶ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἔκαμα τότε πᾶν τὸ δυνατὸν διὰ νὰ καταστήσω τὰς γνώσεις μου καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν πειραμάτων μου προσιτὰ εἰς ὅλους. Ἐν τούτοις δύο γεγονότα, ποὺ συνετέλεσαν νὰ ἀπομακρυνθῶ ἠθικῶς ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ ὁμάδα, ὑπῆρξαν κακὸς οἰωνός. Ἐν πρώτοις δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐπιβάλω μεταξὺ τῶν μελῶν τὴν φιλικὴν ἁρμονίαν ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ βασιλεύσῃ μεταξὺ ἀνθρώπων ἀφωσιωμένων εἰς τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, σκληρὰν καὶ ἐπίπονον, καὶ δεύτερον δὲν κατώρθωσα νὰ ἀποκλείσω τὰς περὶ προτεραιότητος συζητήσεις, αἱ ὁποῖαι, ὡς γνωστόν, τροφοδοτοῦνται διαρκῶς ἀπὸ αὐτὰς ταύτας τὰς συνθήκας ἐμφύτους εἰς πᾶσαν ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν. Αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἡ διδασκαλία τῆς ψυχαναλύσεως καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτῆς ἐφαρμογή, δυσκολίαι σοβαρόταται, προκαλοῦσαι πλείστας τῶν σημερινῶν διαφωνιῶν καὶ διχογνωμιῶν, εἶχον ἤδη ἀρχίσει νὰ παραγάγουν τὰς συνεπείας των εἰς τὰς ἰδιωτικὰς συνεδριάσεις τῆς μικρᾶς ψυχαναλυτικῆς ἑταιρείας τῆς Βιέννης. Ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο τότε περὶ μιᾶς τεχνικῆς ἀκόμη ἀτελοῦς καὶ περὶ μιᾶς θεωρίας ἐν πλήρει ἐξελίξει, δὲν ἐτόλμων νὰ διδάσκω τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην μὲ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος, τοῦθ᾽ ὅπερ, ὡς ἀντελήφθην ἀργότερον, ὑπῆρξε σφάλμα, διότι ἐὰν δὲν ἤμην τότε ἐπιφυλακτικός, θὰ εἶχον ἴσως προλάβει εἰς τοὺς ἄλλους πλείονα σφάλματα καὶ πολλὰς παρεκκλίσεις ἀπὸ τὸν καλὸν δρόμον. Ὁ διδάσκαλος αἰσθάνεται μεγάλην εὐχαρίστησιν ὅταν βλέπῃ τοὺς μαθητάς του ἱκανοὺς ἀτομικῆς ἀνεξαρτήτου ἐργασίας καὶ ἀπελευθερωθέντας ἐντε-

λῶς ἀπὸ τὴν ὑποτέλειάν των ἀπέναντι τοῦ ὁδηγοῦ. Ἀλλὰ ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἡ αὐτοτέλεια, δὲν εἶνε γόνιμοι ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως παρὰ ὅταν συνδέονται μὲ ὡρισμένα προσωπικὰ προσόντα τὰ ὁποῖα, δυστυχῶς, σπανίως συναντῶνται. Καὶ ἡ ψυχανάλυσις ἀκριβῶς ἀπαιτεῖ μακρὰν αὐστηρὰν πειθαρχίαν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν πλήρη αὐτοκυριαρχίαν. Ἐκτιμῶν τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον ἐμαρτύρει ἡ ἀφοσίωσίς των εἰς μίαν τόσον ἐπικριθεῖσαν ἀσχολίαν καὶ τόσον ἄγονον μελλοντικῶν ἀμοιβῶν, ἤμην διατεθειμένος νὰ ἀνέχωμαι ἀπὸ μέρους τῶν μελῶν εἰς τὰς συνεδριάσεις μας πολλὰ πράγματα τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλας περιστάσεις θὰ μὲ ἔθιγον ἀσφαλῶς. Ἐξ ἄλλου, ἐγγεγραμμένα μέλη τοῦ συλλόγου μας ἦσαν ὄχι μόνον ἰατροί, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πρόσωπα μορφωμένα τὰ ὁποῖα διέβλεπον εἰς τὴν ψυχανάλυσιν κάτι πολὺ σημαντικόν: συγγραφεῖς, καλλιτέχναι, κτλ. Ἡ «Ἑρμηνεία τῶν ὀνείρων», τὸ βιβλίον περὶ τῆς «Εὐφυολογίας» κτλ. εἶχον ἐξ ἄλλου ἀποδείξει ὅτι αἱ θεωρίαι τῆς ψυχαναλύσεως δὲν ἦσαν ἀποκλειστικῶς ἰατρικῆς φύσεως, καὶ ὅτι ἦσαν ἐπιδεκτικαὶ ἐφαρμογῆς εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιστήμης.

Η ΠΡΩΤΗ ΔΙΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Ἀπροσδοκήτως, ἡ κατάστασις μετεβλήθη ἄρδην καὶ ἀποτόμως τὸ 1907. Ἐμάθαμεν ὅτι, ἀθορύβως, ἡ ψυχανάλυσις εἶχε προκαλέσει τὸ ἐνδιαφέρον ὡρισμένων προσώπων, ὅτι πολλοὶ συμπαθοῦντες εἶχον προσχωρήσει εἰς τὰς θεωρίας μας καὶ διάφοροι ἐπιστήμονες ἦσαν ἕτοιμοι νὰ τὰς υἱοθετήσουν. Ἀπὸ ἕνα γράμμα τοῦ Μπλόϋλερ εἶχον ἤδη μάθει προηγουμένως ὅτι τὰ ἔργα μου ἐμελετῶντο καὶ ἐφηρμόζοντο εἰς Μπουργόλτσλι. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1907, ὁ δόκτωρ Αΐτιγγον τῆς κλινικῆς τῆς Ζυρίχης, ἦλθεν εἰς Βιέννην, καὶ τὴν ἐπίσκεψίν του αὐτὴν ἐπηκολούθησαν ἐπισκέψεις πολλῶν ἄλλων ἐπιστημόνων, τοῦθ' ὅπερ ἐπέφερε μίαν εὐρυτάτην καὶ ζωηρὰν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν. Τέλος, τῇ προσκλήσει τοῦ Ἰοῦγγ, ὁ ὁποῖος τότε ἦτο ἀκόμη βοηθὸς

ἰατρὸς εἰς Μπουργόλσλι, ἔλαβε χώραν, κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1908, εἰς Σάλτσμπουργ ἡ πρώτη συνέλευσις τῶν φίλων τῆς ψυχαναλύσεως τῶν διαμενόντων ἐν Βιέννῃ, Ζυρίχῃ καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὸ πρῶτον αὐτὸ ψυχαναλυτικὸν συνέδριον ἀπεφασίσθη ἡ ἔκδοσις μιᾶς ἐπιθεωρήσεως, ἡ ὁποία καὶ ἤρχισεν ἐκδιδομένη τὸ 1909, ὑπὸ τὸν τίτλον «Jahrbuch für Psychoanalytische und psyho-pathologische Forschung» καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μπλόϋλερ — Φρόϋντ, μὲ τὸν Ἰοῦγγ ὡς ἀρχισυντάκτην. Ἡ ἐν λόγῳ ἐπιθεώρησις ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς σύνδεσμος μεταξὺ Βιέννης καὶ Ζυρίχης καὶ νὰ προαγάγῃ τὴν συνεργασίαν τῶν ψυχαναλυτῶν τῶν δύο πόλεων.

Η ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Διεκήρυξα πάντοτε μετ' εὐγνωμοσύνης τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἡ ψυχιατρικὴ σχολὴ τῆς Ζυρίχης, καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Μπλόϋλερ καὶ ὁ Ἰοῦγγ, διὰ τῆς συμβολῆς των εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἐπιστήμης μας, καὶ δὲν σκοπεύω ἐνταῦθα νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, εἰς περιστάσεις ἐντελῶς διαφορετικάς. Εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου διὰ τὴν ψυχανάλυσιν δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης. Ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς φυσικῆς ἐξελίξεως: ἡ ὑπολανθάνουσα περίοδος εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέρμα της καὶ ἡ ψυχανάλυσις εἶχε γίνει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀντικείμενον ὁλοὲν αὐξάνοντος ἐνδιαφέροντος. Ἀλλὰ ἐνῷ παντοῦ τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ψυχανάλυσιν δὲν κατέληξε παρὰ εἰς ἀποδοκιμασίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐμπαθεῖς, εἰς τὴν Ζυρίχην ἐσημειώθησαν μόνον προσχωρήσεις. Οὐδαμοῦ οἱ ψυχαναλυταὶ ἀπετέλουν ὁμάδα τόσον συμπαγῆ, ἂν καὶ ὀλιγάριθμον, ὅσον οἱ τῆς Ζυρίχης, ὅπου, ἄλλως τε, μία ἐπίσημος κλινικὴ ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ψυχαναλύσεως καὶ ὅπου ἕνας καθηγητὴς κλινικῆς ἐτόλμησε νὰ εἰσαγάγῃ τὰς ψυχαναλυτικὰς θεωρίας εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ψυχιατρικῆς διδασκαλίας. Οἱ ψυχαναλυταὶ τῆς Ζυρί-

χης ἐσχημάτισαν οὕτω τὸν πυρῆνα τῆς πρώτης ἐμπροσθοφυλακῆς ἡ ὁποία ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ψυχαναλύσεως. Αὐτοὶ μόνον εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μάθουν κατὰ βάθος τὴν νέαν τέχνην καὶ νὰ τὴν πλουτίσουν διὰ νέων ἔργων. Οἱ πλεῖστοι τῶν σημερινῶν συνεργατῶν καὶ ὀπαδῶν μου ἦλθον πρὸς ἐμὲ διὰ μέσου τῆς Ζυρίχης. Καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς καὶ δι᾽ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, εὑρίσκοντο μακρύτερον ἀπὸ τὴν Ζυρίχην ἢ ἀπὸ τὴν Βιέννην. Ἡ Βιέννη κατέχει μίαν ἰδιόρρυθμον θέσιν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ περισσότερα μεγάλα κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ μας. Σοβαραὶ προλήψεις ἐζημίωσαν σημαντικῶς τὴν φήμην της ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Ἐνῷ πρὸς τὴν Ἑλβετίαν, ὅπου ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι τόσον ζωηρά, συρρέουν οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν μεγάλων ἐθνῶν, καὶ μία μολυσματικὴ ἑστία ποὺ θὰ ἐσχηματίζετο εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἦτο ἑπόμενον νὰ συντείνῃ ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν διάδοσιν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ὁ Χός, τοῦ Φράϊμπουργ, ὠνόμασε ψυχικὴν ἐπιδημίαν τῆς ἐποχῆς μας.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς συναδέλφου, παρακολουθήσαντος τὴν ἐξέλιξιν ἡ ὁποία συνετελέσθη εἰς Μπουργόλσλι, εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς ψυχαναλύσεως ἤρχισε πολὺ ἐνωρίς. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἰοῦγγ περὶ τῶν μυστικῶν πνευματικῶν φαινομένων, δημοσιευθὲν τὸ 1902, εὑρίσκομεν τὴν πρώτην ἀναφορὰν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ὀνείρων. Ἀπὸ τὸ 1903 ἢ 1904, διηγεῖται ὁ ῥηθεὶς συνάδελφος, ἡ ψυχανάλυσις κατεῖχεν ἤδη εἰς Μπουργόλσλι πρωτεύουσαν θέσιν. Μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν προσωπικῶν σχέσεων μεταξὺ Ζυρίχης καὶ Βιέννης, ἐσχηματίσθη, λέγει, κατὰ τὸ μέσον τοῦ 1907, ἰδιωτικὴ ἑταιρία, τὰ μέλη τῆς ὁποίας συνήρχοντο τακτικῶς διὰ νὰ συζητοῦν τὰ προβλήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Ὁ ρολος τῶν Ἑλβετῶν εἰς τὴν ἕνωσιν ἡ ὁποία εἶχε δημιουργηθεῖ μεταξὺ τῆς σχολῆς τῆς Βιέννης καὶ τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης δὲν συνίστατο μόνον εἰς τὸ νὰ λαμβάνουν χωρὶς ἀνταπόδοσιν. Εἶχον ἤδη δημοσιεύσει ἀξιοσέβαστα ἐπιστημο-

νικὰ ἔργα, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν πολύτιμα διὰ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ συνειρμοῦ ἰδεῶν, ἡ προταθεῖσα ὑπὸ τῆς σχολῆς τοῦ Βούντ, εἶχεν ἑρμηνευθῆ παρ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ψυχαναλύσεως καὶ τοῖς ἐπρομήθευσε δυνατότητας ἐφαρμογῆς ἀπροσδοκήτους. Καὶ οὕτω κατέστη δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθοῦν εὔκολοι πειραματικαὶ ἐπιβεβαιώσεις ψυχαναλυτικῶν καταστάσεων καὶ νὰ προσφερθοῦν εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ μυηθοῦν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ἀποδείξεις αἱ ὁποῖαι ἕως τότε ἦσαν μόνον προφορικαί. Οὕτω ἐζεύχθη ἡ πρώτη γέφυρα μεταξὺ τῆς πειραματικῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ψυχαναλύσεως.

Ο ΣΥΝΕΙΡΜΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

Τὸ πείραμα τοῦ συνειρμοῦ ἰδεῶν, διαρκούσης τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας, ἐπιτρέπει μίαν προηγουμένην ποιοτικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἀλλὰ δὲν προσκομίζει καμμίαν οὐσιαστικὴν συμβολὴν εἰς τὴν τεχνικήν. Καὶ χωρὶς αὐτὸ δύναται νὰ γίνῃ ἡ ἀνάλυσις. Ἀλλὰ ἡ σχολὴ τῆς Ζυρίχης, ἢ μᾶλλον οἱ δύο ἀρχηγοί της, ὁ Μπλόϋλερ καὶ ὁ Ἰοῦγγ, ἐπλούτισαν τὴν ψυχανάλυσιν καὶ δι' ἄλλης σημαντικωτάτης συνεισφορᾶς. Ὁ πρῶτος ἀπέδειξεν ὅτι ὑπάρχει σειρὰ ὁλόκληρος ψυχιατρικῶν περιπτώσεων τῶν ὁποίων ἡ ἐξήγησις δὲν ἐπιτυγχάνεται παρὰ τῇ βοηθείᾳ μεθόδων παρομοίων ἐκείνων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ ψυχανάλυσις ἐξηγεῖ τὰ ὄνειρα καὶ τὴν νεύρωσιν («μηχανισμοὶ τοῦ Φρόϋντ»). Ὁ Ἰοῦγγ, ἀφ' ἑτέρου, ἐφαρμόζων τὴν μέθοδον τῆς ἀναλυτικῆς ἑρμηνείας εἰς τὰ παραδοξότερα καὶ σκοτεινότερα φαινόμενα τῆς πρωτογόνου ἀνοίας, ἀπέδειξε τοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι συνδέουν αὐτὰ μὲ τὴν προηγουμένην ζωὴν καὶ μὲ τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τοῦ ἀσθενοῦς. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης δὲν ἐπετρέπετο πλέον εἰς τοὺς ψυχιάτρους νὰ ἀγνοήσουν τὴν ψυχανάλυσιν. Τὸ μεγάλο σύγγραμμα τοῦ Μπλόϋλερ περὶ τῆς σχιζοφρενίας (1911), εἰς τὸ ὁποῖον τιμᾷ τὰς ψυχαναλυτικὰς ἀπόψεις μὲ τὴν ἰδίαν προσοχὴν μὲ τὴν ὁποίαν καὶ τὴν κλινικο-συστηματικὴν μέθοδον, δύναται

νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐξελίξεως, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα.

Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας καὶ νὰ τονίσω ἐνταῦθα τὴν διαφορὰν ἡ ὁποία ἤδη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑφίστατο μεταξὺ τῶν δύο σχολῶν ὡς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Εἶχον δημοσιεύσει τὸ 1897 τὴν ἀνάλυσιν μιᾶς περιπτώσεως τῆς σχιζοφρενίας, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐν λόγῳ περίπτωσις παρουσίαζεν ὀξὺν παρανοητικὸν χαρακτῆρα, ἡ ἐπιτευχθεῖσα θεραπεία της δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς προτρέξασα τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀποκτηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἰοῦγγ κατόπιν τῶν ἀναλύσεών του. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον μὲ ἐνδιέφερε περισσότερον δὲν ἦτο ἡ ἑρμηνεία τῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ ὁ ψυχικὸς μηχανισμὸς τῆς ἀσθενείας καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἀναλογία, ἂν ὄχι ἡ δυνατὴ ταὐτότης, μεταξὺ τοῦ μηχανισμοῦ τούτου καὶ τοῦ ἤδη καθορισθέντος καὶ γνωστοῦ τῆς ὑστερίας. Δὲν ἐγνωρίζομεν ἀκόμη τίποτε περὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν δύο τούτων μηχανισμῶν. Ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκον τότε ἦτο νὰ ἐγκαινιάσω μίαν θεραπείαν τῶν νευρώσεων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ὅλα τὰ νευρωτικὰ καὶ ψυχωτικὰ φαινόμενα εἶχον τὴν ἐξήγησίν των εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν τῆς ἀφροδισίας, εἰς τὰς παρεκβάσεις ἀπὸ τὸν κανονικόν της δρόμον. Ἡ ἄποψις αὐτη ἦτο ἐντελῶς ξένη διὰ τοὺς ἐλβετοὺς ἐπιστήμονας. Καθ' ἃ γνωρίζω, ὁ Μπλόϋλερ παραμένει ἀκόμη σήμερον πείσμων ὀπαδὸς τῆς ὀργανικῆς αἰτιολογίας ὅλων τῶν μορφῶν τῆς πρωτογόνου ἀνοίας, καὶ ὁ Ἰοῦγγ, τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίον ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶχε δημοσιευθῇ τὸ 1907, ἐκηρύχθη τὸ 1908 εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Σάλτσμπουργ, θιασώτης τῆς θεωρίας τῆς τοξικῆς αἰτιοκρατίας τῆς ἐν λόγῳ ἀσθενείας, ἡ ὁποία θεωρία, χωρὶς νὰ ἀποκλείσῃ τὴν τῆς ἀφροδισίας, θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὸν Ἰοῦγγ, νὰ κατέχῃ τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Ὠλίσθησε κατόπιν (τὸ 1912) ἐπὶ τοῦ ἰδίου σημείου, χρησιμοποιῶν πέραν τοῦ ἐπιτρεπομένου ὁρίου τὰ ὑλικὰ τὰ ὁποῖα πρωτήτερα δὲν ἤθελε νὰ χρησιμοποιήσῃ ποσῶς.

'Οφείλω νὰ σημειώσω ἐπίσης καὶ τρίτην συμβολὴν τῆς ἑλβετικῆς σχολῆς, ἡ ὁποία ὅμως ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν 'Ιουγγ καὶ δὲν ἐνέχει, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὴν ἀξίαν ἣν ἀποδίδουν εἰς αὐτὴν πρόσωπα ξένα πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν. Πρόκειται περὶ τῆς θεωρίας τῶν συμπλεγμάτων, ὅπως συνάγεται αὕτη ἀπὸ τὸ ἔργον «Διαγνωστικαὶ μελέται περὶ τῶν συνειρμῶν» (1906—1910). Δὲν ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον ψυχολογικὴν θεωρίαν καὶ δὲν δύναται νὰ καταταχθῇ φυσικῶς καὶ λογικῶς εἰς τὸ σύνολον τῶν ψυχαναλυτικῶν θεωριῶν. 'Αφ' ἑτέρου ὅμως, ἡ λέξις «σύμπλεγμα», ὅρος εὐχερής, πολλάκις ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐν συνόλῳ περιγραφὴν ψυχολογικῶν καταστάσεων, ἐπολιτογραφήθη εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν ὁρολογίαν. Μεταξὺ ὅλων τῶν ὅρων καὶ ὀνομασιῶν, τοὺς ὁποίους ἐπλάσαμεν πρὸς κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχαναλύσεως, δὲν ὑπάρχει ἄλλος ὁ ὁποῖος νὰ ἔχῃ ἀποκτήσει τόσην δημοτικότητα καὶ νὰ ἔχῃ χρησιμοποιηθῇ τόσον καταχρηστικῶς, ὅσον ὁ ὅρος «σύμπλεγμα», πρὸς μεγάλην ζημίαν τῶν ὅρων καὶ τῶν ἐννοιῶν. Εἰς τοὺς ψυχαναλυτικοὺς κύκλους γίνεται συχνάκις λόγος περὶ «ἐπιστροφῆς συμπλεγμάτων», ἐκεῖ ὅπου εἰς τὴν πραγματικότητα πρόκειται περὶ «ἐπιστροφῆς ἀπωθουμένων τάσεων καὶ ἀναμνήσεων» καὶ ἔχει δημιουργηθῇ ἡ συνήθεια νὰ λέγουν: «Αἰσθάνομαι ἀπέναντί του ἕνα σύμπλεγμα», ἐνῷ ὀρθότερον εἶναι: «Αἰσθάνομαι ἀπέναντί του μίαν ἀντίστασιν».

'Απὸ τὸ 1907, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν περίοδον ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε τὴν ἐγκαθίδρυσιν διαρκῶν σχέσεων μεταξὺ Βιέννης καὶ Ζυρίχης, χρονολογεῖται ἀκριβῶς ἡ καταπληκτικὴ ἀνάπτυξις τῆς ψυχαναλύσεως, ὑπὸ τὸ σημεῖον τῆς ὁποίας ζοῦμεν σήμερον καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδειξις ἐμφαίνεται εἰς τὴν ταχεῖαν διάδοσιν τῶν ψυχαναλυτικῶν συγγραμμάτων, εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἰατρῶν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μάθουν ἢ νὰ ἐξασκήσουν τὴν ψυχανάλυσιν, τέλος εἰς τὰς ὁλοὲν πυκνοτέρας ἐπιθέσεις ἐπιχειρουμένας κατ' αὐτῆς εἰς τὰ συνέδρια καὶ τὰς συνελεύσεις τῶν ἐπιστημονικῶν ἑταιριῶν. 'Η ψυχανάλυσις διεδόθη μέχρι τῶν

πλέον ἀπομεμακρυσμένων χωρῶν, ἀποτινάξασα τὸν λήθαργον τῶν ψυχιάτρων καὶ προκαλοῦσα τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μὴ εἰδικῶν μορφωμένων ἀτόμων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Χάβελοκ Ἔλλις, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τῆς ψυχαναλύσεως μετὰ συμπαθείας, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς αὐτήν, ἔγραφε τὸ 1911 εἰς μίαν ἀνακοίνωσιν, γενομένην εἰς τὸ ἰατρικὸν συνέδριον τῆς Αὐστραλασίας: «Ἡ ψυχανάλυσις τοῦ Φρόϋντ ἔχει σήμερον ὀπαδοὺς καὶ ἐξασκεῖται ὄχι μόνον εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ Ἑλβετίαν, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὸν Καναδᾶν, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω καὶ εἰς τὴν Αὐστραλασίαν». Ἕνας ἰατρὸς τῆς Χιλῆς (πιθανῶς γερμανικῆς καταγωγῆς) ἐκηρύχθη εἰς τὸ διεθνὲς συνέδριον τοῦ Μπουένος-Ἄϋρες (1810) ὑπὲρ τῆς θεωρίας περὶ παιδικῆς φυλετικότητος καὶ ἐπήνεσε τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα διὰ τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας τῶν συμπτωμάτων εἰς τὰς κεντρικὰς Ἰνδίας, μοῦ ἀνεκοίνωσε δὲ διὰ μέσου διακεκριμένου συναδέλφου, ἐπανελθόντος εἰς Εὐρώπην, ὅτι, ἐπὶ τῶν Ἰνδῶν μωαμεθανῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφήρμοσε τὴν ἀνάλυσιν, διεπίστωσεν ὅτι, αἱ νευρώσεις ἔχουν τὴν αὐτὴν αἰτιολογίαν ὡς καὶ αἱ νευρώσεις τῶν Εὐρωπαίων.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ

Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν ἔλαβε χώραν ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1909, ὁ κ. Στάνλεϋ Χάλλ, πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου Κλάρκ, τῆς Οὐώρτσεστερ (πλησίον τῆς Βοστώνης) μᾶς προσεκάλεσε, τὸν Ἰοῦγγ καὶ ἐμέ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰκοσαετηρίδος τῆς ἱδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, διὰ μίαν σειρὰν διαλέξεων εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐκεῖ παρετηρήσαμεν, μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως, ὅτι τὰ μέλη τοῦ μικροῦ, ἀλλὰ ἀξιοσεβάστου φιλοσοφικο-παιδαγωγικοῦ πανεπιστημίου ἦσαν ἄν-

θρωποι ἐλεύθεροι πάσης προλήψεως, ἐνήμεροι τῶν ψυχαναλυτικῶν ἔργων, περὶ τῶν ὁποίων ἔκαμον λόγον εἰς τοὺς φοιτητάς των. Εἰς τὴν τόσον σεμνότυφον Ἀμερικὴν λοιπὸν ἦτο, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, δυνατὸν νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἐλευθέρως καὶ νὰ πραγματευθῇ ἐπιστημονικῶς εἰς τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς κύκλους θέματα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν θεωροῦνται ὡς προσβάλοντα τὰ χρηστὰ ἤθη. Αἱ πέντε διαλέξεις τὰς ὁποίας ἔκαμα ἐκ τοῦ προχείρου εἰς Οὐώρτσεστερ ἐδημοσιεύθησαν κατόπιν, εἰς ἀγγλικὴν μετάφρασιν εἰς τὸ «American journal Psychology», καὶ μετ᾽ ὀλίγον, τὸ γερμανικὸν πρωτότυπον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ ψυχαναλύσεως». Αἱ διαλέξεις τοῦ Ἰοῦγγ ἀφεώρων τὴν μελέτην τῶν συνειρμῶν ἀπὸ διαγνωστικῆς ἀπόψεως, καὶ τὰς ρήξεις τῆς παιδικῆς ψυχῆς Κατὰ τὰς εἰς Οὐώρτσεστερ τελετάς, ἡ ψυχανάλυσις ἀντεπροσωπεύετο, ἐκτὸς ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἰοῦγγ, καὶ ὑπὸ τοῦ Φερέντσῃ, ὁ ὁποῖος ἐπέμεινε νὰ μὲ συνοδεύσῃ κατὰ τὸ ταξείδιόν μου, ὑπὸ τοῦ Ἐρνέστου Τζόνς, τότε καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Τορόντο (Καναδᾶ), καὶ ὑπὸ τοῦ Μπρὶλ ὁ ὁποῖος ἐφήρμοζεν ἤδη τὴν ψυχανάλυσιν εἰς Νέαν Ὑόρκην.

Εἰς Οὐώρτσεστερ ἐδημιουργήθησαν σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔμελλον νὰ ἔχουν μεγίστην σπουδαιότητα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, μετὰ τοῦ κ. Τζαίμη Πούτναμ, καθηγητοῦ τῆς νευροπαθολογίας, εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Χάρβαρτ. Ὀλίγα ἔτη προηγουμένως ὁ κ. Πούτναμ εἶχε κηρυχθῇ ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως, αἴφνης ὅμως μετεπείσθη, καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐκθέτῃ αὐτήν, διὰ διαλέξεων ὑπὸ φιλικὸν πνεῦμα, εἰς τοὺς συμπατριώτας καὶ συναδέλφους του. Ὁ σεβασμὸς τὸν ὁποῖον ἀπήλαυεν εἰς τὴν Ἀμερικήν, λόγῳ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἠθικῆς θέσεως καὶ τῆς ἀνιδιοτελοῦς καὶ θαρραλέας αὐτοῦ ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὠφέλησεν τὰ μέγιστα τὴν ψυχανάλυσιν, τὴν ὁποίαν προήσπισαν ἀπὸ τῶν συκοφαντιῶν αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς θὰ ἐπέφερον τὴν δυσφήμησιν τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. Ὑπὸ τὴν πίεσιν ὅμως τῶν ἰσχυρῶν ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν

ἀπαιτήσεων τῆς φύσεώς του, ὁ κ. Πούτναμ ἐνόμισεν ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν κάτι περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ἠδύνατο αὕτη νὰ προσφέρῃ καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ, διὰ τὴν διαμόρφωσιν ὡρισμένης ἠθικο-φιλοσοφικῆς κοσμοθεωρίας. Οὐχ᾿ ἧττον ὅμως, παρέμεινεν ὁ κυριώτερος ὑπερασπιστὴς καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὴν χώραν του.

᾿Ανεκτίμητοι εἶναι ἐπίσης αἱ ὑπηρεσίαι ποὺ προσέφεραν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν ὁ Gones καὶ ὁ Μπρὶλ οἱ ὁποῖοι, ἵνα διαδώσουν καὶ ἐκλαϊκεύσουν αὐτήν, κατέβαλαν, εἰς τὰ ἔργα των, πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, ὅπως θέσουν ὑπ᾿ ὄψει τῶν συμπατριωτῶν των, τὰ οὐσιώδη γεγονότα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, δηλαδὴ τὰς νευρώσεις καὶ τὰ ὄνειρα. ῾Ο Μπρὶλ διεκρίθη ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην κυρίως διὰ τῆς ἰατρικῆς του δράσεως καὶ διὰ τῆς μεταφράσεως τῶν ἔργων μου, ἐνῷ ὁ Gones ἔδρα ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διὰ διδακτικωτάτων διαλέξεων καὶ δι᾿ ἐνεργοῦ συμμετοχῆς εἰς τὰ συνέδρια κατὰ τὰς περὶ ψυχαναλύσεως συζητήσεις.

῾Η ἔλλειψις σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς παραδόσεως καὶ ἡ ἄτονος αὐστηρότης τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν ἐνεθάρρυναν τὴν ὑπὲρ τῆς ψυχαναλύσεως κίνησιν εἰς τὴν ᾿Αμερικήν, κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ Χὰλλ δοθείσης ὠθήσεως. Συνέβη εἰς τὴν χώραν ταύτην τὸ χαρακτηριστικὸν γεγονὸς ὅτι, καθηγηταὶ καὶ διευθυνταὶ δημοσίων ἱδρυμάτων ἐπεχείρησαν μετ᾿ ἀσυνήθους σπουδῆς νὰ πειραματίζωνται ἐπὶ τῆς ψυχαναλύσεως ὡσὰν νὰ ἦσαν εἰδικοὶ ἰατροί. ᾿Αλλὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀκριβῶς μᾶς ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ψυχαναλύσεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς θετικὸν ἀποτέλεσμα παρὰ εἰς τὰς χώρας ὅπου εἶχε συναντήσει τὴν μεγαλυτέραν ἀντίστασιν, δηλαδὴ εἰς τὰς χώρας τοῦ παλαιοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑΣ ΧΩΡΑΣ

᾿Εξ ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ Γαλλία εἶνε ἐκείνη ἡ ὁποία ἀπεδείχθη ἡ πλέον δύστροπος ἀπέναντι

τῆς ψυχαναλύσεως, ἂν καὶ ὁ Μέντερ τῆς Ζυρίχης ἐδημοσίευσε ἔργα ἀρκετὰ σοβαρά, ἱκανὰ νὰ καταστήσουν τὰς ψυχαναλυτικὰς θεωρίας προσιτὰς εἰς τὸ γαλλικὸν κοινόν. Αἱ πρῶται ἐκδηλώσεις ὑπὲρ τῆς ψυχαναλύσεως προῆλθαν ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Ὁ Μοριсὼ—Μπωσάν, τῆς πόλεως Πουατιέ, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Γάλλος ὁ ὁποῖος προσεχώρησεν ἀπροκαλύπτως εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Τὸ 1913 οἱ κ. κ. Ρεζὶ καὶ Χενὰρ (τοῦ Μπορδῶ) ἀπεπειράθησαν διὰ μιᾶς ἐκθέσεως, ἀσαφοῦς εἰς ὡρισμένα αὐτῆς σημεῖα, καὶ ἀφιερωμένης κυρίως εἰς τὸν συμβολισμόν, νὰ διασκορπίζουν τὰς προκαταλήψεις τῶν συμπατριωτῶν των ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τοὺς Παρισίους, ἐπικρατεῖ ἀκόμη φαίνεται ἡ τόσον εὐφραδῶς διατυπωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ζανὲ εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Λονδίνου (1913) πεποίθησις κατὰ τὴν ὁποίαν ὅ,τι καλὸν περιέχει ἡ ψυχανάλυσις εἶνε μία τροποποιημένη ἀντιγραφὴ τῶν ἰδεῶν τοῦ Ζανέ, ἐνῷ πᾶν ὅ,τι δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς εἶνε ἀπορριπτέον. Ἤδη, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀναφερθέντος συνεδρίου, ὁ Ζανὲ ἠναγκάσθη νὰ ὑποκλιθῇ πρὸ τῶν διορθώσεων τοῦ Gaпes ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπέδειξεν ὅτι δὲν εἶχεν ἐξοικειωθῇ ἀκόμη μὲ τὰς βασικὰς ἀντιλήψεις τῆς ψυχαναλύσεως. Ἐν τούτοις, ἀπορρίπτοντες τὰς ἀξιώσεις του, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ Ζανὲ συνέβαλεν ἀξίως εἰς τὴν ψυχολογίαν τῶν νευρώσεων.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔπειτα ἀπὸ μίαν πρώτην ζύμωσιν ἡ ὁποία ἐφαίνετο καλὸς οἰωνός, ἡ κίνησις ἐσταμάτησε ἀποτόμως. Εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, ἡ ψυχανάλυσις ἔγινε γνωστὴ ἐνωρίς, χάρις εἰς προσωπικάς μου σχέσεις. Οἱ Ἔμντεν, Ὀφούζιεν καὶ Ρέντεργεμ ἀνέπτυξαν ἐκεῖ μίαν ἐπιτυχῆ θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν δρᾶσιν.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων διὰ τὴν ψυχανάλυσιν ἐξεδηλώθη βαθμιαίως, ὡρισμέναι ὅμως ἐνδείξεις μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι χάρις εἰς τὴν πρακτικὴν ὀξύνοιαν τῶν Ἄγγλων καὶ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν εὐθύτητά των, ἡ ψυχανάλυσις θὰ φθάσῃ

εἰς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως.

Εἰς τὴν Σουηδίαν, ὁ Μπιέρ, ὁ ἐπιστημονικὸς διάδοχος τοῦ Βετερστραντ ἐγκατέλειψε, τοὐλάχιστον προσωρινῶς, τὴν ὑπνωτικὴν ὑποβολὴν πρὸς ὄφελος τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας. Ὁ Βόγτ, τῆς Χριστιανίας ἐδημοσίευσε τὸ 1907 τὸ ἔργον του «Psykiatriens grundtraek» εἰς τὸ ὁποῖον ἀποκαθιστᾷ τὴν ψυχανάλυσιν, εἰς τρόπον ὥστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, τὸ πρῶτον ἐγχειρίδιον ψυχιατρικῆς βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ψυχαναλύσεως ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Νορβηγικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἡ ψυχανάλυσις δὲν ἐβράδυνε νὰ γνωρισθῇ καὶ νὰ διαδοθῇ εὐρέως: σχεδὸν ὅλα τὰ ἔργα μου καθὼς καὶ πολλὰ συγγράμματα τῶν μαθητῶν μου μετεφράσθησαν εἰς τὴν Ρωσσικήν. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι οἱ Ρῶσσοι κατώρθωσαν νὰ κατανοήσουν κατὰ βάθος τὰς θεωρίας μου. Αἱ συμβολαὶ τῶν Ρώσσων ἰατρῶν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν εἶνε ἀσήμαντοι. Μόνον ἡ Ὀδησσὸς ἔχει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Βοῦλφ ἕνα ἱκανότατον ψυχαναλυτήν.

Εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλολογίαν ἦτο ἔργον τοῦ κ. Ἰέκελς. Ἡ Οὐγγαρία, ἡ ὁποία, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, κεῖται τόσον πλησίον τῆς Αὐστρίας, ἐνῷ, ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως εὑρίσκεται τόσον μακρὰν ἀπ᾽ αὐτήν, δὲν ἐπρομήθευσε ἕως σήμερον παρὰ ἕνα μόνον συνεργάτην, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ συνεργάτης λέγεται Φερέντση καὶ ἀξίζει μόνος του ὅσον μία ὁλόκληρος ἑταιρεία.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γερμανίαν, δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον σφοδρῶν ἐπιστημονικῶν συζητήσεων καὶ προκαλεῖ τόσον ἐκ μέρους τῶν ἰατρῶν ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν μὴ εἰδικῶν ἀνεπιφυλάκτους ἐκδηλώσεις ἀποδοκιμασίας, αἱ ὁποῖαι, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ κατευνασθοῦν, ἐπαναλαμβάνονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μὲ ἐπηυξημένην δριμύτητα. Οὐδὲν ἐπίσημον ἵδρυμα ἀνέχεται τὴν διδασκαλίαν τῶν θεωριῶν μας, ἢ

τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν καὶ ὀλίγοι εἶναι οἱ ἰατροὶ οἱ ὁποῖοι τὴν ἐφαρμόζουν μετ᾽ ἐπιτυχίας. Μόνον ἱδρύματα, ὅπως τὸ τοῦ Μπίνσβαγγερ, εἰς Κρούτσλιγγεν (ἑλβετικὸν ἔδαφος) καὶ τὸ τοῦ Μαρσινόφκη, εἰς τὸ Χολσταίν, ἐδέχθησαν τὴν ψυχανάλυσιν. Εἰς τὸ Βερολῖνον ἡ ψυχανάλυσις προασπίζεται ἀπὸ τὸν Ἀμπραχάμ, ἕνα ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων συγχρόνων ψυχαναλυτῶν, τέως βοηθὸν τοῦ Μπλόϋλερ.

Δικαίως θὰ διερωτᾶται κανεὶς διατὶ ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων δὲν μετεβλήθη ἂν καὶ παρῆλθον τόσα πολλὰ ἔτη. Ὀφείλει ὅμως νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἔκθεσις ἀντιπροσωπεύει μόνον τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων. Δὲν πρέπει νὰ ὑπερτιμήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἀρνητικῆς στάσεως τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν διευθυντῶν ἱδρυμάτων, καθὼς καὶ ἐκείνων ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἀκολουθίαν των. Εἶναι φυσικὸν οἱ ἀντίπαλοι νὰ μεταχειρίζωνται σφοδρὰν γλῶσσαν, ἐνῷ οἱ ὀπαδοί, καταπτοημένοι, νὰ φανοῦν φρόνιμοι. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τελευταίους ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποσυρθοῦν ἀπὸ τὴν κίνησιν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων, ἀφοῦ εἶχον προσφέρει εἰς τὴν ψυχανάλυσιν σημαντικὰς ὑπηρεσίας πλήρεις ὑποσχέσεων.

Οὐχ᾽ ἧττον ὅμως ἡ κίνησις συνεχίζεται σιωπηρῶς, ἀποκτῶσα συνεχῶς νέους ὀπαδοὺς μεταξὺ τῶν ψυχιάτρων καὶ τῶν μὴ εἰδικῶν, ἑλκύουσα νέους καὶ πολυαρίθμους ἀναγνώστας εἰς τὰ ψυχαναλυτικὰ περιοδικά, τοῦθ᾽ ὅπερ ἐξαναγκάζει τοὺς ἀντιπάλους νὰ πολλαπλασιάζουν καὶ νὰ ἐνισχύουν τὰ ἐπιθετικὰ μέσα. Εἶχον πολλάκις τὴν εὐκαιρίαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων ἐτῶν νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὰ εἰς τὰς ἐφημερίδας ἑκάστοτε δημοσιευόμενα πρακτικὰ ὡρισμένων συνεδρίων ἢ συνεδριάσεων ἐπιστημονικῶν ἑταιριῶν ἢ ἀπὸ τὰ σχόλια περὶ ψυχαναλυτικῶν βιβλίων, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἔπαυσεν ὑφισταμένη, ἀπέθανε καὶ ἀπερρίφθη ὁριστικῶς. Πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν πληροφορίαν αὐτὴν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ παράδειγμα τοῦ Μὰρκ Τουὲν ὁ ὁποῖος, ἀναγνώσας εἰς κάποιαν ἐφημερίδα τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου του ἐτη-

λεγράφησεν εἰς τὸν διευθυντὴν αὐτῆς: «Ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου μου εἶναι κάπως ἐξογκωμένη».

Καὶ συμβαίνει ὥστε, ἔπειτα ἀπὸ κάθε νεκρολογίαν περὶ αὐτῆς, ἡ ψυχανάλυσις νὰ ἀποδεικνύεται ζωηροτέρα καὶ ἰσχυρωτέρα ἀπὸ τὸ παρελθόν, πλουσιωτέρα εἰς ὀπαδοὺς καὶ συνεργάτας καὶ προικισμένη μὲ νέα ὄργανα. Εἶναι πολλάκις προτιμότερον νὰ μᾶς περάσουν γιὰ πεθαμένους παρὰ νὰ μᾶς περιβάλουν διὰ νεκρωσίμου σιωπῆς.

Η ΔΙΕΙΣΔΥΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ἐνῷ συνετελεῖτο ἡ ὡς ἄνω περιγραφεῖσα κατὰ τόπον ἐπέκτασις τῆς ψυχαναλύσεως, ἐλάμβανε συγχρόνως χώραν μία εἰς πλάτος, καὶ βάθος εὔρυνσις τῶν θεωριῶν της, χάρις εἰς τὴν μελέτην τῶν νευρώσεων καὶ ψυχώσεων, εἰς ἄλλας ἐπιστήμας. Δὲν θὰ σταματήσω πολὺ ἐπὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς τῆς ἐξελίξεως τῆς διδασκαλίας μας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐξεδόθη ἕνα ἐξαίρετον ἔργον τῶν Ράγκ καὶ Σάξ, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθενται λεπτομερῶς αἱ νέαι συνεισφοραὶ τῆς ἀναλυτικῆς ἐργασίας. Πρέπει νὰ τονίσωμεν ὅμως ὅτι, εἰς τὸ πεδίον τοῦτο, δὲν κατέχομεν ἀκόμη παρὰ μόνον ἀρχάς, δοκιμάς, ἀκόμη καί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, σχέδια. Οἱ ἔχοντες εὐθυκρισίαν δὲν θὰ ἴδουν εἰς τὸν στοχασμόν μου τοῦτον ποιάν τινα ἐπίκρισιν. Ἀνάρίθμητα εἶνε τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα προκύπτουν πρὸς ἐξέτασιν, ἐλάχιστος εἶνε ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν μελετητῶν τῶν ἑτοίμων διὰ τὴν σχετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐκ τούτων, ἐξ ἄλλου, πολλοὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς ἄλλας ἀπασχολήσεις, εἰς τὰς κυρίας των ἀπασχολήσεις, καταγινόμενοι μόνον ἐρασιτεχνικῶς μὲ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς εἰδικότητός των. Οἱ ἐν λόγῳ μελεταὶ προερχόμενοι ἐκ τῆς ψυχαναλύσεως δὲν σκέπτονται ἄλλως τε νὰ κρύψουν τὸν ἐρασιτεχνισμόν των, ἔχοντες μίαν μόνον φιλοδοξίαν, νὰ δείξουν τὸν δρόμον εἰς τοὺς εἰδικούς, νὰ τάξουν εἰς ἕκαστον τὴν θέσιν του, νὰ τοὺς συμβουλεύσουν περὶ τὴν χρῆσιν τῆς τεχνι-

κῆς καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς ψυχαναλύσεως. Καὶ ἐάν, παρ' ὅλα ταῦτα, τὰ ἐπιτευχθέντα μέχρι σήμερον ἀποτελέσματα εἶνε ἄξια ἐκτιμήσεως, τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν γονιμότητα τῆς ψυχαναλύσεως, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχουν ἤδη ἐπιστήμονες οἱ ὁποῖοι, χωρὶς νὰ εἶνε ἰατροί, ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας.

Πλεῖσται ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐφαρμογῶν, ὡς εἶνε εὔκολον νὰ ἐννοήσῃ τις, συνδέονται μὲ τὰς πρώτας μου ἀναλυτικὰς ἐργασίας. Ἡ ἀναλυτικὴ ἐξέτασις τῶν νευρωτικῶν καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων ὁμαλῶν ἀτόμων ἀπεκάλυψαν τὴν ὕπαρξιν ὡρισμένων ψυχολογικῶν συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχουν ἀξίαν μόνον διὰ τὰς καταστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἀνακαλυφθῆ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παραλλήλως μὲ τὴν ἐξήγησιν τὴν ὁποίαν μᾶς προσέφερεν ἡ ψυχανάλυσις περὶ τῶν παθολογικῶν φαινομένων, αὕτη μᾶς ἀπεκάλυψε καὶ τοὺς δεσμοὺς διὰ τῶν ὁποίων τὰ φαινόμενα ταῦτα συσχετίζονται μὲ τὴν ὁμαλὴν ψυχικὴν ζωήν, καθὼς καὶ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς ψυχιατρικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, τῶν ἀναφερομένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν μελέτην τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας. Ἐπίσης κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὡρισμένα τυπικὰ ὄνειρα παρέσχον τὴν ἐξήγησιν ὡρισμένων μύθων καὶ παραμυθιῶν. Ἀκολουθοῦντες τὸν αὐτὸν δρόμον ὁ Ρίκλιν καὶ ὁ Ἀμπραχὰμ ἐνεκαινίασαν τὰς περὶ τῶν μύθων ἐρεύνας των, συμπληρωθείσας διὰ τῶν περὶ μυθολογίας μελετῶν τοῦ Ράγκ, αἱ ὁποῖαι ἀνταποκρίνονται αὐστηρῶς πρὸς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς εἰδικῆς αὐτῆς ἐπιστήμης. Ἐμβαθύνοντες εἰς τὴν μελέτην τοῦ συμβολισμοῦ τῶν ὀνείρων, εὑρέθημεν πρὸ προβλημάτων σχετιζομένων μὲ τὴν μυθολογίαν, μὲ τὴν λαογραφίαν (Τζόνς, Στόρφερ) καὶ μὲ τὰς θρησκευτικὰς ἀφαιρέσεις. Ἐνθυμοῦμαι τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἐνεποίησαν εἰς τὰ μέλη ἑνὸς ψυχαναλυτικοῦ συνεδρίου αἱ ἀνακοινώσεις μαθητοῦ τινος τοῦ Ἰοῦγγ, τονίσαντος τὰς ἀναλογίας αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν φαντασιο-

πληξιῶν τῶν σχιζοφρενικῶν καὶ τῶν κοσμογονικῶν φαντασιῶν τῶν πρωτογόνων λαῶν καὶ ἐποχῶν. Τὰ ἐκ τῆς μυθολογίας ἀποκτηθέντα ὑλικὰ εὗρον ἀργότερον ἐνδιαφέρουσαν ἐπεξεργασίαν, ἂν καὶ ὄχι κατὰ πάντα ὀρθήν, εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ Ἰοῦγγ, τείνούσας εἰς τὴν διαπίστωσιν σχέσεώς τινος μεταξὺ τῶν νευρωτικῶν ἐκδηλώσεων ἀφ᾽ ἑνός, καὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ μυθολογικῶν ἐπινοήσεων ἀφ᾽ ἑτέρου.

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΑΠΟ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ

Ἡ ἐξερεύνησις τῶν ὀνείρων μᾶς ὡδήγησε, δι᾽ ἑτέρας ὁδοῦ, εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ποιοτικῶν δημιουργημάτων, ἐν πρώτοις, καὶ κατόπιν τῶν ἰδίων τῶν ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν. Κατὰ πρῶτον λόγον διεπιστώθη ὅτι, τὰ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πλεκόμενα ὄνειρα παρουσιάζοντο εἰς τὸ φῶς τῆς ἀναλύσεως ὡς γνωστὰ αὐτούσια ὄνειρα («Γκραντίβα»). Ἡ περὶ τῆς ἀσυνειδήτου ψυχικῆς ἐνεργείας ἀντίληψις μᾶς ἐπέτρεψε νὰ συλλάβωμεν μίαν πρώτην ἰδέαν περὶ τῆς φύσεως τῆς ποιητικῆς δημιουργίας. Αἱ ὁρμητικαὶ τάσεις, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἀνεγνωρίσαμεν, παίζουν σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν νευρωτικῶν συμπτωμάτων, μᾶς ἔδειξαν τὰς πηγὰς τῶν καλλιτεχνικῶν δημιουργημάτων. Ἐγεννήθησαν τότε διάφορα ζητήματα, π. χ. πῶς ὁ καλλιτέχνης ἀντιδρᾷ εἰς τὰς ὁρμητικάς του τάσεις, ὑπὸ ποῖα ἐπενδύματα ἐξωτερικεύει τὰς ἀντιδράσεις του. (Βλ. : Ράγκ, «Ὁ Καλλιτέχνης», τὰς ἀναλύσεις τῶν ποιητῶν ἀπὸ τὸν Σάγδερ, Ράϊκ καὶ ἄλλους, μίαν μικράν μου διὰ τὸν Λεονάρδο ντὰ Βίντσι(*), τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Λεγκαντίνι, ὑπὸ τοῦ Ἀμπραχάμ). Πλεῖστοι τῶν ἀναλυτῶν, ἐνδιαφερόμενοι διὰ ζητήματα γενικῆς φύσεως, συνέβαλον διὰ τῶν ἐργασιῶν των εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων τούτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀσφαλῶς καὶ τὰ πλέον ἑλκυστικὰ ἐξ ὅσων ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἐφαρμοζομένην ψυχανάλυ-

(*) «Λεονάρδος ντὰ Βίντσι», ἔκδοσις Γκοβόστη «Σύγχρονη Σκέψη» Νο 2.

σιν. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου ἐπίσης ἠναγκάσθημεν νὰ ἀντιμετωπίζωμεν τὴν ἀντίδρασιν τῶν ἀγνοούντων τὴν ψυχανάλυσιν, τὰς αὐτὰς παρεξηγήσεις καὶ τὰς αὐτὰς ἐμπαθεῖς ἐπικρίσεις τὰς ὁποίας συνηντήσαμεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ἐφηρμοσμένης ψυχαναλύσεως ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Πράγματι ἦτο ἐπόμενον ἡ ψυχανάλυσις νὰ προκαλέσῃ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀπὸ καθέδρας ἐπιστημόνων ἐκεῖ ὅπου θὰ προσεπάθει νὰ ἐπιβληθῇ. Ὀφείλομεν, ἐν τούτοις, νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι ὑπὸ τῆς ψυχαναλύσεως ἀπόπειραι ἐπιδρομῆς δὲν ἐπροκάλεσαν παντοῦ τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον καὶ ὅτι ἀναμένονται καὶ ἄλλοι ἀγῶνες εἰς τὸ μέλλον. Μεταξὺ τῶν ἔργων ἐφηρμοσμένης ψυχαναλύσεως, κριτικῆς καὶ φιλολογικῆς φύσεως, αὐστηρῶς ἐπιστημονικῆς, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει κεφαλαιῶδες ἔργον τοῦ Ράγκ περὶ τῆς αἱμομιξίας, τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς δὲν πρόκειται νὰ ἔχῃ συμπαθῆ ὑποδοχήν. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὴν γλωσσολογίαν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς ἐμβρυώδη κατάστασιν. Τὸ πρῶτον ἀπεπειράθην τὸ 1910 νὰ ἐξετάσω τὰ προβλήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν θρησκευτικὴν ψυχολογίαν, παραλληλίζων τὰς ἱεροτελεστίας τῶν θρησκειῶν μὲ τὰς πράξεις τῶν νευρωτικῶν. Εἰς τὸ ἔργον του περὶ τῆς θεοσεβείας τοῦ κόμητος Ζίνζενδορφ (καὶ εἰς μερικὰ ἄλλα ἔργα),ὁ δόκτωρ Πφίστερ τῆς Ζυρίχης, ἀπεπειράθη νὰ συσχετίσῃ τὴν θρησκευτικὴν ὀνειροπόλησιν μὲ τὸν διεφθαρμένον ἐρωτισμόν, καὶ εἰς πρόσφατα συγγράμματα τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης βλέπει τις μίαν προσπάθειαν πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, διὰ μιᾶς ἑκουσίας ἀντιδράσεως, θρησκευτικῶν παραστάσεων.

Εἰς τὰ τέσσαρα κεφάλαια ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται τὸ ἔργον μου «Τοτὲμ καὶ Ταμποῦ», προσεπάθησα νὰ ἐφαρμόσω τὴν ψυχανάλυσιν εἰς προβλήματα τὰ ὁποῖα, συσχετιζόμενα μὲ τὴν ψυχολογίαν τῶν λαῶν, μᾶς ἐπαναφέρουν πρὸς τὴν καταγωγὴν τῶν σπουδαιοτέρων θεσμῶν τοῦ πολιτισμοῦ μας : πολιτικὴ καὶ ἠθικὴ ὀργάνωσις, θρη-

σκεία, ἀπαγόρευσις τῆς αἱμομιξίας καὶ συναίσθημα ἐνοχῆς. Μέχρι ποίου σημείου θὰ δυνηθοῦν αἱ εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον διατυπωθεῖσαι ὑποθέσεις μου νὰ ἀνθέξουν εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῆς κριτικῆς; Δὲν δύναμαι νὰ προβλέψω τοῦτο ἀπὸ τώρα.

Τὸ βιβλίον μου περὶ τῆς «Εὐφυολογίας» ἀποτελεῖ τὴν πρώτην ἀπόπειραν ἐφαρμογῆς τοῦ ψυχαναλυτικοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι εἰς ζητήματα καλαισθητικῆς. Πρόκειται περὶ πεδίου μελετῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἐξερευνηθῆ ἀκόμη καὶ τὸ ὁποῖον ὑπόσχεται εἰς τοὺς μέλλοντας συνεργάτας πλουσίας ἀνακαλύψεις. Λείπουν πρὸς τὸ παρὸν οἱ εἰδικοὶ ἐπιστήμονες διὰ τοὺς ἀντιστοίχους πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα κλάδους· ἵνα τοὺς προσκαλέσῃ εἰς συνεργασίαν ὁ Χὰνς Σὰκς ἵδρυσε τὸ περιοδικὸν «Ἰμάγο» τὸ ὁποῖον διευθύνει αὐτὸς ἀπὸ τὸ 1912 ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ράγκ. Ὁ Χίτσμαν καὶ ὁ Βιντερστάϊν ἐνεκαινίασαν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο τὴν ψυχαναλυτικὴν ἐξήγησιν φιλοσοφικῶν συστημάτων καὶ προσωπικοτήτων, διὰ μελετῶν τὰς ὁποίας εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν συνεχιζομένας καὶ ἐμβαθυνομένας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ

Τὰ ἐπαναστατικὰ συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα ἡ ψυχανάλυσις διετύπωσεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ψυχικὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ, τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον παίζουν εἰς αὐτὸν αἱ σεξουαλικαὶ ὁρμαὶ καὶ τὴν τύχην ποὺ ἐπιφυλάσσεται εἰς ἐκεῖνα τὰ σεξουαλικὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα καθίστανται ἄχρηστα διὰ τὴν ἀναπαραγωγήν—ἐπέσυραν ἀναγκαίως τὴν προσοχὴν τῶν παιδαγωγῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐδοκίμασαν νὰ ἐφαρμόσουν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τὰς ἀπόψεις τῆς ψυχαναλύσεως. Τὴν πρώτην σχετικὴν ἀπόπειραν ἔκαμεν ἀξίως ὁ δόκτωρ Πφίστερ μὲ εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον μετέδωσε καὶ εἰς ἄλλους παιδαγωγούς. (Ἡ ψυχαναλυτικὴ μέθοδος, 1913. Πρῶτον τεῦχος τοῦ «Pädagogium»). Τοιουτοτρόπως προσηλύτισε μέγα ἀριθμὸν ἑλβετῶν παιδαγωγῶν ὑπὲρ τῆς ψυχαναλυτικῆς του ἐκπαι-

δεύσεως. Ὡρισμένοι ἐκ τῶν συναδέλφων του, ἂν καὶ συνεμερίζοντο τὰς ἰδέας του, ἐπροτίμησαν ἀπὸ σύνεσιν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν ἀφάνειαν. Καὶ τέλος μερικοὶ βιενναῖοι ἀναλυταὶ φαίνεται νὰ ἔχουν ἐγκαταλείψει τὴν ψυχανάλυσιν διὰ νὰ περιορισθοῦν εἰς κάποιαν ἀόριστον ἰατρικὴν παιδαγωγικήν.

Διὰ τῆς ὡς ἄνω ἀτελοῦς ἀπαριθμήσεως προσεπάθησα νὰ ὑπογραμμίσω πολλαπλὰς σχέσεις αἳ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξὺ τῆς ἰατρικῆς ψυχαναλύσεως καὶ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς ἐπιστήμης. Ἀποτελοῦν αὗται ἀνεξάντλητον θέμα μελετῶν ποὺ δύναται νὰ ἀπασχολήσῃ ὁλόκληρον γενεὰν ἐπιστημόνων. Εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἐργασία δύναται νὰ διεξαχθῇ καὶ νὰ ἀχθῇ εἰς αἴσιον πέρας μόνον ἐὰν καταρριφθοῦν αἱ ἀντιστάσεις, τὰς ὁποίας συναντᾷ ἡ ψυχανάλυσις εἰς τὴν χώραν τῆς γεννήσεώς της.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Ἄκαρπος καὶ ἄκαιρος ἐργασία θὰ ἦτο, πιστεύω, τὸ νὰ περιγράψω ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν τῶν ἐναντιον τῆς ψυχαναλύσεως ἀντιστάσεων.

Ἡ ἐν λόγῳ ἱστορία δὲν ἔχει τίποτε τὸ κολακευτικὸν διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐπιστήμης τῆς ἐποχῆς μας. Ὀφείλω ἐντούτοις νὰ τονίσω ὅτι οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, ἐσκέφθην νὰ θεωρήσω εἰς τὸ σύνολόν των ὡς ἀξιοκαταφρονήτους ἀνθρώπους τοὺς ἀντιπάλους τῆς ψυχαναλύσεως, ἁπλῶς διότι ἦσαν ἀντίπαλοι, ἐξαιρέσει ὅμως ὡρισμένων ἀναξίων ἐπιτηδείων καὶ ἐκμεταλλευτῶν, τοὺς ὁποίους συναντᾷ τις ἄλλως τε καὶ εἰς τὰ δύο στρατόπεδα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης.

Τὴν στάσιν τῶν ἀντιπάλων ἤξευρα πῶς νὰ τὴν ἐξηγήσω, καὶ ἡ πεῖρα μοῦ εἶχε μάθει, ἐξ ἄλλου, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅ,τι ἔχει ρυπαρότερον ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλ' εἶχα λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἀπαντήσω καὶ ἐξήσκησα ὅλην μου τὴν ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐμποδίσω τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐμπλακοῦν εἰς πο-

λεμικήν. Ἡ ὠφέλεια τῶν δημοσίων ἢ διὰ τοῦ Τύπου συζητήσεων μοῦ φαίνεται λίαν ἀμφίβολος, δεδομένων τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐξειλίσσετο ὁ ἀγὼν ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τὰ συνέδρια καὶ τὰς συνεδριάσεις τῶν ἐπιστημονικῶν ἑταιριῶν εἴχομεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν πλειοψηφίαν ἐναντίον μας καὶ δὲν εἶχα ὑπερβολικὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ αἴσθημα δικαιοσύνης τῶν ἀντιπάλων μας. Ἡ παρατήρησις δεικνύει πόσον σπάνιον εἶναι ἱκανοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ παραμείνουν ἀξιοπρεπεῖς ἢ τουλάχιστον ἀντικειμενικοὶ κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως καὶ πάντοτε ἐσκεπτόμην μὲ ἀποτροπιασμὸν τὰς τοιούτου εἴδους διαμάχας.

Ἀναμφιβόλως ἡ στάσις μου αὕτη, ἐπιβληθεῖσα ἀπὸ τοὺς ῥηθέντας λόγους ἔγινεν ἀντικείμενον παρεξηγήσεων. Μερικοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἤμην ἀρκετὰ ἀγαθὸς καὶ καταπτοημένος, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ μὲ λάβουν ὑπ᾿ ὄψιν. Ἠπατήθησαν, διότι εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐξοργίζωμαι καὶ νὰ ὑβρίζω, ὡς ἐξοργίζεται καὶ ὑβρίζει οἱοσδήποτε, ἀλλὰ ἀπεχθάνομαι νὰ δίδω φιλολογικὴν ἔκφρασιν εἰς τὰ ἐνδόμυχα αἰσθήματά μου καὶ προτιμῶ νὰ τηρῶ τὴν στάσιν πλήρους ἀποχῆς.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΕΝΝΑΙΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ἀπὸ ὡρισμένης ὅμως ἀπόψεως ἴσως θὰ ἦτο μᾶλλον προτιμότερον νὰ ἀφίσω πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὰ πάθη μου καὶ εἰς τὰ πάθη τοῦ περιβάλλοντός μου. Θὰ ἐννοηθῇ τοῦτο ἀπὸ τὰ ἑπόμενα:

Ὅλοι ἠκούσαμεν νὰ γίνεται λόγος περὶ μιᾶς θεωρίας κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχανάλυσις ἐξηγεῖτο ὡς προϊὸν τῶν εἰδικῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος τῆς Βιέννης. Ἐνδιαφέρουσα θεωρία, τὴν ὁποίαν ὁ Ζανὲ δὲν παρέλειψε νὰ χρησιμοποιήσῃ κατὰ τὸ 1918, μολονότι θεωρεῖ τιμήν του ποὺ εἶναι παρισιάνος, δηλαδὴ δημότης μιᾶς πόλεως ποὺ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θεωρηθῇ ἀνωτέρα τῆς Βιέννης ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἁγνότητος τῶν ἠθῶν.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ θεωρίαν, ἡ ψυχανάλυσις, καὶ ἰδίᾳ, ἡ δοξασία καθ' ἣν αἱ νευρώσεις προέρχονται ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας τῆς σεξουαλικῆς ζωῆς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἴδῃ τὸ φῶς παρὰ εἰς μίαν πόλιν ὡς ἡ Βιέννη, κάτω ἀπὸ μίαν ἀτμόσφαιραν κεκορεσμένην μὲ ἡδυπάθειαν καὶ ἀνηθικότητα, ξένας εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, ἀποτελοῦσα (ἡ ψυχανάλυσις) οὕτω, ἁπλούστατα, τὴν ἀπεικόνισιν, τρόπον τινὰ τῆς θεωρητικῆς ἀντανακλάσεως τῶν εἰδικῶν βιωτικῶν συνθηκῶν τῆς Βιέννης.

Λοιπόν, ἂν καὶ δὲν εἶμαι πατριδοκάπηλος, ἐθεώρησα πάντοτε τὴν θεωρίαν αὐτὴν ὡς τελείως παράλογον, μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε πολλάκις διερωτήθην μήπως ἡ ἐπίπληξις αὕτη κατὰ τοῦ βιενναίου περιβάλλοντος δὲν ἦτο παρὰ ἕνας εὐφημισμὸς χρησιμεύων νὰ συγκαλύψῃ ἄλλο παράπονον τὸ ὁποῖον δὲν ἐτόλμα τις νὰ διατυπώσῃ δημοσίως. Τοῦτο θὰ ἦτο συζητήσιμον ἐὰν τὸ ἀντίθετον ἦτο ἀληθές, δηλαδὴ ἐὰν ὑπῆρχε μία πόλις οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας νὰ περιορίζουν ἑκουσίως τὰς σεξουαλικάς των ἀνάγκας καὶ συνάμα νὰ παρουσιάζουν εἰδικὴν προδιάθεσιν διὰ τὰς νευρώσεις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ παρατηρητὴς θὰ ἠδύνατο νὰ συσχετίσῃ τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα καὶ νὰ τὰ ἐξηγήσῃ ὡς αἴτιον πρὸς αἰτιατόν. Συμβαίνει αὐτὸ διὰ τὴν Βιέννην; Καθόλου. Οἱ Βιενναῖοι δὲν εἶναι περισσότερον ἐγκρατεῖς οὔτε περισσότερον νευρικοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους οἱασδήποτε ἄλλης μεγαλουπόλεως. Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων εἰς τὴν Βιέννην εἶναι κάπως ἐλεύθεραι, δὲν βλέπει τις ἐκεῖ τὴν αὐτὴν σύνεσιν τῶν πόλεων τοῦ βορρᾶ καὶ τῆς δύσεως, αἱ ὁποῖαι ὑπερηφανεύονται διὰ τὴν αὐστηρότητά των. Τὰ ἰδιαίτερα αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ βιενναίου περιβάλλοντος εἶναι, ὡς φαίνεται, τοιαύτης φύσεως ὥστε νὰ ἄγῃ εἰς πλάνην μᾶλλον τὸν παρατηρητήν μας παρὰ νὰ τοῦ παράσχῃ μίαν αἰτιολογικὴν ἐξήγησιν τῶν νευρώσεων.

Ἀλλὰ ἡ πόλις τῆς Βιέννης ἔκαμε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο διὰ νὰ ἀφήσῃ νὰ ἐννοηθῇ ὅτι ἦτο ἐντελῶς ἀμέτοχος εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς γεννήσεως τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς κα-

νένα ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου οἱ μορφωμένοι κύκλοι καὶ οἱ ἐπιστήμονες δὲν μεταχειρίζονται τοὺς ἀναλυτὰς μὲ τόσην ἀπροκάλυπτον ἐχθρικὴν ἀδιαφορίαν.

Ἴσως δι' αὐτὴν τὴν κατάστασιν πταίει ἡ ἀποστροφὴ τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν πάντοτε διὰ τὴν διαφήμισιν. Ἐὰν εἶχον θελήσει ἢ συγκατατεθῇ εἰς τὸ νὰ προκαλέσῃ ἡ ψυχανάλυσις εἰς τὰς ἰατρικὰς ἑταιρείας τῆς Βιέννης θυελλώδεις συνεδριάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὅλα τὰ πάθη θὰ ἐξέσπων καὶ ὅλοι θὰ εὕρισκον εὐκαιρίαν νὰ ἀλληλοϋβρίζωνται, δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀσφαλῶς σήμερον πλέον καμμία πρόληψις ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως καὶ ἡ τελευταία δὲν θὰ ἦτο πλέον ξένη εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς της. Δὲν συνέβησαν ὅμως οὕτω τὰ πράγματα, καὶ ὅπως λέγει ὁ Βαλενστάϊν τοῦ ποιητοῦ, «οἱ Βιενναῖοι δὲν μὲ συνεχώρησαν ἐπειδὴ τοὺς ἐστέρησα ἀπὸ ἕνα θέαμα».

Νὰ θέσω ὑπ' ὄψιν τῶν ἀντιπάλων τῆς ψυχαναλύσεως μὲ καλοὺς τρόπους, ὅ,τι ὑπῆρξεν ἄδικον καὶ αὐθαίρετον εἰς τὴν στάσιν των, τοῦτο ἦτο δι' ἐμὲ κάτι τὸ ὁποῖον δὲν ἤμην ἱκανὸς νὰ κάμω. Ὁ Μπλόϋλερ τὸ ἀνέλαβε τὸ 1911, μὲ τὸ ἔργον του, «Ἡ Ψυχανάλυσις τοῦ Φρόϋντ, ἄμυνα καὶ κριτικαὶ παρατηρήσεις», καὶ τὸ ἔπραξε κατὰ τρόπον ἀξιόλογον. Ἦτο τόσον φυσικόν, ἀπὸ μέρους μου, νὰ εἴπω πολλὰ καλὰ διὰ τὸ βιβλίον αὐτό, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς στρέφει τὴν κριτικήν του ἐναντίον καὶ τῶν δύο παρατάξεων, ὥστε σπεύδω νὰ εἴπω κατὰ τὶ δὲν συμφωνῶ μὲ αὐτόν. Μαρτυρεῖ κάποιαν μεροληψίαν, ἀποδεικνύεται πολὺ ἐπιεικὴς διὰ τὰ λάθη καὶ σφάλματα τῶν ἀντιπάλων καὶ πολὺ αὐστηρὸς δι' ἐκεῖνα τῶν ὀπαδῶν τῆς ψυχαναλύσεως. Τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, διατὶ ἡ κρίσις ἑνὸς ψυχιάτρου τῆς ἀξίας τοῦ Μπλόϋλερ, ἑνὸς ἐπιστήμονος ἀναμφισβητήτου διανοητικῆς ἱκανότητος καὶ ἀνεξαρτησίας, δὲν ἐπηρέασε ποσῶς τοὺς συγχρόνους του. Ἀσφαλῶς δὲν θὰ μάθω τίποτε νέον εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ «Θυμικοῦ» (Μπλόϋλερ) τονίζων εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ ἐπίδρασις ἑνὸς ἔργου ἐξαρτᾶται περισσότερον ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ θυμικοῦ του τόνου παρὰ

ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ὁποῖα περιέχει. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν ὁ Μπλόϊλερ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐξασκήσῃ, ὄχι πλέον ἐπὶ τῶν καθαρῶν ψυχιάτρων, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ὀπαδῶν τῆς ψυχαναλύσεως, αὐτὴν τὴν ἐπιρροὴν τὴν κατέστρεψεν ὁ ἴδιος ἀργότερον, ἀποκαλύπτων εἰς τὴν «Κριτικὴν τῆς Φροϋντικῆς θεωρίας» (1913) τὸ ἀντίστροφον τῆς στάσεώς του ἀπέναντι τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τὸ ἔργον του τοῦτο, ἀφίνει ἄθικτα τόσον ὀλίγα πράγματα ἀπὸ τὴν οἰκοδομὴν τῆς ψυχαναλυτικῆς θεωρίας ὥστε οἱ ἀντίπαλοι τῆς τελευταίας ὑπεδέχθησαν μὲ ἀγαλλίασιν τὸν νέον σύμμαχον. Ὅμως, εἰς τὴν καταδικαστικὴν ἐτυμηγορίαν τὴν ὁποίαν διατυπώνει, ὁ Μπλόϊλερ, ἀντὶ νὰ ἐκφέρῃ νέα ἐπιχειρήματα ἢ νέας παρατηρήσεις, ἀξιοῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς ἰδικάς του γνώσεις ἐπὶ τοῦ θέματος, τῶν ὁποίων τὴν ἀνεπάρκειαν δὲν σκέπτεται νὰ ὁμολογήσῃ, ἀντιθέτως πρὸς ὅσα εἶπεν εἰς τὰ προηγούμενα ἔργα του. Αὐτὴν τὴν φοράν, ἡ ψυχανάλυσις ἐκινδύνευε νὰ δοκιμάσῃ μίαν ὀδυνηρὰν ἀπώλειαν. Ἀλλὰ εἰς τὸ τελευταῖόν του ἔργον «Αἱ κριτικαὶ τῆς σχιζοφρενίας»(1914), ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ὁποίου ἐπεκρίθη διότι εἰσήγαγε τὴν ψυχανάλυσιν εἰς ἕνα βιβλίον περὶ τῆς σχιζοφρενίας, ὁ Μπλόϊλερ καταφεύγει εἰς τὴν «θρασύτητα», κατὰ τὴν ἔκφρασίν του.

«Ἀλλὰ τώρα, λέγει, εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ φανῶ θρασύς. Φρονῶ ὅτι ὅλαι αἱ ψυχολογικαὶ θεωρίαι αἱ ὁποῖαι μᾶς προσεφέρθησαν ἕως τώρα πρὸς ἐξήγησιν τῶν δεσμῶν οἱ ὁποῖοι συνδέουν μεταξὺ ἀλλήλων τὰ συμπτώματα καὶ τὰς ψυχογεννητικὰς ἀσθενείας ἀπέτυχον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλ' ἡ ψυχολογία τῶν ἀδύτων στρωμάτων (Tiefenpsycholoqie) ἀποτελεῖ μέρος τῆς ὑπὸ δημιουργίαν ἀκόμη ψυχολογίας ἡ ὁποία χρειάζεται εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ νὰ ἐννοήσῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ τοὺς θεραπεύσῃ λογικῶς. Πιστεύω μάλιστα ὅτι εἰς τὸ ἔργον μου περὶ τῆς σχιζοφρενίας ἔκαμα ἕνα βῆμα, ἴσως μικρᾶς ἀξίας, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην. Αἱ πρῶται μου δύο

δηλώσεις εἶνε βεβαίως ἀκριβεῖς. Κάμνων τὴν τελευταίαν αὐτήν, ἴσως πράττω σφάλμα».

Ἐπειδὴ ἡ «Ψυχολογια τῶν ἀδύτων» δὲν σημαίνει κατὰ βάθος παρὰ ψυχανάλυσιν, δυνάμεθα πρὸς τὸ παρὸν νὰ ἀρκεσθῶμεν μὲ τὴν ὁμολογίαν ταύτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ III

Mach es kurz,
Am Jüngsten Tag ist's
nur ein Furz.

('Εστὲ σύντομος, διότι μάταια ἔσονται ὅλα
τὴν Ἡμέραν τῆς Δευτέρας Παρουσίας)

ΓΚΑΙΤΕ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Δύο ἔτη μετὰ τὸ πρῶτον ἰδιωτικὸν συνέδριον τῶν ψυχαναλυτῶν, ἔλαβε χώραν τὸ δεύτερον, αὐτὴν τὴν φορὰν εἰς τὴν Νυρεμβέργην (Μάρτιος 1910). Κατὰ τὸ μεσολαβῆσαν μεταξὺ τῶν δύο συνεδρίων χρονικὸν διάστημα, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑποδοχῆς τῆς ὁποίας ἔτυχεν εἰς τὴν 'Αμερικήν, πρὸ τῆς αὐξαναμένης ἐχθρότητος ἥτις ἐξεδηλοῦτο ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὰς γερμανογλώσσους χώρας καὶ πρὸ τῆς ἀπροσδοκήτου ἐνισχύσεως, ἐλθούσης ἐκ Ζυρίχης, εἶχον συλλάβει ἕνα σχέδιον τὸ ὁποῖον κατώρθωσα νὰ πραγματοποιήσω διαρκοῦντος τοῦ δευτέρου τούτου συνεδρίου μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ φίλου μου Φερέντση. Τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ προικίσωμεν τὴν ψυχαναλυτικὴν κίνησιν μὲ μίαν ὀργάνωσιν, νὰ μεταφέρωμεν τὸ κέντρον αὐτῆς εἰς Ζυρίχην καὶ νὰ ἀναθέσωμεν τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς εἰς ἀρχηγὸν ἱκανὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον αὐτῆς. Τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον ἐπροκάλεσε πολλὰς ἀντιρρήσεις ἐκ μέρους τῶν ὀπαδῶν

μου, τῶν ὁποίων τοὺς λόγους ἐπιβάλλεται νὰ ἐκθέσω ἐνταῦθα λεπτομερῶς. Ἐλπίζω νὰ δικαιολογηθῶ, ἂν καὶ δύναται νὰ κριθῇ ἡ ἰδέα μου ὡς ἐστερημένη σκοπιμότητος διὰ τὴν τότε ἐποχήν.

Εἶχον τὴν γνώμην ὅτι ἂν διετηροῦμεν τὸ κέντρον τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὴν Βιέννην θὰ ἐζημιοῦτο ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ ἡ κίνησις. Μία πόλις ὡς ἡ Ζυρίχη, κειμένη εἰς τὴν καρδίαν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἕνας καθηγητὴς Πανεπιστημίου εἶχεν ἐγκαταστήσει ψυχαναλυτικὸν ἰνστιτοῦτον, μοῦ ἐφαίνετο ἡ πλέον ἐξυπηρετικὴ ὡς κέντρον τῆς ψυχαναλυτικῆς κινήσεως. Ἐξ ἄλλου, ἠσθανόμην ὅτι σοβαρὸν κώλυμα διὰ τὴν κίνησιν προήρχετο ἀπ' αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόσωπόν μου, τὸ ὁποῖον εἶχε τόσον παραμορφωθῇ ἀπὸ τὴν εὔνοιαν καὶ τὸ μῖσος τῶν δύο ἀντιμαχομένων παρατάξεων, ὥστε οὐδεὶς ἐγνώριζε πλέον πῶς ἀκριβῶς νὰ μὲ κρίνῃ. Ἂν οἱ μὲν μὲ παρέβαλλον μὲ τὸν Κολόμβον, τὸν Ντάρβιν, τὸν Κέπλερ, οἱ ἄλλοι μὲ ἐθεώρουν ἁπλῶς ὡς προσβεβλημένον ἀπὸ γενικὴν παραλυσίαν. Ὡς ἐκ τούτου ἐπεθύμουν νὰ ἀποσυρθῶ εἰς τὸ ἡμίφως, ὅπως ἤθελον νὰ ἀπομακρύνω τὴν ψυχανάλυσιν ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς της. Ἐκ περισσοῦ δὲν ἠσθανόμην πλέον ἐμαυτὸν νέον καὶ βλέπων ἀκόμη πρὸ ἐμοῦ μακρὸν δρόμονπρὸς διάνυσιν, ἀπεθαρρυνόμην σκεπτόμενος μήπως ἠναγκαζόμην, κατὰ τὰ γηρατειά μου, νὰ ἀναλάβω τὸν ρόλον ἀρχηγοῦ καὶ ὁδηγοῦ.

Καὶ ἐν τούτοις ἕνας ἀρχηγὸς ἦτο ἀπαραίτητος. Ἤξευρον πολὺ καλὰ ποῖα λάθη παρεμόνευον τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν ψυχανάλυσιν καὶ ἤλπιζον ὅτι πολλὰ ἀπ' αὐτὰ θὰ ἀπετρέποντο ἐὰν ὑπῆρχεν προσωπικότης κύρους καὶ αὐθεντίας ἱκανὴ νὰ συμβουλεύῃ καὶ νὰ μεταπείθῃ. Εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἔλαχεν εἰς ἐμέ, λόγῳ τῆς εἰς τὴν δεκαπενταετῆ μου πεῖραν ὀφειλομένης πρωτοκαθεδρίας.

Ἤθελα λοιπὸν νὰ μεταβιβάσω αὐτὸ τὸ ἀξίωμα εἰς ἄνθρωπον νεαρώτερον, ὅστις, μετὰ τὸν θάνατόν μου, θὰ ἀνελάμβανεν αὐτομάτως τὴν διαδοχήν μου. Ὁ μόνος ὑπο-

ψήφιος ἦτο ὁ Ἰοῦγγ, διότι ὁ Μπλόϋλερ ἦτο ὁμήλικός μου, καὶ ἐξ ἄλλου, ὁ Ἰοῦγγ ἦτο προικισμένος μὲ χαρίσματα πρώτης τάξεως, εἶχεν ἤδη συνεισφέρει πολλὰ καὶ πολύτιμα εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, τέλος κατεῖχεν ἀνεξάρτητον θέσιν καὶ μίαν αὐτοπεποίθησιν ποὺ ἐπεβάλλετο εἰς ὅλους. Ἐφαίνετο ἐπίσης διατεθειμένος νὰ δημιουργήσῃ μετ' ἐμοῦ φιλικὰς σχέσεις καὶ νὰ παραμερίσῃ, ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ, ὡρισμένας προκαταλήψεις περὶ τὴν φυλήν μου, τὰς ὁποίας εἶχε πρεσβεύσει μέχρι τότε. Δὲν ἠμποροῦσα νὰ προβλέψω τότε ὅτι, παρ' ὅλας τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ συστάσεις, ἡ ἐκλογή μου θὰ ἠστόχει ἐν τέλει, ἀναφερθεῖσα ἐπὶ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος, ἀνίκανος νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἐξουσίαν ἄλλου, ἦτο ἀνικανώτερος ἀκόμη νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ἴδιος ὡς αὐθεντία, καὶ ὁ ὁποῖος κατηνάλισκε τὴν ἐνέργειάν του εἰς τὴν διὰ θεμιτῶν ἢ ἀθεμίτων μέσων προαγωγὴν τῶν προσωπικῶν του συμφερόντων.

Εἶχον κρίνει ἀναγκαῖον νὰ υἱοθετήσω τὸν τύπον μιᾶς ἐπισήμου ἑταιρείας, ἵνα προλαμβάνωνται αἱ καταχρήσεις αἱ ὁποῖαι ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ διαπράττωνται ἐν ὀνόματι τῆς ψυχαναλύσεως, ἅμα θὰ ἀπέκτα αὕτη λαϊκὸν χαρακτῆρα. Ἔπρεπε νὰ ὑπῆρχεν ἕνα κέντρον ἔχον τὴν δύναμιν νὰ δηλώσῃ τὶ ἦτο παράλογον καὶ ἄσχετον μὲ τὴν ψυχανάλυσιν καὶ τὶ δὲν ἦτο. Αἱ τοπικαὶ ὀργανώσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας θὰ ἀπετελεῖτο ἡ διεθνὴς ἕνωσις θὰ εἶχον ὡς ἀποστολὴν νὰ διδάσκουν τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ψυχαναλύσεως καὶ νὰ μορφώσουν ἰατρούς, ἐγγυώμεναι τρόπον τινὰ διὰ τὴν ἱκανότητά των. Ἐπεθύμουν ἐπίσης νὰ ἐγκαθίσταντο μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τῆς ψυχαναλύσεως σχέσεις φιλίας καὶ ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως, ἐν εἴδει ἀντιδράσεως ἐναντίον τοῦ ἀναθέματος τὸ ὁποῖον ἡ ἐπισημος ἐπιστήμη εἶχε κηρύξει ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως καὶ ἐναντίον τοῦ μποϊκοταρίσματος τῶν ἐφαρμοζόντων τὴν ψυχανάλυσιν ἰατρῶν καὶ τῶν ἱδρυμάτων ὅπου αὕτη ἐφηρμόζετο.

Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν μόνον καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἤθελα νὰ πραγματοποιήσω τὴν «Διεθνῆ Ψυχαναλυτικὴν

Ἕνωσιν». Ἀλλὰ ἡ ἐπιχείρισις αὕτη ἦτο ἀναμφιβόλως ἀνωτέρα τοῦ τότε ἐφικτοῦ. Ὅπως οἱ ἀντίπαλοι τῆς ψυχαναλύσεως ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναχαιτίσουν τὴν κίνησιν, οὕτω καὶ ἐγὼ ὑπεχρεώθην, ἐκ τῶν περιστάσεων, νὰ διαπιστώσω τὸ ἀδύνατον νὰ διοχετεύσω τὸ ρεῦμα πρὸς τὴν παρ' ἐμοῦ ποθουμένην κατεύθυνσιν.

Εἰς τὸ συνέδριον τῆς Νυρεμβέργης ἔγινε μὲν δεκτὴ ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἑνώσεως πρότασις τοῦ Φερέντση, καὶ ὁ Ἰοῦγγ, διορισθεὶς πρόεδρος, ἐξέλεξε γραμματέα τὸν Ρίκλιν. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης ἡ ἔκδοσις «δελτίου ἀνταποκρίσεως» πρὸς ἐξασφάλισιν διαρκοῦς ἐπαφῆς μεταξὺ κέντρου καὶ τοπικῶν τμημάτων. Ἐδηλώθη ὅτι σκοπὸς τῆς Ἑνώσεως θὰ ἦτο «ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ προαγωγὴ τῆς ὑπὸ τοῦ Φρόϋντ ἱδρυθείσης ψυχαναλυτικῆς ἐπιστήμης, εἴτε ὡς ψυχολογίας, εἴτε εἰς τὰς ἐφαρμογὰς αὐτῆς εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας, ἡ ἀλληλοβοήθεια τῶν μελῶν εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῶν πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διάδοσιν τῶν ψυχαναλυτικῶν γνώσεων». Οἱ βιενναῖοι ἀντιπρόσωποι, ἐν τούτοις, κατεπολέμησαν ζωηρῶς τὸ σχέδιον, ὁ Ἄντλερ ἐξέφρασε μὲ ἐμπάθειαν τὸν φόβον μήπως ἐγκαθιδρυθῇ εἰς τὸ τέλος καμμία λογοκρισία καὶ περιορισμὸς τῆς ἐπιστημονικῆς ἐλευθερίας. Οἱ Βιενναῖοι ὅμως ἀπεδέχθησαν εἰς τὸ τέλος τὸ σχέδιον, ἀφοῦ ἐπέτυχον ὅπως ἡ Ἕνωσις ἔχῃ τὴν ἕδραν της ὄχι εἰς τὴν Ζυρίχην, ἀλλὰ εἰς τὴν πόλιν διαμονῆς τοῦ ἑκάστοτε διὰ διετίαν ἐκλεχθησομένου προέδρου.

Διαρκοῦντος τοῦ συνεδρίου ἐσχηματίσθησαν τρεῖς τοπικαὶ ὁμάδες: ἡ ὁμὰς τοῦ Βερολίνου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἀμπραχάμ, ἡ ὁμὰς τῆς Ζυρίχης, τῆς ὁποίας ὁ πρόεδρος (ὁ Ἰοῦγγ) εἶχε μόλις διορισθῇ πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως καὶ ἡ ὁμὰς τῆς Βιέννης, τῆς ὁποίας τὴν διεύθυνσιν ἐγκατέλειψα εἰς τὸν Ἄντλερ. Μιὰ τετάρτη ὁμάς, ἡ τῆς Βουδαπέστης, ἐσχηματίσθη ἀργότερον. Ὁ Μπλόϋλερ κωλυθεὶς ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ πα-

ραστῇ εἰς τὸ συνέδριον. Ἀφοῦ διετύπωσεν ὡρισμένας ἀντιρρήσεις, τυπικῆς φύσεως, ἐναντίον τῆς ἐγγραφῆς του εἰς τὴν Ἕνωσιν, προσεχώρησε ἐν τέλει κατόπιν τῆς προσωπικῆς μου ἐπεμβάσεως, ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀποχωρήσῃ λόγῳ ὡρισμένων διαφορῶν προκυψασῶν εἰς Ζυρίχην. Οὕτω διεκόπη ὁ δεσμὸς ὁ ὁποῖος συνέδεσε τὴν τοπικὴν ὁμάδα τῆς Ζυρίχης μὲ τὸ ἵδρυμα τοῦ Μπουργόλσλι.

Μία ἄλλη συνέπεια τοῦ συνεδρίου τῆς Νυρεμβέργης ὑπῆρξε ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Zentralblatt für Psychanalyse», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἄντλερ καὶ τοῦ Στέκελ. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο εἶχεν ἐν ἀρχῇ μίαν ἔκδηλον τάσιν πρὸς τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ ἔμελλε νὰ ὑπεραμύνεται τῆς ἡγεμονίας τῆς Βιέννης τὴν ὁποίαν ἠπείλει ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἰοῦγγ. Ἀλλ' ὅταν οἱ δύο διευθυνταὶ τοῦ περιοδικοῦ, μὴ δυνηθέντες νὰ εὕρουν ἐκδότην, ἦλθον νὰ μὲ διαβεβαιώσουν περὶ τῶν φιλικῶν των προθέσεων, ὑποβάλλοντες ἐκ τῶν προτέρων τὰς ἐκδηλώσεις των εἰς τὸ βέτο μου, ἀνέλαβα νὰ ἐκδώσω τὸ ἐν λόγῳ περιοδικὸν τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον φύλλον ἐξεδόθη τὸν Σεπτέμβριον 1910 καὶ εἰς τὸ ὁποῖον συνειργάσθην μεταγενεστέρως ἐνεργῶς.

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Συνεχίζω τὴν ἱστορίαν τῶν ψυχαναλυτικῶν συνεδρίων. Τὸ τρίτον ἔλαβε χώραν εἰς Βαϊμάρην τὸν Σεπτέμβριον 1911, ὑπερτεροῦν τῶν δύο πρώτων κατὰ τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὸ περιεχόμενόν του. Ὁ Πούτναμ, ὁ ὁποῖος παρέστη εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο, ἐξέφρασε, κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὴν Ἀμερικήν, τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν καὶ τὸν σεβασμόν του διὰ τὴν «διανοητικὴν συμπεριφορὰν» τῶν συνέδρων, ἀναφέρων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἕνα στοχασμόν μου περὶ αὐτῶν, τ. ἔ.: «Ἔμαθαν τώρα νὰ ὑποφέρουν τὴν ἀλήθειαν.» Καὶ πράγματι, ὅσοι ἦσαν συνηθεισμένοι μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ συνέδρια ἀπεκόμισαν ἀπὸ τὸ συνέδριον τῆς Βαϊμάρης ἀγαθοτάτην ἐντύπωσιν. Κατὰ τὰ δύο

πρῶτα συνέδρια, διεξαχθέντα ὑπὸ τὴν προεδρείαν μου, εἶχον χορηγήσει εἰς καθένα τὸν ἀναγκαῖον καιρὸν ἵνα κάμῃ τὴν ἀνακοίνωσίν του, ἀφίνων ἔπειτα τὴν συζήτησιν νὰ λάβῃ χαρακτῆρα φιλικῆς ἀνταλλαγῆς ἰδεῶν. Ὁ Ἰοῦγγ ὁ ὁποῖος προήδρευσε τοῦ συνεδρίου τῆς Βαϊμάρης, ἤθελεν ὅπως ἡ συζήτησις γίνεται ἔπειτα ἀπὸ κάθε ἀνακοίνωσιν, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως τεδὲν μεγάλα παρουσίαζε μειονεκτήματα εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΠΡΟΣΤΡΙΒΑΙ

Ἐντελῶς διαφορετικὴ ἦτο ἡ τροπὴ τοῦ τετάρτου συνεδρίου τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν εἰς τὸ Μόναχον τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1915, ἀφίσαν εἰς ὅλους τοὺς παραστάντας εἰς αὐτὸ βαθεῖαν ἀνάμνησιν. Προήδρευσεν αὐτοῦ ὁ Ἰοῦγγ, ὁ ὁποῖος ἀπέδειξεν ἔλλειψιν ἁβρότητος καὶ τρόπων. Δι' ἑκάστην ἀνακοίνωσιν ὥριζε μικρὸν χρονικὸν διάστημα, αἱ δὲ συζητήσεις, λόγῳ τοῦ μάκρους των, ἔκαμνον νὰ λησμονοῦνται αἱ ἀνακοινώσεις. Ἡ τύχη, ἡ ὁποία συχνάκις κανονίζει τὰ πράγματα μὲ κακίαν, εἶχε φέρει τὸν πανοῦργον Χὸς νὰ ἐκλέξῃ διαμονὴν ἀκριβῶς εἰς τὸ οἴκημα ὅπου οἱ ψυχαναλυταὶ συνεδρίαζον. Οὕτως ἠδυνήθη νὰ πεισθῇ πὼς ἦτο ἐντελῶς ἀστήρικτος ὁ ὁρισμός του περὶ τῶν ψυχαναλυτῶν ὡς «ἑνὸς τάγματος φανατικῶν, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τυφλῶς τὸν ἀρχηγόν των».

Κατόπιν ἐπιπόνων καὶ δυσαρέστων διαπραγματεύσεων, ὁ Ἰοῦγγ ἐπανεξελέγη πρόεδρος τῆς Διεθνοῦς Ψυχαναλυτικῆς Ἑνώσεως, ἀξίωμα τὸ ὁποῖον δὲν ἐδίστασε νὰ δεχθῇ, ἂν καὶ τὰ δύο πέμπτα τῶν συνέδρων ἠρνήθησαν εἰς αὐτὸν τὴν ψῆφόν των. Οἱ σύνεδροι ἐχωρίσθησαν χωρὶς κανένα ἐνθουσιασμόν.

Ἡ σύνθεσις τῆς Διεθνοῦς Ψυχαναλυτικῆς Ἑνώσεως ἦτο, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ συνεδρίου, ἡ ἑξῆς: αἱ τοπικαὶ ὁμάδες τῆς Βιέννης, Βερολίνου καὶ Ζυρίχης ἐλειτούργησαν ἤδη ἀπὸ τὸ συνέδριον τῆς Νυρεμβέργης (1910). Τὸν Μάϊον τοῦ 1911 ἱδρύθη μία ὁμὰς εἰς Μόναχον, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ δόκτορος Σαΐφ. Κατὰ τὴν διάρ-

κειαν τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἱδρύθη ἡ πρώτη τοπικὴ ὁμὰς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν: «Ψυχαναλυτικὴ Ἑταιρεία τῆς Νέας Ὑόρκης», ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μπρίλ. Διαρκοῦντος τοῦ συνεδρίου τῆς Βαϊμάρης ἐκυρώθη ἡ ἵδρυσις καὶ δευτέρας ἀμερικανικῆς ὁμάδος, ἡ ὁποία, συγκροτηθεῖσα τὸ ἑπόμενον ἔτος, καὶ ὠνομασθεῖσα «Ἀμερικανικὴ Ψυχαναλυτικὴ Ἑταιρεία», περιελάμβανε μέλη διαμένοντα εἰς Καναδᾶν καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἀμερικῆς, καὶ εἶχε πρόεδρον τὸν Πούτναμ καὶ γραμματέα τὸν Τζόνς. Ὀλίγον πρὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Μονάχου (1913) ἱδρύθη καὶ ἡ τοπικὴ ὁμὰς τῆς Βουδαπέστης ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Φερέντση, καὶ ὀλίγον ἀργότερον, ὁ Τζόνς, ὁ ὁποῖος εἶχε μεταφέρει τὴν διαμονήν του εἰς Λονδῖνον, ἵδρυσε τὴν πρώτην Ἀγγλικὴν ὁμάδα. Ἐννοεῖται ὅτι διὰ νὰ λάβῃ τις μίαν ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἀριθμητικῆς σημασίας τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τῆς ψυχαναλύσεως, ὀφείλει νὰ συνυπολογίσῃ καὶ ἐκείνους ποὺ δὲν συμμετέσχον μιᾶς ἐκ τῶν ὀκτὼ ἀναφερομένων τοπικῶν ὁμάδων.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς δημοσιογραφικῆς φιλολογίας ἀξίζει ἐπίσης βραχεῖαν μνείαν. Ἡ πρώτη δημοσίευσις ἡ ὁποία ἐτέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ψυχαναλύσεως ἐτιτλοφορεῖτο «Schriften zur angewandten Seelenkunde» (Ἀρχεῖα περὶ ἐφηρμοσμένης ψυχολογίας). Ἐπρόκειτο περὶ ἀνεξαρτήτων τευχῶν δημοσιευομένων κατὰ μὴ κανονικὰ διαλείμματα, ἀπὸ τὸ 1907, καὶ εὑρισκόμεθα σήμερον εἰς τὸ 15ον τεῦχος. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ συλλογὴν ἐδημοσιεύθησαν ἔργα Φρόϋντ, Ρίκλιν, Ἰοῦγγ, Ἀμπραχάμ, Ράγκ, Σάντγερ, Πφίττερ, Γράφ, Τζόνς, Στόρφερ καὶ Χέλμουθ. Ἡ ἵδρυσις τοῦ περιοδικοῦ «Imago», περὶ τοῦ ὁποίου ἀργότερον ὁ λόγος, ἐζημίωσε κάπως τὸ σύστημα τῶν ἀρχείων. Κατόπιν τῆς συνελεύσεως τοῦ Σαλτσβούργου (1908) ἱδρύθη τὸ «Jahrbuch für psychoanalytische und psychopathologische Forschungen», τοῦ ὁποίου ὁ Ἰοῦγγ ὑπῆρξε συντάκτης ἐπὶ 5 ἔτη. Ἐπανεκδίδεται σήμε-

ρον ὑπὸ ἄλλην διεύθυνσιν καὶ μὲ ἄλλον τίτλον «Jahrbuch der Psychoanalyse».

Ἀφοῦ ἔπαυσε νὰ εἶναι πλέον ἀρχεῖον πρὸς συλλογὴν διδακτικῶν ἐργασιῶν, τὸ «Jahrbuch» ἐσημείωνε καὶ ἐτόνιζε τὴν σημασίαν καὶ τὰς δυνατότητας ἐφαρμογῆς ὅλων τῶν μεθόδων καὶ ὅλων τῶν ἀποκτήσεων τῆς ψυχαναλύσεως.

Τὸ «Zentralblatt für Psychoanalyse», τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὁποίου εἶχον σχεδιάσει, ὡς τὸ ἀνέφερα ἀνωτέρω, ὁ Ἄντλερ καὶ ὁ Στέκελ μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς διεθνοῦς Ἑνώσεως, εἶχε μίαν περιπετειώδη ζωήν. Ἤδη τὸ 10ον τεῦχος τῆς πρώτης σειρᾶς ἀνήγγειλεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα ὅτι κατόπιν ἐπιστημονικῆς διαφωνίας μεταξὺ τοῦ Ἄντλερ καὶ τοῦ ἐκδότου, ὁ πρῶτος εἶχε λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀποχωρήσῃ οἰκειοθελῶς ἀπὸ τὴν σύνταξιν. Ὁ δόκτωρ Στέκελ παρέμεινε λοιπὸν ὁ μόνος συντάκτης (θέρος τοῦ 1911). Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συνεδρίου τῆς Βαϊμάρης τὸ «Zentralblatt» ἐξήρθη εἰς βαθμὸν ἐπισήμου ὀργάνου τῆς διεθνοῦς ἑνώσεως καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι θὰ διενέμετο μεταξὺ ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἑνώσεως κατόπιν αὐξήσεως τῆς ἐτησίας συνδρομῆς. Ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους (1912) ὁ Στέκελ κατέστη ὁ μόνος ὑπεύθυνος συντάκτης τῶν δημοσιευομένων εἰς τὸ «Zentrallblatt» μελετῶν. Πρὸ τῆς στάσεώς του, τὴν ὁποίαν ἀδυνατῶ νὰ ἀποκαλύψω δημοσίᾳ, ἠναγκάσθην νὰ παραιτηθῶ τοῦ ρόλου μου ὡς ἐκδότου καὶ νὰ σπεύσω νὰ προικίσω τὴν ψυχανάλυσιν μὲ ἕνα νέον ὄργανον: Τὸ Διεθνὲς Περιοδικὸν διὰ τὴν ἰατρικὴν ψυχανάλυσιν (Jnternationale Zeitschrift für ärztliche Psychoanalyse). Χάρις εἰς τὰς προσπαθείας ὅλων σχεδὸν τῶν συνεργατῶν καὶ τοῦ νέου ἐκδότου Χέλερ, ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἔλαβε χώραν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1913 καὶ ἐπεβλήθη ὡς ἐπίσημον ὄργανον τῆς «Διεθνοῦς Ψυχαναλυτικῆς Ἑνώσεως», εἰς τὴν θέσιν τοῦ Zeitschrift.

Ἐν τῷ μεταξύ, κατὰ τὰς ἐρχὰς τοῦ 1912, ὁ δόκτωρ Χὰνς Σὰξ καὶ ὁ δόκτωρ Ὄττο Ρὰγκ ἵδρυσαν ἕνα νέον περιοδικόν, «Imago», ἀφιερωμένον εἰς τὰς ἐφαρμογὰς τῆς

ψυχαναλύσεως εἰς τὰς ἠθικὰς ἐπιστήμας. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο παρακολουθεῖται μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀπὸ τοὺς μὴ ἀμέσως ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἰατρικὴν ψυχανάλυσιν.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω τεσσάρων περιοδικῶν (Schriften zur angewandten Seelenkunde, Jahrbuch, Internatio nale Zeitschrift—Imago) ἄλλα περιοδικά, γερμανικὰ καὶ ξένα, δημοσιεύουν μελέτας αἱ ὁποῖαι ἀξίζουν νὰ καταταχθοῦν εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν φιλολογίαν. Τὸ «Journal Psychology,» ἐκδιδόμενον ἀπὸ τὸν Μόρτον Πρίνς, περιέχει γενικῶς σημαντικὰς ψυχαναλυτικὰς μελέτας αἱ ὁποῖαι τὸ καθιστοῦν τὸ κυριώτερον ὄργανον τῆς ψυχαναλυτικῆς φιλολογίας εἰς τὴν Ἀμερικήν. Τὸν χειμῶνα 1913, οἱ Βουάϋτ καὶ Ζελὶφ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἵδρυσαν ἕνα περιοδικὸν ἀφιερωμένον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ψυχανάλυσιν (The Psychoanalytic Review),τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάγκη ἐπεβάλλετο, δεδομένου ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν ἀμερικανῶν ἰατρῶν οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ψυχανάλυσιν ἀγνοοῦν ἢ κατέχουν ἀνεπαρκῶς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν.

Η ΑΠΟΣΚΙΡΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥΓΓ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΛΕΡ

Καὶ τώρα, ἦλθεν ἡ στιγμὴ νὰ κάμω λόγον περὶ δύο ἀποχωρήσεων ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν ψυχαναλυτῶν, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν, ἡ πρώτη κατὰ τὸ διαρρεῦσαν μεταξὺ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἑνώσεως (1910) καὶ τοῦ συνεδρίου τοῦ Μονάχου τὸ 1913.

Ἡ ἀπογοήτευσις τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησαν αἱ ἐν λόγῳ δύο ἀποχωρήσεις, ἴσως θὰ ἀπεφεύγετο ἐὰν εἶχον λάβει ἐπαρκῶς ὑπ' ὄψιν ἐκεῖνο ποὺ συμβαίνει μὲ τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τὴν ψυχαναλυτικὴν θεραπείαν.

Εἶχον πάντοτε τὴν γνώμην ὅτι, ἡ πρώτη ἐπαφὴ μὲ τὰς ὀδυνηρὰς ἀληθείας τὰς ὁποίας φέρει εἰς φῶς ἡ ψυχανάλυσις προκαλοῦν τὴν ἀγανάκτησιν, τὴν ἀποστροφὴν καὶ τρέπουν τὸν ἀρχάριον εἰς φυγήν. Καὶ δὲν ἔπαυσα νὰ διακηρύττω ὅτι, ὁ βαθμὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἕκαστος εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐνοήσῃ τὴν ψυχανάλυσιν εὑρίσκεται εἰς στενὴν

σχέσιν μὲ τὰς ἰδίας του ἀπωθήσεις (καὶ μὲ τὰς ἀντιστάσεις ὁποῖαι τὰς συγκρατοῦν) καὶ αἱ ὁποῖαι τὰς ἐμποδίζουν νὰ αἱ ὑπερβοῦν εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἕνα καθωρισμένον σημεῖον.

Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἐπίστευον ποτὲ δυνατὸν ἦτο νὰ ἴδω, αὐτὸν ἀκριβῶς ὁ ὁποῖος εἶχε φθάσει εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ψυχαναλύσεως μέχρις ὡρισμένου βάθους, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ ἀποκτηθέντα. Καί, ἐντούτοις, ἡ καθημερινὴ πεῖρα γενομένη ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν, μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολεσθῇ καθ' ὁλοκληρίαν ἡ ἀναλυτικὴ γνῶσις, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἀντιστάσεως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἰσχυρᾶς, προερχομένης ἀπὸ ἕνα βαθύτερον στρῶμα. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματι, συμβαίνει ὥστε, ἀφοῦ δι' ἐπιπόνου ἐργασίας, κατεστήσαμεν εἰς ἀσθενῆ τινα, εὐνόητα ὡρισμένα ἀναλυτικὰ δεδομένα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σπουδαῖα, καὶ κατωρθώσαμεν νὰ τοῦ μάθωμεν πῶς νὰ τὰ χειρίζεται εὐχερῶς, ὡς ἰδικά του πράγματα, διαπιστοῦμεν, εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν, ὅτι, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν νέας τινὸς ἀντιστάσεως, χάνει ὅσα εἶχεν ἀποκτήσει καὶ μάθει, καὶ ἀναλαμβάνει ἀμυντικὴν στάσιν, ὅπως καὶ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀναλύσεως. Εἶχον δὲ μάλιστα τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθῆκας, δύνανται καὶ οἱ ψυχαναλυταὶ νὰ φέρωνται ὅπως οἱ ἀσθενεῖς οἱ ὑποβεβλημμένοι εἰς ἀνάλυσιν.

ΠΩΣ ΕΓΕΝΝΗΘΗΣΑΝ ΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΕΝ ΤΗ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Δὲν μοῦ εἶναι εὔκολον οὔτε εὐάρεστον νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τῶν δύο τούτων ἀποσκιρτήσεων, διότι, ἀφ' ἑνός, δὲν ὠθοῦμαι ἀπὸ ιωηρὰ προσωπικὰ ἐλατήρια (δὲν ἐπερίμενα εὐγνωμοσύνην οὔτε εἶμαι ἐκδικητικὸς) καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἠξεύρω καλὰ ὅτι, γράφων αὐτὴν τὴν ἱστορίαν ἐκτίθεμαι εἰς τὰς ὕβρεις ἀντιπάλων οὐχὶ καλῆς πίστεως, καὶ προσφέρω εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸ τόσον ποθούμενον ὑπ' αὐτῶν θέαμα «ἀλληλοσπαρασσομένων ψυχαναλυτῶν». Εἶχον ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἑαυτόν μου τὸν κανόνα, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ μὴν τὸν παραβιάζω, ὅπως μὴ συζητήσω μὲ τοὺς ἀντιπάλους μου ἔξω ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν.

Καὶ ἰδοὺ ὅτι ἀναγκάζομαι νὰ ἀναλάβω τὴν μάχην μὲ παλαιοὺς ὀπαδοὺς ἢ μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀξιοῦν ἀκόμη σήμερον νὰ θεωρηθοῦν ὡς ὀπαδοὶ τῆς ψυχαναλύσεως. Ἀλλὰ δὲν ἔχω ἄλλην διέξοδον. Νὰ σιωπήσω θὰ ἀπετέλει ἔνδειξιν ὀκνηρίας καὶ δειλίας καὶ θὰ ἐζημίου τὴν ὑπόθεσιν περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς πληγῆς. Καὶ βεβαίως δὲν θὰ μάθω τίποτε νέον εἰς τοὺς καλῶς πληροφορημένους ἀναγνώστας ἐὰν εἴπω, ὅτι παρόμοιαι διχογνωμίαι καὶ παρεξηγήσεις συμβαίνουν ἐπίσης εἰς τὰς ἄλλας ἐπιστημονικὰς κινήσεις. Μόνον ποὺ εἰς τὰ ἄλλα πεδία ἠξεύρουν καὶ κρύπτουν καλὰ τὰ ἐν οἴκῳ, ἐνῷ ἡ ψυχανάλυσις, ἡ ὁποία καταπολεμεῖ ἀμειλίκτως ὅλα τὰ κατὰ συνθήκην ψεύδη, θέλει νὰ εἶνε εἰλικρινής, ἀκόμη καὶ εἰς παρομοίας περιστάσεις.

Ἕνα ἄλλο μειονέκτημα, ἀρκετὰ σοβαρόν, ἔγκειται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι, δὲν δύναμαι, προκειμένου νὰ διαφωτίσω τὴν στάσιν τῶν δύο αἱρετικῶν, νὰ μὴν ἐφαρμόσω καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνάλυσιν. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνάλυσις δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὅπλον πολεμικῆς. Διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ, προϋποτίθεται ἡ συγκατάθεσις τοῦ προσώπου τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἀναλυθῇ, καὶ σχέσεις προϊσταμένου πρὸς ὑφιστάμενον μεταξὺ ἀναλυτοῦ καὶ ἀναλυομένου. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι, ὅστις ἐπιχειρεῖ μίαν ἀνάλυσιν διὰ σκοποὺς πολεμικῆς, ὀφείλει νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ ἀναλυόμενος θὰ στρέψῃ ἐναντίον του τὸ ὅπλον τῆς ἀναλύσεως καὶ ὅτι ἡ συζήτησις θὰ λάβῃ τροπὴν τοιαύτην, ὥστε πᾶς τρίτος ἀμερόληπτος νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἀπόλυτον ἀδυναμίαν νὰ σχηματίσῃ μίαν γνώμην. Περιορίζω, ὡς ἐκ τούτου, εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν χρῆσιν τῆς ψυχαναλύσεως, καί, μετ' αὐτῆς, τὴν ἀδιακρισίαν καὶ τὴν ἐπιθετικὴν τάσιν μου ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων μου καὶ προειδοποιῶ ἐπὶ πλέον τοὺς ἀναγνώστας μου ὅτι δὲν θεωρῶ ποσῶς τὴν μέθοδον τὴν ὁποίαν χρησιμοποιῶ ὡς ἐπιστημονικὴν κριτικήν. Δὲν μὲ ἐνδιαφέρει καθόλου νὰ γνωρίσω τὶ ἀληθὲς περιέχουν αἱ θεωρίαι, τῶν ὁποίων τοὺς ἐπινοητὰς ἐπικρίνω ἐνταῦθα καὶ δὲν προτίθεμαι νὰ ἀνασκευάσω αὐτάς. Ἀφίνω

τὸ ἔργον τοῦτο εἰς ἄλλους ἁρμοδίους ψυχαναλυτάς, οἱ ὁποῖοι, ἄλλως τε, τὸ ἔχουν ἐκπληρώσει ἐν μέρει. Θέλω μόνον νὰ ἀποδείξω ὅτι (καὶ ἐπὶ ποίων σημείων) αἱ ἐν λόγῳ θεωρίαι ἀποτελοῦν ἄρνησιν τῆς ψυχαναλύσεως καὶ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ στεγάζωνται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Καὶ ἂν χρειάζωμαι τὴν ψυχανάλυσιν, τοῦτο εἶναι διὰ νὰ ἀποδείξω κατὰ ποῖον τρόπον αἱ παρεκβάσεις αὗται τῆς ψυχαναλύσεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέρχωνται παρὰ τοῖς ψυχαναλυταῖς. Θὰ εἶμαι ὅμως ὑποχρεωμένος, ὅσον ἀφορᾷ τὰ σημεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξεδηλώθησαν αἱ διχογνωμίαι, νὰ προβῶ εἰς κριτικὰς παρατηρήσεις διὰ νὰ ὑπεραμυνθῶ τοῦ δικαίου τῆς ψυχαναλύσεως.

ΑΙ ΘΕΩΡΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΤΛΕΡ

Ὁ πρῶτος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ψυχαναλύσεως ἦτο ἡ ἐξεύρεσις τῆς αἰτιολογίας τῶν νευρώσεων. Λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἀντιστάσεως καὶ τῆς μεταβιβάσεως, ἐπετύχομεν, συνυπολογίζοντες καὶ τρίτον γεγονός, τὸ τῆς ἀμνησίας, νὰ διατυπώσωμεν τὴν θεωρίαν τῆς ἀπωθήσεως, νὰ ὑποδείξωμεν τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον διαδραματίζουν εἰς τὰς νευρώσεις αἱ σεξουαλικαὶ ὁρμαὶ καὶ τὸ ἀσυνείδητον. Ἡ ψυχανάλυσις δὲν εἶχε ποτὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐκφέρῃ πλήρη θεωρίαν τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει. Ἐζήτει μόνον νὰ χρησιμοποιῶνται τὰ ἀποκτηθέντα ὑπ' αὐτῆς ὑλικὰ πρὸς συμπλήρωσιν καὶ διόρθωσιν τῶν κατ' ἄλλους τρόπους καὶ δι' ἄλλων μέσων ἐπιτευχθέντων δεδομένων.

Ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ προχωρεῖ πολὺ πέραν τοῦ σκοποῦ τούτου, ἀφοῦ ἔχει τὴν ἀπαίτησιν νὰ μᾶς προμηθεύσῃ μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν νευρωτικῶν καὶ ψυχωτικῶν ἀσθενειῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἐξήγησιν τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τοῦ χαρακτῆρός του. Τολμῶ νὰ εἴπω μάλιστα ὅτι ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ μία θεωρία τῶν νευρώσεων, ἂν καί, λόγῳ τῆς προελεύσεώς της, προβάλλει πάντοτε αὐτὰς σκοπίμως εἰς τὴν πρώτην γραμμήν.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσω τὸν δόκτωρα Ἄντλερ, οὐδέποτε δὲ ἠρνήθην νὰ τὸν ἀναγνωρίσω ὡς προικισμένον μὲ πολλὰ χαρίσματα, ἔχοντα ὅμως τὸ πνεῦμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀφηρημένην λογίκευσιν. Διὰ νὰ δώσω μίαν ἰδέαν τῶν δῆθεν «καταδιώξεων», τῶν ὁποίων ἔγινεν, ὡς διατείνεται, θῦμα ἐκ μέρους μου, θὰ ὑπενθυμίσω ὅτι, κατόπιν τῆς ἱδρύσεως τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως, τοῦ εἶχα ἀναθέσει τὴν διεύθυνσιν τῆς ὁμάδος τῆς Βιέννης. Ὑποκύπτων μόνον εἰς τὰς ἐπιμόνους ἐπεμβάσεις ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἑνώσεως, εἶχα λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀναλάβω τὴν προεδρείαν τῶν ἐπιστημονικῶν συνεδριάσεων. Ἀντιληφθεὶς ὅτι ὁ Ἄντλερ ἦτο ἐλάχιστα ἱκανὸς νὰ χειρισθῇ καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀσυνειδήτου παρασχεθέντα ὑλικά, ἐπαρηγόρουν τὸν ἑαυτόν μου λέγων ὅτι θὰ κατώρθωνε τοὐλάχιστον νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς ὑπαρχούσας σχέσεις μεταξὺ τῆς ψυχαναλύσεως, ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς ψυχολογίας καὶ τῶν βιολογικῶν βάσεων τῶν ἐνστίκτων, ἀφ' ἑτέρου, καὶ ἡ προσδοκία μου αὕτη ἦτο δικαιολογημένη ἔν τινι μέτρῳ ἀπὸ τὰς πολυτίμους μελέτας του περὶ τῆς ὀργανικῆς κατωτερότητος. Πράγματι, ἔκαμνε κάτι παρεμφερές, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε θὰ ἔλεγέ τις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου, ὅτι ἀπέβλεπε πρὸ παντὸς εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι, ἡ ψυχανάλυσις εἶχεν ἄδικον ἐπὶ ὅλων τῶν σημείων καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀφέλειά της ἀπέναντι τῶν ἀφηγήσεων τῶν νευρωτικῶν τὴν ἔφερε νὰ ἀποδώσῃ τοιαύτην σημασίαν εἰς τὰς σεξουαλιστικὰς ὁρμάς. Δύναμαι ἐξ ἴσου νὰ ἀποκαλύψω τὰ προσωπικὰ ἐλατήρια τῆς στάσεώς του, δεδομένου ὅτι ἐφρόντισε νὰ τὰ ἀνακοινώσῃ ὁ ἴδιος εἰς ὡρισμένα μέλη τῆς ὁμάδος τῆς Βιέννης. «Νομίζετε ὅτι μοῦ εἶναι εὐάρεστον νὰ φυτοζωῶ ὅλην τὴν ζωήν μου εἰς τὴν σκιάν σας;» Δὲν θεωρῶ καθόλου ἀξιοκατάκριτον, ἕνας νέος νὰ ὁμολογήσῃ ἀπροκαλύπτως τὴν φιλοδοξίαν του, τὴν ὁποίαν ἠδύνατό τις νὰ διαβλέπῃ ἀπὸ τὰ ἔργα του. Ἐν τούτοις, ὅσον φιλόδοξος καὶ ἂν δικαιοῦταί τις νὰ εἶναι, ὀφείλει νὰ μὴ γίνῃ ὅ,τι οἱ Ἄγγλοι μὲ τὸ λεπτὸ κοινωνικὸν τάκτ των, ὀναμάζουν **unfair**.

Δυστυχῶς ὁ Ἄντλερ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποφύγῃ μίαν τοιαύτην στάσιν ἀπέναντί μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδειξις μᾶς παρέχεται ἀπὸ τὰς ἀναριθμήτους μικροκακίας ποὺ ἀφθονοῦν εἰς τὰ ἔργα του καὶ ἀπὸ τὰς περὶ τὴν πρωτεραιότητα δυσαναλόγους ἀπαιτήσεις του. Καὶ μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ τὸν ἀκούσωμεν ἀπ' εὐθείας, εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ψυχαναλυτικῆς ἑταιρίας τῆς Βιέννης, νὰ διεκδικήσῃ τὴν πρωτεραιότητα τῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς «ἑνότητος τῶν νευρώσεων», καὶ τῆς «δυναμικῆς» ἀντιλήψεως περὶ αὐτῶν. Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς μου, διότι ἐπίστευα πάντοτε ὅτι εἶχα ἀνακαλύψει καὶ διατυπώσει αὐτὰς τὰς ἀρχὰς προτοῦ γνωρίσω τὸν Ἄντλερ.

Ἡ ἀκόρεστος δίψα τοῦ Ἄντλερ διὰ μίαν θέσιν ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶχεν, ἄλλως τε, μίαν συνέπειαν ποὺ ὠφέλησε τὴν ψυχανάλυσιν. Ὅταν αἱ ἐπιστημονικαί μας διαφωνίαι κατέστησαν ἀγεφύρωτοι, προσεκάλεσα τὸν Ἄντλερ νὰ παραιτηθῇ τῆς συντάξεως τοῦ Zentralblatt, παρῃτήθη ἐπίσης καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως καὶ ἵδρυσε νέαν ἑταιρίαν τὴν ὁποίαν ὠνόμασε πρῶτον «Ἑταιρίαν διὰ τὴν **ἐλευθέραν** ψυχανάλυσιν». Τί ἐσήμαινε τοῦτο λοιπόν; Ὁ κόσμος τοῦ δρόμου, ξένος πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν, εἶναι τόσον ἀνίκανος νὰ ἀντιληφθῇ τὰς διαφορὰς ποὺ ὑπάρχουν μεταξὺ δύο ψυχαναλυτῶν ὅσον ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ διακρίνωμεν τὰ ἰδιαίτερα ἀτομικὰ χαρακτηριστικὰ δύο κινέζικων φυσιογνωμιῶν. Ἡ «ἐλευθέρα» ψυχανάλυσις παρέμεινε λοιπὸν εἰς τὴν σκιὰν τῆς «ὀρθοδόξου» ψυχαναλύσεως, τῆς «ἐπισήμου» δηλαδή, καὶ ἐθεωρήθη ὡς παράρτημα αὐτῆς. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ Ἄντλερ, προχωρῶν ἀκόμη κατὰ ἕνα ἄλλο βῆμα, διὰ τὸ ὁποῖον τοῦ εἴμεθα εὐγνώμονες, διέκοψε καὶ τοὺς τελευταίους δεσμοὺς μὲ τὴν ψυχανάλυσιν καὶ χωρίζει ἀπ' αὐτὴν τὴν δοξασίαν του περὶ «ἀτομικῆς ψυχολογίας».

Βεβαίως, ὑπάρχει χῶρος δι' ὅλον τὸν κόσμον ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, καὶ ἐπιτρέπεται εἰς ἕκαστον, ὅστις αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἱκανὸν νὰ κινῆται ἐπ' αὐτοῦ ἐλευθέρως, ἀλλ' ὅταν καταστῇ ἀδύνατον δύο ἄτομα νὰ συνενοοῦνται καὶ νὰ ὑποφέρουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, δὲν ἠμποροῦν νὰ συγ-

κατοικήσουν ὑπὸ τὴν ἰδίαν στέγην. Ἡ «ἀτομικὴ ψυχολογία» τοῦ Ἄντλερ ἀποτελεῖ σήμερον μίαν ἐκ τῶν πολυαρίθμων ψυχολογικῶν προσανατολισμῶν ἀντιθέτων πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐνδιαφερθῶμεν ποσῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της.

Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ ὑπῆρξεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἕνα «σύστημα», πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἡ ψυχανάλυσις ἀπέφυγε πάντοτε ἐπιμελῶς. Συγχρόνως μᾶς προσφέρει ἐξαίρετον παράδειγμα τῆς λεγομένης «δευτερευούσης ἐπεξεργασίας», τῆς ἐπεξεργασίας ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἡ ἐν ἐγρηγόρσει σκέψις ἐκτελεῖ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ὀνείρου παρεχομένων ὑλικῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἄντλερ, τὴν θέσιν τῶν ὑλικῶν τοῦ ὀνείρου ἔλαβαν ὑλικὰ προερχόμενα ἀπὸ τὰς ψυχαναλυτικὰς μελέτας, ἅτινα διελήφθησαν κυρίως ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ Ἐγώ, κατετάχθησαν εἰς τὰς ἐμφύτους κατηγορίας τοῦ Ἐγώ, μετεφράσθησαν καὶ ἐχρησιμοποιήθησαν συμφώνως πρὸς τὰς κατηγορίας αὐτάς, καὶ τέλος κατενοήθησαν κακῶς. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ χαρακτηρίζεται περισσότερον ἀπ' ὅ,τι ἀναιρεῖ παρ' ὅσον ἀπ' ὅ,τι δοξάζει, συνίσταται δὲ ἐκ τριῶν στοιχείων, ἀνομοιογενοῦς ἀξίας, ἤτοι, ἐκ καλῶν συμβολῶν εἰς τὴν ψυχολογίαν τοῦ Ἐγώ, ἐκ περιττῶν, ἐν ἀνάγκῃ ὅμως οὐχὶ ἀπορριπτέων, μεταφράσεων τῶν ψυχαναλυτικῶν γεγονότων εἰς νέαν διάλεκτον, καὶ τέλος ἐκ παραμορφώσεων καὶ αὐθαιρέτων ἑρμηνειῶν τῶν γεγονότων αὐτῶν, ὅταν δὲν συμφωνοῦν μὲ τὰς προϋποθέσεις τοῦ Ἐγώ. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον στοιχεῖον, ἡ ψυχανάλυσις δὲν ἐσκέφθη ποτὲ νὰ τὸ παραγνωρίσῃ, ἂν καὶ δὲν τὸ ἐθεώρησεν ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Ἐνδιέφερε περισσότερον τὴν ψυχανάλυσιν νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὅλαι αἱ ἐπιδιώξεις τοῦ Ἐγὼ ἐμφοροῦνται ἀπὸ libido. Ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ, ἀντιθέτως, ἐπιμένει περισσότερον ἐπὶ τῶν ἐγωϊστικῶν στοιχείων τῶν ἐμφύτων εἰς τὰς ἀφροδισιακὰς ἐφόδους, μία ἄποψις ἡ ὁποία θὰ ἦτο γόνιμος ἐὰν ὁ Ἄντλερ δὲν τὴν ἐχρησιμοποίει

ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διὰ νὰ παρερμηνεύσῃ τὴν libido ὡς ἀσήμαντον στοιχεῖον πρὸ τῆς παντοδυνάμου ὁρμῆς ἐπικρατήσεως τοῦ 'Εγώ.

Εἰς τὸ προκείμενον, ὁ "Αντλερ συμπεριφέρεται ἀπαράττακτα ὅπως συμπεριφέρονται οἱ ἀσθενεῖς μας καὶ ἐν γένει ἡ συνειδητή μας σκέψις, δηλαδή, προσφεύγει εἰς τὸν ὀρθολογισμόν, ὅπως τὸ λέγει ὁ Τζόνς, ἐπὶ σκοπῷ ἀποκρύψεως τοῦ ἀσυνειδήτου ἐλατηρίου. 'Απ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ὁ "Αντλερ εἶναι συνεπὴς μέχρι τοιούτου σημείου ὥστε δὲν διστάζει νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ κυριώτερον ἐλατήριον τῆς σεξουαλικῆς συμπεριφορᾶς εἶνε ἡ πρόθεσις τοῦ ἀνδρὸς ὅπως ἐπιβληθῇ εἰς τὴν γυναῖκα ὡς κύριος, ἄνωθεν. 'Αγνοῶ ἐὰν ἐτόλμησε νὰ ἐκφράσῃ αὐτὰς τὰς ἀνοησίας εἰς τὰ βιβλία του.

῾Η ψυχανάλυσις ἀνεγνώρισεν ἐνωρὶς ὅτι πᾶν νευρωτικὸν σύμπτωμα ὑφίσταται μόνον βοηθοῦντος ψυχικοῦ τινος συμβιβασμοῦ. ῾Ως ἐκ τούτου, τὸ σύμπτωμα ὀφείλει νὰ ἱκανοποιήσῃ κατὰ ἕνα οἱονδήποτε τρόπον τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ 'Εγώ, τοῦ καταβασανιζομένου ἀπὸ τὰς ἀπωθηθείσας τάσεις του, νὰ παρουσιάζῃ ἕνα πλεονέκτημα, νὰ προσφέρῃ μίαν δυνατότητα ἀποτελεσματικῆς χρησιμοποιήσεως, ἄνευ δὲ τούτων θὰ ἐδοκίμαζε τὴν τύχην τῆς ἀπωθηθείσης πρωταρχικῆς ὁρμῆς. ῾Ο ὅρος «ἐπωφελὴς ἀσθένεια» ἐκφράζει καλῶς αὐτὴν τὴν κατάστασιν. 'Επὶ πλέον, δικαιούμεθα νὰ κάμωμεν μίαν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ πρωτεύοντος, οὕτως εἰπεῖν, κέρδους, τὸ ὁποῖον ἀποκτᾷ ὁ ἀσθενὴς κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συμπτώματος, καὶ ἑνὸς «δευτερεύοντος» κέρδους, προκύπτοντος ἐκ τοῦ ὅτι τὸ σύμπτωμα, ἂν θελήσῃ νὰ ἐπιβληθῇ, ἀναγκάζεται νὰ συνδυασθῇ μὲ ἄλλας προθέσεις τοῦ 'Εγώ, νὰ στηριχθῇ ἐπ' αὐτῶν.

"Οτι ἡ μείωσις ἢ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ κέρδους, ἐπερχομένη λόγῳ μιᾶς πραγματικῆς μεταβολῆς, ἀποτελεῖ ἕνα ἐκ τῶν μηχανισμῶν, διὰ τῶν ὁποίων θεραπεύεται ὁ ἀσθενὴς ἀπὸ τὸ σύμπτωμά του, τοῦτο ἐπίσης εἶναι διαπίστωσις ἀπὸ μακροῦ ἤδη κτῆμα τῆς ψυχαναλύσεως. ῾Η θεωρία ὅμως τοῦ "Αντλερ ὑπογραμμίζει ὅλως ἰδιαιτέρως τὰς λεπιομε-

ρείας αὐτὰς εὐκόλους εἰς τὴν διαπίστωσιν καὶ τὸν προσδιορισμόν, παραβλέπων, ὅτι εἰς ἀναριθμήτους περιπτώσεις, τὸ Ἐγώ, τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιεῖται, ἀρεσκόμενον, λόγῳ τῆς παρεχομένης ὠφελείας, εἰς τὸ σύμπτωμα, συχνάκις τὰ μάλλα ἀνεπιθύμητον, τὸ ὁποῖον ἐπεβλήθη εἰς αὐτό, ὅπως ὅταν ἀποδέχεται τὸ ἄγχος ὡς μέσον ἀσφαλείας. Τὸ Ἐγὼ παίζει εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις τὸν ἴδιον γελοῖον ρόλον τὸν ὁποῖον διαδραματίζει ὁ παλιάτσος τοῦ ἱπποδρομίου, ὁ ὁποῖος, διὰ τῶν χειρονομιῶν του, προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸ ἀκροατήριον ὅτι ὅλαι αἱ ἐπερχόμεναι εἰς τὸν στῖβον μεταβολαὶ εἶνε ἀποτελέσματα τῆς θελήσεώς του καὶ τῶν διαταγῶν του. Ἀλλ' ὡς γνωστὸν δὲν κατορθώνει νὰ πείσῃ παρὰ τὸ παιδικὸν μέρος τοῦ ἀκροατηρίου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον συστατικὸν στοιχεῖον τῆς θεωρίας τοῦ Ἄντλερ, ἡ ψυχανάλυσις τὸ υἱοθετεῖ ὡς κτῆμά της. Δὲν πρόκειται, πράγματι, παρὰ περὶ ψυχαναλυτικῶν δεδομένων, τὰ ὁποῖα, ἐπὶ δεκαετίαν κοινῆς ἐργασίας, ὁ Ἄντλερ εἶχεν ἀρυσθῆ ἐκ πηγῶν προσιτῶν εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ἤθελε νὰ ἐπιβάλλῃ ὡς προσωπικάς του ἀνακαλύψεις, δι' ἁπλῆς ἀλλαγῆς ὁρολογίας. Εἶμαι διατεθειμένος νὰ παραδεχθῶ, ὅτι ὁ ὅρος «ἐγγύησις» εἶναι καλύτερος τοῦ ὅρου «μέσον ἀσφαλείας», τὸν ὁποῖον ἐχρησιμοποίουν ἐγὼ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ δὲν βλέπω πῶς ἡ ἀντικατάστασις ἑνὸς ὅρου δι' ἄλλου συνεπάγεται μίαν ἀλλαγὴν ἐννοίας. Ἐπίσης, οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ Ἄντλερ περιέχουν πλῆθος πραγμάτων, ἀπὸ μακροῦ ἤδη γνωστῶν, ἐὰν ἁπλῶς εἰς τὴν θέσιν τῶν λέξεων «fictif» (πλασματικὸν) καὶ «fiction» (πλάσμα), μὲ τὸ σχετικὸν ρῆμα εἰς τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν «fingieren» (πλάθω διὰ τῆς φαντασίας), ἐπανετίθεντο οἱ παλαιοτέρας χρήσεως ὅροι, οἱ σχετιζόμενοι μὲ «φαντασίαν». Ἡ ψυχανάλυσις θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὅρων τούτων, καὶ ἐν ᾗ ἀκόμη περιπτώσει ἠγνοοῦμεν τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἄντλερ ἤντλησε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, εἰς τὰ ὑλικὰ τῆς ψυχαναλύσεως καὶ μετέσχε τῆς κοινῆς ἐργασίας.

Διὰ τοῦ τρίτου συστατικοῦ στοιχείου αὐτῆς, διὰ τῶν

νέων ἑρμηνειῶν καὶ παραμορφώσεων τῶν δυσαρέστων ψυχαναλυτικῶν γεγονότων, ἡ θεωρία τοῦ Ἄντλερ, ὡς «ἀτομικὴ ψυχολογία», χωρίζεται ὁριστικῶς ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ ἰδέα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρείδεται τὸ σύστημα τοῦ Ἄντλερ εἶναι ὅτι, ἡ τάσις τοῦ ἀτόμου πρὸς ἐπικράτησιν, ἡ «θέλησίς του νὰ ἐπιβάλλεται», ἐκδηλοῦνται ἐπιτακτικῶς ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς «ἀνδρικῆς διαμαρτυρίας», εἰς τὴν συμπεριφορὰν αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ, εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ εἰς τὰς νευρώσεις. Ὅμως, ἡ ἐν λόγῳ «διαμαρτυρία», εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἄντλερ ἀποδίδει ρόλον κυριωτέρου κινήτρου, δὲν εἶναι κατὰ βάθος τίποτε ἄλλο παρὰ αἱ ἀπωθηθεῖσαι ὁρμαὶ τὰς ὁποίας ὁ Ἄντλερ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸν ψυχολογικὸν μηχανισμόν, σεξουαλίζων αὐτάς, τοῦθ' ὅπερ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν ἰσχυρισμόν του ὅτι δῆθεν, ἡ σεξουαλικότης δὲν ἔχει τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἀποδίδει εἰς αὐτὴν ἡ ψυχανάλυσις ἐν τῇ ψυχικῇ ζωῇ.

Ἡ ἀνδρικὴ διαμαρτυρία ὑφίσταται ἀσφαλῶς, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν θεωρήσῃ τις κυριώτερον κίνητρον τοῦ ψυχικοῦ γίγνεσθαι, σημαίνει ὅτι μεταχειρίζεται τὴν παρατήρησιν ὡς ἁπλῆν σανίδα ἅλτου, τὴν ὁποίαν ἐγκαταλείπει διὰ νὰ ἀρθῇ ὑψηλότερον. Ἂς λάβωμεν, ἐπὶ παραδείγματι, μίαν ἐκ τῶν κυριωτέρων μορφῶν τῆς παιδικῆς ἐπιθυμίας, ἐκείνην ἡ ὁποία προκύπτει ὅταν τὰ παιδία παρατηροῦν σεξουαλικὰς πράξεις μεταξὺ ἐνηλίκων. Ἡ ἀνάλυσις ἀτόμων, τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν ἀργότερον εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσουν τὴν ἰατρικήν μας βοήθειαν, ἀποκαλύπτει ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ρηθείσης παρατηρήσεως, δύο ἐπιθυμίαι εἶχον κυριευθῆ τοῦ παιδίου: ἡ ἐπιθυμία (ἂν πρόκειται περὶ ἀγοριοῦ) νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀνδρὸς διαδραματίζον τὸν ἴδιον ἐνεργητικὸν ρόλον, ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀντίθετος ἐπιθυμία νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸν παθητικὸν ρόλον της. Αἱ δύο αὗται ἐπιθυμίαι ἐξαντλοῦν τὰς δυνατότητας ἡδονῆς τῆς συγκεκριμένης αὐτῆς καταστάσεως. Μόνον ἡ πρώτη ἐπιθυμία δύναται νὰ θεωρηθῇ μετέχουσα ἀνδρικῆς ποιότητος, ὑποτιθεμένου ὅτι ὁ ὅρος οὗτος ἔχει ἐν γένει ποιάν τινα ἔννοιαν. Ἡ δευτέρα, τῆς ὁποίας ἡ τύχη δὲν

ἐνδιαφέρει τὸν Ἄντλερ ἢ ἀγνοεῖται παρ᾽ αὐτοῦ, εἶναι ἐντούτοις ἡ περισσότερον συντελεστικὴ εἰς τὴν μέλλουσαν νεύρωσιν. Ὁ Ἄντλερ ἐγκλείει τὸ Ἐγὼ εἰς ἕνα ἐγωϊσμὸν τόσον ἀτίθασον, τὸν ρίπτει εἰς μίαν ἀπομόνωσιν τόσον ζηλότυπον, ὥστε νομίζει ὅτι δικαιοῦται νὰ λάβῃ ὑπ᾽ ὄψιν μόνον τὰς ὁρμὰς αἱ ὁποῖαι τὸν ἐνδιαφέρουν καὶ τὰς ὁποίας μόνον ἀναγνωρίζει. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ νεύρωσις, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ ὁρμαὶ ἀντιτίθενται εἰς τὸ Ἐγώ, ἀφίνονται πέραν τοῦ ὁρίζοντος τοῦ Ἄντλερ.

Ἀλλ᾽ ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἄντλερ ἀπομακρύνεται σοβαρώτατα ἀπὸ τὴν ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως ἀποκαλυφθεῖσαν πραγματικότητα καὶ προκαλεῖ μεγίστην σύγχυσιν ἰδεῶν, εἶναι ὅταν ἀποπειρᾶται, συμφώνως πρὸς ἕνα τῶν βασικῶν κανόνων τῆς ψυχαναλύσεως, νὰ ἀρύεται τὴν οὐσίαν τῆς θεωρίας του ἀπὸ τὴν ψυχικὴν ζωὴν τοῦ παιδίου. Συγχέει, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, κατὰ τὸν πλέον περίπλοκον καὶ ἀσυγχώρητον τρόπον τὴν βιολογικήν, κοινωνικὴν καὶ ψυχολογικὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων «ἀρσενικὸς» καὶ «θηλυκός». Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραδεχθῶμεν, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐπικαλούμεθα τὰ ἀντίθετα ἀποτελέσματα τῆς παρατηρήσεως, ὅτι τὸ παιδί, ἄρρεν ἢ θῆλυ, βασίζει ὅλην τὴν περὶ τῆς ζωῆς ἀντίληψίν του ἐπὶ τῆς ὑποτιμήσεως τῆς γυναικὸς καὶ υἱοθετεῖ ὡς κατευθυντήριον γραμμήν του τὴν ἐπιθυμίαν: «Θέλω νὰ γίνω ἄνδρας ὑπὸ τὴν πλήρη σημασίαν τῆς λέξεως».

Εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ παιδὶ δὲν ἔχει τὴν παραμικροτέραν ἰδέαν τῶν γεννητικῶν διαφορῶν. Εἶνε μᾶλλον πεπεισμένον ὅτι τὰ δύο φῦλα ἔχουν τὸ ἴδιον γεννητικὸν ὄργανον (ἀνδρικόν). Αἱ πρῶται περὶ τῶν σεξουαλικῶν σχέσεων σκέψεις του δὲν ἀναφέρονται ποσῶς εἰς τὰς γεννητικὰς διαφορὰς καὶ ἡ ἰδέα τῆς κοινωνικῆς μειονεκτικότητος τῆς γυναικὸς τοῦ εἶναι ἀπολύτως ξένη. Πολυάριθμοι εἶναι αἱ νευρωτικαὶ γυναῖκες, εἰς τὰς νευρώσεις τῶν ὁποίων ἡ ἐπιθυμία «νὰ γίνω ἄνδρας» δὲν παίζει κανένα ρόλον. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν «ἀνδρικὴν διαμαρτυρίαν», δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὕρωμεν τὴν καταγωγήν της εἰς τὰς ἀνωμαλίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκειται ὁ πρωτογενὴς ναρκισισμὸς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς

ἀπειλῆς τοῦ εὐνουχισμοῦ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν πρώτων ἐμποδίων ποὺ κωλύουν τὴν σεξουαλικὴν ἱκανοποίησιν.

Ὅλαι αἱ συζητήσεις περὶ τῆς ψυχογονίας τῶν νευρώσεων θὰ λάβουν τέλος, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν αὗται θὰ ἀνάγωνται εἰς τὸ πεδίον τῶν παιδικῶν νευρώσεων. Ἀρκεῖ νὰ κάμῃ τις εὐσυνείδητον καὶ λεπτομερῆ ἀνάλυσιν μιᾶς οἱασδήποτε νευρώσεως τῆς νωπῆς παιδικῆς ἡλικίας διὰ νὰ ἴδῃ διασκορπιζόμενα ὅλα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν αἰτιολογίαν τῶν νευρώσεων σφάλματα καὶ ὅλας τὰς ἀμφιβολίας τὰς ἀφορῶσας τὸν ρόλον τῶν σεξουαλικῶν ὁρμῶν. Ἄλλως τε, ὁ ἴδιος ὁ Ἄντλερ ἠναγκάσθη εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ ἔργου τοῦ Ἰοῦγγ «Ρῆξις τῆς παιδικῆς ψυχῆς», νὰ ὑπαινιχθῇ, ὅτι τὰ ὑλικὰ τῆς περιπτώσεως αὐτῆς «εἶναι κάλλιστα δυνατὸν νὰ ἔχουν παραλάβει ἀπὸ τὸν πατέρα» τὸν συνολικὸν χαρακτῆρά των.

Δὲν θὰ ἐπιμείνω ἐπίσης πολὺ ἐπὶ τῆς βιολογικῆς πλευρᾶς τῆς θεωρίας τοῦ Ἄντλερ καὶ δὲν θὰ ζητήσω νὰ ἐξετάσω ἐὰν εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ὀργανικὴ μειονεκτικότης ἢ τὸ ὑποκειμενικὸν συναίσθημα αὐτῆς τῆς μειονεκτικότητος (ἀδύνατον νὰ ἀποφανθῇ τις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου) ποὺ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Ἄντλερ. Ἂς εἴπωμεν μόνον ὅτι, κατὰ τὴν ἄποψιν τοῦ Ἄντλερ, ἡ νεύρωσις ἐμφανίζεται μόνον ὡς δευτερεύουσα συνέπεια γενικῆς ἐκφυλίσεως, ἐνῷ ἐκ τῆς παρατηρήσεως διεπιστώσαμεν ὅτι ὑπάρχει ἀναρίθμητον πλῆθος ἀνθρώπων ἀσχήμων, δυσμόρφων, στραβοκομμένων, συρόντων βαθυτάτην φυσιολογικὴν ἀθλιότητα, οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις οὐδὲ κἂν φαντάζονται τὴν νεύρωσιν ὡς ἀντίδρασιν ἐναντίον τῶν ἐλαττωμάτων καὶ ἀσχημιῶν των. Ἀφίνω ἐπίσης κατὰ μέρος τὸ ἐνδιαφέρον τέχνασμα τοῦ Ἄντλερ, ποὺ ταυτίζει τὸ συναίσθημα μειονεκτικότητος μὲ τὸ συναίσθημα παιδισμοῦ. Τὸ τέχνασμα τοῦτο μᾶς ἀποδεικνύει ὑπὸ ποίαν περιπέτειαν ὁ παράγων «παιδισμός», ὁ ὁποῖος παίζει ἕνα τόσον σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ἀνάλυσιν, ἐπανεμφανίζεται εἰς τὴν ἀτομικὴν ψυχολογίαν. Περισσότερον ὅμως θὰ σταματήσω ἐπὶ ὡρισμέ-

νων ἄλλων σημείων, διὰ νὰ ἀποδείξω πῶς αἱ ψυχολογικαὶ κατακτήσεις τῆς ψυχαναλύσεως ἐξητμίσθησαν παρὰ τοῦ Ἄντλερ.

Εἰς τὸ ἔργον «Ἡ νευρικὴ κρᾶσις», παριστᾷ τὸ ἀσυνείδητον ὡς ἕνα ψυχολογικὸν παράδοξον, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχον μὲ τὸ σύνολον τοῦ συστήματος. Βραδύτερον ἐδήλωσεν, συνεπὴς μὲ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι ὀλίγον τὸν ἐνδιέφερε νὰ μάθῃ ἐὰν μία παράστασις εἶναι συνειδητὴ ἢ ἀσυνείδητος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπώθησιν, δὲν ἠννόησε τίποτε περί αὐτοῦ. Λογοδοτῶν(κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1911) καὶ κατὰ μίαν ἀνακοίνωσιν γενομένην εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς Βιέννης λέγει τὰ ἑξῆς: «Εἰς μίαν περίπτωσιν, ὁ συγγραφεὺς δεικνύει ὅτι ὁ ἀσθενὴς οὔτε ἀπώθησε τὴν libido, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐζήτησε πάντοτε νὰ προφυλαχθῇ, οὔτε κ.τ.λ. . . ».

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΠΩΘΗΣΙΣ

Ὀλίγον βραδύτερον, κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς συζητήσεως εἰς Βιέννην, παρουσίασε τὴν ἑξῆς ἐπιχειρηματολογίαν: «Ἐὰν ἐρωτᾶτε πόθεν προέρχεται ἡ ἀπώθησις, σᾶς ἀπαντοῦν ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ἐὰν ἐρωτᾶτε πόθεν προέρχεται ὁ πολιτισμός, σᾶς ἀπαντοῦν ὅτι εἶναι προϊὸν τῆς ἀπωθήσεως. Ὅπως βλέπετε, παίζουν μὲ τὰ λόγια».

Χρησιμοποιῶν εἰς τὸ δίλημμα αὐτὸ ἔστω καὶ ἐλάχιστον μέρος τῆς εὐφυΐας μὲ τὴν ὁποίαν ὑπερημύνθη τῆς «νευρικῆς κράσεως», ὁ Ἄντλερ θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς εὕρει τὸν τρόπον νὰ τὸ λύσῃ.Θὰ εἶχεν ἀντιληφθῆ ὅτι, ἀφ' ἑνός,ὁ πολιτισμὸς ἐρείδεται ἐπὶ τῶν ἀπωθήσεωντῶν συντελεσθεισῶνκατὰ τὰς παρελθούσας γενεάς,καὶ ὅτι,ἀφ'ἑτέρου, ἑκάστη νέα γενεὰ ἐπιβαρύνεται μὲ τὴν διατήρησιν καὶ διαφύλαξιν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου,σεβομένη τὰς αὐτὰς ἀπωθήσεις.Γνωρίζω τὴν περίπτωσιν ἑνὸς παιδίου, τὸ ὁποῖον ἐνόμιζεν ὅτι τὸ περιέπαιζαν, καὶ ἐφώναζεν,ἐπειδὴ ὅταν ἐρωτοῦσε: «πόθεν προέρχονται τὰ αὐγά;»: τοῦ ἀπήντων: «ἀπὸ τὰ ὀρνίθια», καὶ ὅταν ἐρωτοῦσε: «πόθεν προέρχονται τὰ ὀρνί-

θια», τοῦ ἀπήντων: «ἀπὸ τὰ αὐγά». Καὶ ἐν τούτοις δὲν τὸ περιέπαιζαν, διότι δὲν τοῦ ἔλεγαν παρὰ τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν.

Ὄχι ὀλιγώτερον ἀσήμαντα καὶ κενὰ εἶναι ὅσα ἔγραψεν ὁ Ἄντλερ περὶ τοῦ ὀνείρου, τοῦ Schibboleth τούτου τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐθεώρει τὸ ὄνειρον ὡς ἀντικατάστασιν τῆς γυναικείας γραμμῆς ὑπὸ τῆς ἀνδρικῆς, τοῦθ' ὅπερ κατὰ τὸ βάθος δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ ἁπλῆν μετάφρασιν τῶν λέξεων «ἀνδρικὴ διαμαρτυρία» τῆς θεωρίας ποὺ χαρακτηρίζει τὸ ὄνειρον, λέγων ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν πραγματοποίησιν ἐπιθυμιῶν. Ἀργότερον ἀνεγνώρισεν ὅτι ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ὀνείρου, εἶνε τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει εἰς τὸ ὄνειρον ἀσυνειδήτως πᾶν ὅ,τι τοῦ ἀρνεῖται ἐν καταστάσει ἐγρηγόρσεως. Ὁ Ἄντλερ ἀκόμη συγχύζει τὸ ὄνειρον καὶ τὰς λανθανούσας ἰδέας τοῦ ὀνείρου, καὶ ἐπὶ τῆς συγχύσεως αὐτῆς βασίζεται ἡ θεωρία του περὶ τῆς «προγραμματικῆς τάσεως». Ἀκολουθῶν αὐτὸν ὁ Μέντερ ἐπῆρε τὸν ἴδιον δρόμον. Ὅστις παραδέχεται τὴν σύγχυσιν ταύτην κλείνει οἰκειοθελῶς τὰ μάτια πρὸ τοῦ γεγονότος ὅτι πᾶσα ἑρμηνεία ὀνείρου, τὸ ὁποῖον δὲν παρουσιάζει γενικῶς τίποτε τὸ εὐνόητον, ἐὰν περιορισθῶμεν εἰς τὸ ἔκδηλον περιεχόμενόν του, βασίζεται ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ἰδίων κανόνων καὶ ἀρχῶν, τῶν ὁποίων ἀμφισβητοῦν τὴν ἀξίαν καὶ τὰ ἀποτελέσματα. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀντίστασιν, τὸ μόνον τὸ ὁποῖον εὑρίσκει ὁ Ἄντλερ νὰ εἴπῃ εἶναι τὸ ὅτι χρησιμεύει εἰς τὸν ἀσθενῆ νὰ ἀντιδρᾷ ἐναντίον τοῦ ἰατροῦ. Ἀναμφιβόλως, τί ἄλλο σημαίνει αὐτὸ παρὰ ὅτι ἡ ἀντίστασις χρησιμεύει διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀντιστάσεως. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅμως νὰ μάθωμεν πόθεν προέρχεται ἡ ἀντίστασις καὶ πῶς συμβαίνει ὥστε αἱ ἐκδηλώσεις αὐτῆς νὰ ἔρχωνται πάντοτε εἰς εὔθετον χρόνον ἵνα χρησιμεύσουν εἰς τὸν ἀσθενῆ; Αὐτὰ τὰ ζητήματα ὁ Ἄντλερ τὰ παραβλέπει, ὡς μὴ ἔχοντα κανένα ἐνδιαφέρον διὰ τὸ Ἐγώ. Δὲν ἀσχολεῖται ἐπίσης μὲ τοὺς λεπτομερειακοὺς μηχανισμοὺς τῶν φαινομένων καὶ τῶν συμπτωμάτων, τῶν αἰτίων

τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν ποικιλίαν τῶν ἀσθενῶν καὶ τῶν νοσηρῶν ἐκδηλώσεων: ὀλίγον τὸν ἐνδιαφέρουν καὶ οἱ ἐν λόγῳ μηχανισμοὶ καὶ τὰ ἐν λόγῳ αἴτια, ἀρκεῖ οἱ μὲν καὶ τὰ δέ, οἱασδήποτε φύσεως καὶ ἂν εἶναι, νὰ χρησιμεύουν διὰ νὰ δημιουργήσουν τὴν ἀνδρικὴν διαμαρτυρίαν, τὴν δύναμιν τῆς ἐπιβολῆς καὶ εἰς ἄλλους τὴν ἔξαρσιν τῆς προσωπικότητος. Τὸ σύστημα εἶναι συμπληρωμένον εἰς ὅλα τὰ μέρη του, ἐστοίχισε εἰς τὸν συγγραφέα τεραστίαν ἐργασίαν ἐπανερμηνεύσεως δεδομένων καὶ διαπιστώσεων παλαιῶν, ἀλλὰ δὲν περιέχει οὐδὲ μίαν νέαν παρατήρησιν. Πιστεύω νὰ ἔχω δείξει, ὅτι δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τὴν ψυχανάλυσιν.

Ἡ ἀντίληψις περὶ τῆς ζωῆς, ὅπως αὕτη διαμορφώνεται εἰς τὸ σύστημα τοῦ Ἄντλερ, βασίζεται καθ' ὁλοκληρίαν ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ κυριάρχου, ἂν ὄχι ἀποκλειστικοῦ, ρόλου τὸν ὁποῖον παίζουν τὰ ἐπιθετικὰ ἔνστικτα. Δὲν χορηγεῖ καμμίαν θέσιν εἰς τὸν ἔρωτα. Εἶναι ἄκρως ἐκπληκτικὸν πῶς μία τόσον ἀποθαρρυντικὴ κοσμοθεωρία ἔτυχε καλῆς ὑποδοχῆς, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι, λυγίζουσα ὑπὸ τὸ βάρος τῶν σεξουαλικῶν της ἀναγκῶν, ἡ ἀνθρωπότης εἶναι ἑτοίμη νὰ παραδεχθῇ ὅ,τιδήποτε, ἀρκεῖ νὰ ἀντικατοπτρισθῇ πρὸ αὐτῆς ἡ πρόβλεψις μιᾶς «ἥττης τῆς σεξουαλικότητος».

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥΓΓ

Ἡ ἀποσκίρτησις τοῦ Ἄντλερ ἔλαβε χώραν πρὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Βαϊμάρης, τὸ 1911. Ὀλίγον μετὰ τὴν χρονολογίαν αὐτὴν ἐξεδηλώθη ἡ ἐξ Ἑλβετίας αἵρεσις. Καί, ὅπερ περιεργότερον, αἱ πρῶται ἐνδείξεις ὑπῆρξαν ὡρισμένοι ὑπαινιγμοὶ τοῦ Ρίκλιν εἰς ἄρθρα ἐκλαϊκευτικά, δημοσιευθέντα εἰς Ἑλβετίαν, ὑπαινιγμοί, χάρις εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἀμύητοι ἔμαθαν πρὸ τῶν εἰδικῶν ὅτι ἡ ψυχανάλυσις εἶχε κατορθώσει νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ ὡρισμένας θλιβερὰς πλάνας, αἱ ὁποῖαι τὴν εἶχαν δυσφημήσει.

Εἰς μίαν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν μοῦ ἀπέστειλεν ἐξ Ἀμερικῆς, τὸ 1912, ὁ Ἰοῦγγ ἐκολακεύετο ὅτι εἶχεν ἐπι-

τύχει, δι' ὡρισμένων τροποποιήσεων, ἐπενεχθεισῶν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, νὰ κατανικήσῃ τὴν ἀντίστασιν τὴν ὁποίαν συνήντα ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἐκ μέρους ἱκανοῦ ἀριθμοῦ προσώπων, ἅτινα, ἕως τότε, τὴν ἀπέκρουον ἀσυζητητεί. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι, δὲν ἔβλεπα εἰς αὐτὸ τὸ κατόρθωμα κανένα τίτλον δόξης, καὶ ὅτι, ὅσον περισσοτέρας ἀληθείας θὰ ἐθυσίαζε ἐκ τῶν τόσων ἐπιπόνως ἀποκτηθεισῶν ὑπὸ τῆς ψυχαναλύσεως, τόσον περισσότερον θὰ καθίστα αὐτὴν εὐπρόσδεκτον εἰς τὴν δημοσίαν γνώμην.

Καὶ εἰς τί συνίστατο ἡ τροποποίησις, διὰ τὴν ὁποίαν ὑπερηφανεύοντο οἱ Ἑλβετοί; Αὕτη ἔτεινε ἀκριβῶς εἰς τὸ νὰ μειώσῃ θεωρητικῶς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ σεξουαλικοῦ παράγοντος. Ὁμολογῶ ὅτι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἶδα εἰς τὴν «πρόοδον» αὐτὴν μίαν ὑπερβολικὴν καὶ ἐπικίνδυνον ὑποχώρησιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπικαιρότητος.

Αἱ δύο αἱρετικαὶ αὗται ὀπισθοδρομικαὶ κινήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν παραλληλισμὸν πρόκειται τώρα νὰ καθορίσω, ὁμοιάζουν καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὔνοιαν τοῦ κοινοῦ, προβάλλουν ὡρισμένα ἐπιχειρήματα ἀνωτέρας φύσεως, προσποιούμενοι ὅτι ἀντιμετωπίζουν τὰ πράγματα sub specie æternitatis. Οὕτω, ὁ Ἄντλερ διακηρύττει τὴν σχετικότητα πάσης γνώσεως καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀτόμου νὰ μεταπλάθῃ δίκην καλλιτέχνου τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης προσφερόμενα ὑλικά. Ὁ Ἰοῦγγ ἐπιμένει ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ δικαιώματος τῆς νεότητος νὰ ἀποτινάξῃ τὰς ἁλύσσους, τὰς ὁποίας θέλει νὰ ἐπιβάλῃ εἰς αὐτὴν τὸ τυραννικὸν γῆρας ἀκινητοποιηθὲν εἰς τὰς αὐστηρὰς ἀντιλήψεις της ἀρτηριοσκληρώσεως.

Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ καθιστοῦν ἀναγκαίας μερικὰς ἀντιρρήσεις.

Ἡ σχετικότης τῆς γνώσεως εἶναι μία ἀπαίτησις, τὴν ὁποίαν δύναταί τις νὰ ἀντιτάξῃ εἰς οἱανδήποτε ἐπιστήμην, διὰ τὸν ἴδιον, ὡς καὶ εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, λόγον. Εἶνε προϊὸν ὡρισμένων ἀντιδραστικῶν ρευμάτων τῆς ἐποχῆς μας, ἐχθρικῶς διακειμένων πρὸς τὴν ἐπιστήμην,

καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι προβάλλουν αὐτὴν θέλουν νὰ λάβουν μίαν στάσιν ὑπεροχῆς ἀνάρμοστον εἰς ἡμᾶς. Οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ προβλέψῃ τὴν ὁριστικὴν ἐτυμηγορίαν τὴν ὁποίαν ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐκφέρῃ ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν μας προσπαθειῶν. Γνωρίζομεν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀρνητικὴ στάσις τριῶν γενεῶν ἀπέναντι ὡρισμένων ἀληθειῶν ἀπεκηρύχθη ἀπὸ τὴν ἑπομένην τετάρτην γενεάν, ἥτις καὶ ὑπεκλίθη πρὸ τῶν ἰδίων ἀληθειῶν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, καθῆκον ἑκάστου εἶναι,ἀφοῦ ἀκούσῃ μὲ ὅλην του τὴν προσοχὴν τόσον τὴν ἰδικήν του κριτικὴν φωνήν, ὅσον καὶ τὴν τῶν ἀντιπάλων του, νὰ ὑποστηρίζῃ μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις τὰς ἐπὶ τῆς πείρας στηριζομένας πεποιθήσεις του. Ὀφείλομεν νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸ νὰ εἴμεθα ἐν τάξει μὲ τὴν συνείδησίν μας καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀναλάβωμεν τὸν ρόλον κριτοῦ, ὁ ὁποῖος διαφυλάσσεται ἀναγκαίως διὰ τὸ πολὺ ἀπώτερον μέλλον. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἐπικινδυνωδέστερον ἀπὸ τοῦ νὰ θέλῃ τις νὰ εἰσάγῃ τὴν προσωπικὴν αὐθαιρεσίαν εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ πράγματα. Εἰς αὐτὸ τὸ αὐθαίρετον ὑπακούει ἀκριβῶς ὅστις ἀμφισβητεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν τῆς ψυχαναλύσεως, ἀξίαν τὴν ὁποίαν, ἄλλως τε, τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα καθορίζουν ἐντὸς ὡρισμένων ὁρίων. Ὅστις ἐκτιμᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν σκέψιν, θὰ ζητήσῃ μᾶλλον τοὺς τρόπους καὶ τὰς μεθόδους, διὰ τῶν ὁποίων δύναται νὰ μειώσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ἐπέμβασιν τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ προσωπικῆς αὐθαιρεσίας ἐκεῖ ὅπου ὁ παράγων αὐτὸς παίζει ἕνα ὑπερβολικὸν ρόλον. Ἐξ' ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ ἀποκρύψωμεν ὅτι χάνομεν τὸν καιρόν μας καταναλίσκοντες τὴν ἐνέργειάν μας εἰς ἀπολογητικὴν προσπάθειαν. Ὁ ἴδιος ὁ Ἄντλερ δὲν παίρνει εἰς τὰ σοβαρὰ τὰ ἐπιχειρήματά του. Προορίζονται μόνον διὰ νὰ θίξουν τὸν ἀντίπαλον, ἀλλὰ σέβονται τὰς ἰδικάς του θεωρίας. Δὲν ἠμπόδισαν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἄντλερ νὰ τὸν ἑορτάσουν ὡς Μεσσίαν, τοῦ ὁποίου ἡ ἐμφάνισις ἀπὸ τόσους καὶ τόσους αἰῶνας εἶχεν ἀναγγελθῆ εἰς τὴν ἀνυπόμονον

ἀνθρωπότητα. Ἕνας Μεσσίας, ὅμως, εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ σχετικός.

Τὸ κυριώτερον ἐπιχείρημα τοῦ Ἰοῦγγ, ad captandam benevolentiam, στηρίζεται ἐπὶ τῆς αἰσιοδόξου προϋποθέσεως ὅτι, ἡ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐπιστήμης, ἠκολούθησε πάντοτε μίαν ἴσην γραμμὴν καὶ ἀδιάκοπον. Ὡς ἂν νὰ μὴν ὑπῆρχον ποτὲ ἐπίγονοι, ὡσὰν νὰ μὴ συνέβησαν ποτὲ ἐπαναστάσεις, καταλήξασαι εἰς ἀντίδρασιν καὶ ἀποκατάστασιν παλαιῶν καθεστώτων, ὡσὰν νὰ μὴν ἐγνώρισε ἡ ἱστορία γενεὰς αἱ ὁποῖαι, δι' ὀπισθοδρομικῆς κινήσεως, ἐγκατέλειψαν τὰς κατακτήσεις τῶν προηγουμένων γενεῶν.

Πλησιάζων περισσότερον πρὸς τὸ πλῆθος, ἐγκαταλείπων ὡρισμένας ἀληθείας, δυσαρέστους διὰ τὸ κοινόν, διορθώνων τὴν ψυχανάλυσιν ὑπὸ τὸ ὡς ἄνω ρηθὲν πνεῦμα, ὁ Ἰοῦγγ μᾶς δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἠθέλησε νὰ κάμῃ κάθε ἄλλο παρὰ μίαν χειρονομίαν νεανικὴν καὶ ἀπελευθερωτικήν. Καὶ διὰ νὰ ἠξεύρωμεν ἂν μία χειρονομία εἶναι νεανική, λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν ὄχι τὴν ἡλικίαν τοῦ δράστου, ἀλλὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς πράξεως.

Ἀπὸ τὰς δύο κινήσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐνταῦθα, ἡ τοῦ Ἄντλερ εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ πλέον σημαντική. Ἐσφαλμένη εἰς τὴν ρίζαν της, διακρίνεται ἐντούτοις διὰ τῆς λογικῆς οἰκοδομῆς καὶ τῆς συνεκτικότητός της. Στηρίζεται καὶ αὐτὴ ἐπὶ μιᾶς θεωρίας τῶν ἐνστίκτων. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰοῦγγ εἰσαχθεῖσα τροποποίησις, ἀντιθέτως, διέκοψε τοὺς δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν φαινομένων καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἐνστίκτων. Ἄλλως τε, ὡς ἤδη ἐτονίσθη ὑπὸ τῶν κριτικῶν του, (Ἀμπραχάμ, Φερέντση, Τζὸνς) εἶναι τόσον συγκεχυμένη, σκοτεινή, περιπλεγμένη, ὥστε εἶναι δύσκολον νὰ καθορίσῃ τις τὴν στάσιν του ἀπέναντι αὐτῆς. Ἀπὸ οἱανδήποτε πλευρὰν καὶ ἂν ἐξετάζετε αὐτήν, νὰ εἶσθε βέβαιος ὅτι εἰς τὸ τέλος θὰ σᾶς εἴπουν ὅτι κακῶς τὴν ἐννοήσατε, καὶ ἀπορεῖ τις τὶ πρέπει νὰ κάμῃ, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ διὰ νὰ τὴν ἐννοήσῃ καταλλήλως καὶ ὀρθῶς. Αὐτὴ ἡ ἰδία παρουσιάζε-

ται ὑπὸ πολλαπλὰς καὶ ποικίλλας ὄψεις, ὁτὲ μὲν «ὡς λεπτοτάτη διαφορὰ ἡ ὁπυία δὲν ἀξίζει τὸν θόρυβον ὁ ὁποῖος γίνεται περὶ αὐτήν»('Ιοῦγγ), ὁτὲ δὲ ὡς νέον Εὐαγγέλιον, ποὺ ἔρχεται νὰ ἐγκαινιάσῃ νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν, ἴσως καὶ ὡς μία νέα ἀντίληψις τοῦ κόσμου ἀπολύτως νέα διὰ τὴν ὑπόλοιπον ἀνθρωπότητα.

Πρὸ τῶν ἀντιφάσεων τῶν παρατηρουμένων μεταξὺ ὡρισμένων ἐκδηλώσεων, δημοσίων τε καὶ ἰδιωτικῶν, τοῦ 'Ιοῦγγ, δικαιοῦταί τις νὰ διερωτηθῇ τὶ πρέπει νὰ καταλογισθῆ, εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὴν σύγχυσιν ποὺ βασιλεύει εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τούτου τοῦ 'Ιοῦγγ καὶ εἰς τὰ πνεύματα τῶν θιασωτῶν του, καὶ τὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐντιμότητος. Εἴμεθα ἐντούτοις ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τῆς νέας διδασκαλίας εὑρίσκονται εἰς δύσκολον θέσιν. Καταπολεμοῦν σήμερον ὅ,τι εἶχον προασπίσει εἰς τὸ παρελθόν, καὶ τὸ καταπολεμοῦν ὄχι διότι νέαι παρατηρήσεις ἀπεκάλυψαν εἰς αὐτοὺς νέα γεγονότα, ἀλλὰ διότι διὰ νέων μεθερμηνεύσεων βλέπουν τὰ πράγματα ὑπὸ μορφὴν ἐντελῶς διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν πρώτην. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν σπεύδουν νὰ διακόψουν τὰς σχέσεις μὲ τὴν ψυχανάλυσιν τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν πάντοτε, καὶ ἐν γνώσει ὅλων, ἀντιπρόσωποι, ἀλλὰ προτιμοῦν νὰ ἀναγγείλουν ὅτι ἐτροποποίησαν τὴν ψυχανάλυσιν.

Κατὰ τὸ συνέδριον τοῦ Μονάχου, ἠναγκάσθην νὰ διαλύσω τὴν ἐν λόγῳ παρεξήγησιν, δηλῶν ὅτι δὲν θεωρῶ ποσῶς τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλβετῶν ἐπενεχθείσας καινοτομίας ὡς λογικὴν συνέπειαν τῆς ψυχαναλύσεως, τῆς ὁποίας εἶμαι ὁ δημιουργός.

Ὡρισμένοι κριτικοί, ἐντελῶς ξένοι πρὸς τὴν ψυχανάλυσιν (ὁ Φουρτμύλερ, ἐπὶ παραδείγματι) εἶχον ἤδη ἀναγνωρίσει τὴν πραγματικὴν θέσιν τοῦ ζητήματος, καὶ ὁ 'Αμπραχὰμ εἶχεν ἤδη τονίσει, δικαίως, ὅτι ὁ 'Ιοῦγγ ἐπρόκειτο νὰ ἀποχωρήσῃ ὁριστικῶς ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν. Εἶμαι βεβαίως διατεθειμένος νὰ ἀναγνωρίσω εἰς τὸν καθένα τὸ δικαίωμα νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ ὅ,τι νομίζει καλόν,ἀλ-

λὰ ὄχι ἄλλας ἰδέας νὰ πρεσβεύῃ καὶ ἄλλας νὰ ἐκθέτῃ.

Ὅπως αἱ ἔρευναι τοῦ Ἄντλερ ἔφεραν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν κάτι νέον, δηλ. τὰ στοιχεῖα μιᾶς ἀτομικῆς ψυχολογίας, μὲ τὴν ἀξίαν νὰ ἐξαγοράσῃ διὰ τῆς συνεισφορᾶς του τὸ δικαίωμα νὰ ἀπορρίψῃ ὅλας τὰς βασικὰς θεωρίας τῆς ψυχαναλύσεως, οὕτως, ὁ Ἰοῦγγ καὶ οἱ ὀπαδοί του ἔλαβον ἐξ ἴσου ὡς ἀφετηρίαν τῆς πάλης των ἐναντίον τῆς ψυχαναλύσεως μίαν νέαν ἀπόκτησιν, μὲ τὴν ὁποίαν, ὡς ἰσχυρίζονται, ἐπλούτισαν αὐτήν. Παρακολούθησαν τὴν ἐξέλιξιν διὰ τῆς ὁποίας τὰ περιεχόμενα τῶν σεξουαλικῶν παραστάσεων, τῶν ἐκπηγαζουσῶν ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸν σύμπλεγμα καὶ τὰς αἱμομικτικὰς τάσεις, χρησιμοποιοῦνται διὰ νὰ ἐκφράζωνται τὰ ἀνώτερα ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ συμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου: δηλ. μετουσίωσις τῶν ἐρωτικῶν τάσεων εἰς τάσεις αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς «ἐρωτικαί».

Ἡ ἐξήγησις αὐτῆς τῆς μετουσιώσεως ἦτο ἡ συνεισφορὰ τοῦ Ἰοῦγγ καὶ τῶν ὀπαδῶν του. Ἐνηρμονίζετο κάλλιστα μὲ τὰς προϋποθέσεις τῆς ψυχαναλύσεως καὶ συνεβιβάζετο προφανῶς μὲ τὴν ἀντίληψιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νεύρωσις εἶναι μία ἀναδρομικὴ διάλυσις αὐτῆς τῆς μετουσιώσεως, καθὼς καὶ ἄλλων τοιούτων.

Ἀλλά, φεῦ! ὁ κόσμος θὰ ἐξεγείρετο καὶ δὲν θὰ ἀπέκρυπτε τὴν ἀγανάκτησίν του ἐναντίον αὐτῆς τῆς σεξουαλικοποιήσεως τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας!

Διὰ μίαν φορὰν ἔστω, ρέπω πρὸς τὸν «τελεολογικὸν» τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ παραδέχομαι ὅτι οἱ πρωτεργάται τῆς ἀνακαλύψεως, περὶ τῆς ὁποίας ὡμιλήσαμεν, δὲν ἦσαν τοιούτου ἀναστήματος ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσουν μίαν ἔκρηξιν γενικῆς ἀγανακτήσεως. Εἶναι ἐπίσης δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἀρχίσει νὰ ἀποσοβῆται ἡ ἀγανάκτησις αὕτη ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Τὰ θεολογικὰ προηγούμενα τόσων Ἑλβετῶν ἐπηρέασαν τὴν στάσιν των ἀπέναντι τῆς ψυχαναλύσεως εἰς τὸ ἴδιον μέτρον εἰς τὸ ὁποῖον καὶ τὰ σοσιαλιστικὰ προηγούμενα τοῦ Ἄντλερ ἔπαιξαν ρόλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀτομικῆς του ψυχολογίας. Ἐνθυμοῦμαι, ἀκουσίως,

τὸ περίφημον διήγημα εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Μὰρκ Τουαὶν ὁμιλεῖ περὶ τῶν περιπετειῶν τοῦ ὡρολογίου του καὶ τὴν ἔκφρασιν ἀπορίας τοῦ τέλους: «And he used to wonder what became of all the unsuccessful thinkers, and gunsmiths, and shoemakers, and blacksmiths; but nobody could ever tell him».

Θὰ προσφύγω εἰς μίαν παραμοίωσιν. Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ ἕνα νεόπλουτον, ὁ ὁποῖος ὑπερηφανεύεται ὅτι κατάγεται ἀπὸ μίαν ἀρχαίαν εὐγενῆ οἰκογένειαν, ξένην ὅμως πρὸς τὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ ὁ ἴδιος. Καὶ ἰδοὺ ὅτι ἔρχονται καὶ τοῦ ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ γονεῖς του κατοικοῦν ἐκεῖ πλησίον καὶ εἶναι ἄνθρωποι ταπεινῆς οἰκονομικῆς θέσεως. Δὲν τοῦ ἀπομένει τότε παρὰ ἕνας τρόπος ὑπεκφυγῆς, καὶ τὸν μεταχειρίζεται. Μὴ δυνάμενος νὰ ἀπαρνηθῇ τοὺς γονεῖς του, ἰσχυρίζεται ὅτι, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι τέως εὐγενεῖς, καὶ προμηθεύεται ἀπὸ κάποιον φιλόφρονα δημόσιον ὑπάλληλον πιστοποιητικόν, βεβαιοῦν τὴν εὐγένειάν των.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, οἱ Ἑλβετοὶ ἐνήργησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἡ ἠθικὴ καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ἀπὸ καταγωγὴν κάτι «ἀνώτερον» καὶ δὲν πρέπει νὰ σεξουαλικοποιηθοῦν. Πολὺ καλά. Ἀλλ' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲν δύνανται αὐτοὶ νὰ ἀρνηθοῦν τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν θρησκείαν παραστάσεις ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸν καὶ τὸ αἱμομικτικὸν σύμπλεγμα. Πῶς λοιπὸν νὰ συμβιβάσουν τὴν ἀπαίτησιν περὶ μὴ σεξουαλικοποιήσεως τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας μὲ τὸ ρηθὲν γεγονός; Ἁπλούστατα. Διϊσχυρίζονται ὅτι τὰ συμπλέγματα δὲν σημαίνουν ἀρχῆθεν ὅ,τι θὰ ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ ἑρμηνεύων αὐτὰ αὐτολεξεί, ἀλλὰ μίαν «ἀναγωγικὴν» (Γερμανιστί: anagogich, κατὰ τὴν ὁρολογίαν τοῦ Ζίλμπερερ) ἔννοιαν ἡ ὁποία καθιστᾷ δυνατὴν τὴν προσαρμογὴν αὐτῶν (τῶν συμπλεγμάτων) εἰς τὰς ἀφαιρέσεις τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας.

Ἴσως νὰ μοῦ φέρουν τὴν ἀντίρρησιν ὅτι κακῶς ἠννόησα τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν πρόθεσιν τῆς νεο-ζυριχικῆς

θεωρίας, ἀλλὰ ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ λάβω προκαταβολικῶς προφυλακτικὰ μέτρα, ἵνα μὴν ἀποδώσουν εἰς ἐμὲ τὰ—ἀντίθετα πρὸς τὰς ἀπόψεις μου—συμπεράσματα, ἅτινα προκύπτουν ἀπὸ τὰς δημοσιεύσεις τῆς ἑλβετικῆς σχολῆς. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω διαφοροτρόπως τὸ σύνολον τῶν ἀναθεωρήσεων τοῦ Ἰοῦγγ, οὔτε νὰ συλλάβω μίαν ἑνιαίαν παράστασιν περὶ αὐτῶν. Ἡ ἐπιθυμία του νὰ ξεκαθαρίση ὅ,τι ἀποκρουστικὸν ὑπάρχει εἰς τὰ οἰκογενειακὰ συμπλέγματα, ἵνα μὴ τὸ ἐπανεύρῃ εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἠθικήν, ὑπηγόρευσε εἰς τὸν Ἰοῦγγ ὅλας τὰς τροποποιήσεις,τὰς ὁποίας ἐπέφερεν εἰς τὴν ψυχανάλυσιν. Ἡ σεξουαλικὴ libido ἀντικατεστάθη ὑπὸ μιᾶς ἀφῃρημένης ἐννοίας ἡ ὁποία παραμένει μυστηριώδης καὶ δυσνόητος, τόσον διὰ τοὺς σοφούς, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἁπλοϊκούς. Εἰς τὸ οἰδιπόδειον σύμπλεγμα ἐδόθη μία«συμβολικὴ»σημασία ὅπου ἡ μήτηρ συμβολίζει τὸ ἀπραγματοποίητον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ παραιτῆται ὁ ἄνθρωπος, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πολιτισμοῦ, ἐνῷ ὁ πατήρ,ὅστις εἰς τὸν μῦθον τοῦ Οἰδίποδος πίπτει θῦμα φόνου, ἀντιπροσωπεύει τὸν «ἐσωτερικὸν» πατέρα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸ ἄτομον ὀφείλει νὰ ἀπελευθερωθῇ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν. Ἀναμφιβόλως,καὶ ἄλλα περιεχόμενα τῶν σεξουαλικῶν παραστάσεων θὰ ὑποστοῦν σὺν τῷ χρόνῳ ἀναλόγους μεθερμηνεύσεις. Τῷ ὄντι, εἰς τὴν θέσιν τῆς ρήξεως μεταξὺ τῶν ἐναντίον τοῦ Ἐγὼ τεταγμένων ἐρωτικῶν τάσεων καὶ τῆς τάσεως πρὸς ἐπικράτησιν τῆς ἐμφύτου τοῦ Ἐγώ, ἐμφανίζεται (εἰς τὴν ἑλβετικὴν σχολὴν) ἡ ρῆξις μεταξὺ τῆς «ζωτικῆς ἀποστολῆς» καὶ τῆς «ψυχικῆς ὀκνηρίας». Ἡ συνείδησις ἐνοχῆς, τὴν ὁποίαν διαπιστοῦμεν παρὰ τοῖς νευρωτικοῖς, ἑρμηνεύεται ἁπλῶς ὡς ἡ ἀσυνείδητος ἐπίπληξις,τὴν ὁποίαν ὁ νευρωτικὸς ἀπευθύνει εἰς τὸν ἑαυτόν του, διότι δὲν ἐκπληροῖ τὴν ζωτικὴν ἀποστολήν. Καὶ οὕτως ᾠκοδομήθη ἕνα νέον ἠθικο-θρησκευτικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον, ὅπως τὸ ἀντλερικόν, ἠναγκάσθη, ἵνα ἀποκτᾷ συνεκτικότητα καὶ περιεχόμενον, νὰ ἑρμηνεύσῃ ὑπὸ νέαν ἔννοιαν, νὰ παραμορφώσῃ ἢ νὰ ἐκβιάσῃ τὰ πραγματικὰ

δεδομένα τῆς ψυχαναλύσεως. Εἰς τὴν πραγματικότητα, οἱ Ἑλβετοὶ ἀντελήφθησαν, ἀπὸ τὴν χορῳδίαν τοῦ παγκοσμίου γίγνεσθαι, μόνον τὸ ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ ἐξυμνούμενον μέρος, ἐνῷ ἐκώφευσαν πρὸ τῆς μελῳδίας τῶν ἐνστίκτων, παρ' ὅλην τὴν πρωτόγονον ἔντασίν των.

Ἵνα ἐξασφαλισθῇ ἡ διατήρησις τοῦ συστήματος τούτου, ἐδέησε νὰ ἐγκαταλειφθῇ πλήρως ἡ παρατήρησις καὶ ἡ τεχνικὴ τῆς ψυχαναλύσεως. Εὐκαιρίας δοθείσης, ἐλάμβανον τὴν ἐλευθερίαν, ἐν ὀνόματι τῆς μεγάλης ἰδέας, νὰ περιπαίζουν τὴν ἐπιστημονικὴν λογικήν. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Ἰοῦγγ, ἀδυνατῶν νὰ εὕρῃ τὸ οἰδιπόδειον σύμπλεγμα ἐπαρκῶς «προσδιοριστικὸν» διὰ τὴν αἰτιολογίαν τῶν νευρώσεων, ἀποδίδει τὴν προσδιοριστικότητα αὐτὴν εἰς τὴν ὀκνηρίαν, δηλαδὴ εἰς τὴν γενικωτέραν ἰδιότητα τῶν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων σωμάτων.

Κατὰ τὴν ἑλβετικὴν σχολήν, τὸ «οἰδιπόδειον σύμπλεγμα» ἀντιπροσωπεύει ἁπλῶς ἕνα κριτήριον, ποὺ ἐπιτρέπει εἰς τὸ ἄτομον νὰ σχηματίσῃ μίαν ἰδέαν τῶν δυνάμεών του, χωρὶς τὸ ἴδιον τὸ σύμπλεγμα νὰ εἶναι μία δύναμις, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς «ψυχικῆς ὀκνηρίας».

Ναὶ μὲν ἡ ἀτομικὴ ἐξερεύνησις ἀπεκάλυψε καὶ θὰ ἀποκαλύψῃ πάντοτε ὅτι τὰ σεξουαλικὰ συμπλέγματα, ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, εἶναι πάντοτε ζωτανὰ καὶ ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῷ ἀτόμῳ. Οἱ Ἑλβετοὶ ὅμως δὲν στενοχωροῦνται δι' αὐτό: ἐγκαταλείπουν τὴν ἀτομικὴν ἐξερεύνησιν καὶ προσπαθοῦν νὰ ἐξαγάγουν συμπεράσματα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐθνικῆς ἐξερευνήσεως. Ἀνατρέχοντες μέχρι τῆς πρώτης παιδικῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπῆρχεν ὅλως ἰδιαιτέρως ὁ κίνδυνος νὰ εὑρεθοῦν πρὸ τῆς ἀσυγκαλύπτου καὶ πραγματικῆς σημασίας τῶν συμπλεγμάτων, ἅτινα ἤθελον νὰ μεθερμηνεύσουν. Πρὸς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τούτου, ἡ νέα ἑλβετικὴ σχολὴ υἱοθέτησε ὡς θεραπευτικὸν κανόνα νὰ σταματᾷ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον εἰς τὸ παρελθόν, καὶ σπεύδουσα νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν παροῦσαν ῥῆξιν, εἰς τὴν ὁποίαν, δόξα σοι ὁ θεός, ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὴν

μέση πᾶν ὅ,τι εἶναι τυχαῖον καὶ προσωπικόν, διὰ νὰ παραχωρήση τὴν θέσιν εἰς τὸ εἰδικὸν καὶ οὐσιαστικὸν στοιχεῖον: τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς ζωτικῆς ἀποστολῆς.

Καὶ ὅμως, εἴχομεν ἀκούσει ὅτι ἡ παροῦσα ρῆξις τοῦ νευρωτικοῦ καθίστατο εὔληπτος καὶ εὔλυτος μόνον ὅταν συνεδέετο μὲ τὴν παρῳχημένην ἱστορίαν τοῦ ἀσθενοῦς, δι' ἀναδρομῆς, κατ' ἀντίστροφον κατεύθυνσιν τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησεν ἡ lidido μέχρις ὅτου κατέληξεν εἰς τὴν ἀσθένειαν.

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοιούτων τάσεων, ἡ νεο-ζυριχικὴ θεραπευτικὴ σχολὴ ἔλαβε ἕνα προσανατολισμόν,τὸν ὁποῖον δύναμαι νὰ περιγράψω ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων ἑνὸς ἀσθενοῦς, ὁ ὁποῖος εἶχε δοκιμάσει τὰ ἀποτελέσματα ἐπ' αὐτοῦ. «Αὐτὴν τὴν φοράν, λέγει ὁ ἀσθενής, δὲν λαμβάνεται ποσῶς ὑπ' ὄψιν τὸ παρελθὸν καὶ ἡ μεταβίβασις. Ὁσάκις ἐνόμιζα ὅτι εἶχα συλλάβει αὐτήν, μοῦ ἐδήλουν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ καθαροῦ συμβόλου τῆς libido. Αἱ ἠθικαὶ συμβουλαὶ ἦσαν πολὺ ὡραῖαι, καὶ συνεμορφούμην πρὸς αὐτὰς αὐστηρῶς,χωρὶς ὅμως νὰ κάμω ποτὲ ἕνα βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός. Τοῦτο ἦτο περισσότερον δυσάρεστον εἰς ἐμὲ παρὰ εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τί ἠμποροῦσα νὰ κάμω;... Ἀντὶ νὰ μοῦ φέρῃ μίαν ἀναλυτικὴν ἀπελευθέρωσιν, ἑκάστη ὥρα μοῦ ἐπέβαλλε νέας ἐξαιρετικὰς ἀπαιτήσεις, τὰς ὁποίας ἔπρεπε δῆθεν νὰ ἱκανοποιήσω ἂν ἐπεθύμουν νὰ ὑπερνικήσω τὴν νεύρωσιν, π.χ.: ἐσωτερικὴν συγκέντρωσιν δι' αὐτοσκοπήσεως, θρησκευτικὴν σκέψιν, ἐπανάληψιν τῆς κοινῆς ζωῆς μετὰ τῆς συζύγου μου, δι' ἐρωτικῆς ἀφοσιώσεως, κτλ. Τοῦθ' ὅπερ ὑπερέβαινε τὰς δυνάμεις μου, διότι ἐκεῖνο ποὺ ἀπήτουν ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου ἦτο μία ριζικὴ μεταβολὴ τοῦ βαθυτέρου Ἐγώ μου. Ἔβγαινα ἀπὸ ἑκάστην ἀναλυτικὴν συνεδρίασιν ὡς ἕνας πτωχὸς ἁμαρτωλός, πλήρης κατανύξεως, ἐμφορούμενος ἀπὸ τὰς καλυτέρας προθέσεις, ἀλλὰ ἐντελῶς ἀπηλπισμένος. Ὅ,τι μοῦ συνίστα, ὁποιοσδήποτε ἱερεὺς ἠδύνατο νὰ τὸ εἴπῃ! Ἀλλὰ ποῦ νὰ ἀντλήσῃ κανεὶς τὴν δύναμιν πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῶν τῶν συστάσεων;»

Ὁ ἀσθενὴς λέγει ὅτι, ἐπειδὴ εἶχεν ἀκούσει ὅτι ἡ ἀνάλυσις ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς μεταβιβάσεως, ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν θεραπεύοντα ψυχαναλυτήν του, τοῦ ἐδόθη δὲ ἡ ἀπάντησις ὅτι εἶχεν ἤδη ἐπαρκῶς ἀναλυθῆ ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς ἐπόψεις. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἀνάλυσις δὲν ἀπεδείχθη ἀποτελεσματική, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ συμπεράνω ὅτι ἡ ἀνάλυσις ὑπῆρξε μᾶλλον ἀνεπαρκής. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ μεταγενεστέρα θεραπεία δὲν ἔδωσε κανένα ἀποτέλεσμα καὶ δὲν διστάζω νὰ δηλώσω ὅτι δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ ὀνομασθῇ αὔτη «ψυχαναλυτική». Ἀπορῶ διατὶ οἱ Ἑλβετοὶ ἔκριναν ἀναγκαῖον νὰ κάμουν μίαν στροφὴν ἀπὸ τὴν Βιέννην διὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὸ τέλος εἰς τὴν Βέρνην, ὅπου ὁ Ντιμπουὰ θεραπεύει τὰς νευρώσεις μὲ τόσας θωπευτικὰς ἠθικὰς ἐνθαρρύνσεις.

Τὸ ὅλως ἀσυμβίβαστον μεταξὺ τῆς νέας ἑλβετικῆς κατευθύνσεως καὶ τῆς ψυχαναλύσεως, ἐκδηλοῦται ἐπίσης εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἀπωθήσεως, περὶ τῆς ὁποίας σπανιώτατα γίνεται μνεία ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἰοῦγγ, ἐπίσης εἰς τὴν παραγνώρισιν τοῦ ὀνείρου, τὸ ὁποῖον ὁ Ἰοῦγγ, ἐγκαταλείπων τὴν ψυχολογίαν τοῦ ὀνείρου, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἄντλερ, συγχέει μὲ τὰς λανθανούσας ἰδέας τοῦ ὀνείρου, ἐπίσης εἰς τὴν πλήρη ἀνικανότητά του νὰ ἐννοήσῃ τὸ ἀσυνείδητον, τέλος ἐπὶ ὅλων τῶν οὐσιωδῶν σημείων τῆς ψυχαναλύσεως. Ἀκούων τις τὸν Ἰοῦγγ νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ αἱμομικτικὸν σύμπλεγμα ἔχει μόνον τὴν ἀξίαν ἑνὸς **συμβόλου** καὶ καμμίαν **πραγματικὴν** ὑπόστασιν, καὶ ὅτι, ὁ ἄγριος, μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ αἰσθάνεται ἕλξιν τινὰ διὰ τὴν γηραιὰν μητέρα του ἢ τὴν μάμμην του, προτιμᾷ μίαν νεαρὰν καὶ ὡραίαν γυναῖκα, εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φαινομενικὴν ἀντίφασιν ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἀπόψεως τοῦ Ἰοῦγγ καὶ τῆς ψυχαναλύσεως, νὰ παραδεχθῇ ὅτι, «σύμβολον» καὶ «καμμία πραγματικὴ ὑπόστασις» σημαίνουν ὅ,τι ἀκριβῶς εἰς τὴν ψυχανάλυσιν λέγομεν «ἀσυνείδητος κατάστασις», λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκδηλώσεις καὶ τὰ παθογενῆ ἀποτελέ-

σματα, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζεται ἡ ἐν λόγῳ «ἀσυνείδητος ὑπόστασις».

Ἐὰν συλλογισθῇ τις ὅτι τὸ ὄνειρον περιέχει ἀκόμη ἄλλα στοιχεῖα ἐκτὸς τῶν λανθανουσῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων πλέκεται, δὲν θὰ ἐκπλαγῇ παρατηρῶν ὅτι οἱ ἀσθενεῖς ὀνειρεύονται πράγματα ὅπως «ζωτικὴν ἀποστολήν», «στάσιν ἀπὸ ἄνω», «στάσιν ἀπὸ κάτω», μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς γεμίζουν τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν θεραπείαν. Βεβαίως, εἶναι δυνατὸν νὰ διευθύνωνται τὰ ὄνειρα τῶν ὑπὸ ἀνάλυσιν ὑποκειμένων, ὅπως εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπηρεάζωνται τὰ ὄνειρα διὰ μέσου πειραματικῶν ἐρεθισμῶν. Δύναταί τις νὰ καθορίζῃ κατ᾽ ἀρέσκειαν ἕνα μέρος τῶν ὑλικῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται τὸ ὄνειρον. Ἀλλά, αἱ τοιαύτης φύσεως ἐπεμβάσεις δὲν ἀλλάζουν τίποτε εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸν μηχανισμὸν τοῦ ὀνείρου. Δὲν πιστεύω τὰ λεγόμενα «βιογραφικὰ» ὄνειρα νὰ ἐπέρχωνται ἔξω ἀπὸ τὴν ἀναλυτικὴν θεραπείαν. Ἐάν, ἀντιθέτως, ἀναλύσῃ τις τὰ ὄνειρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν πρὸ τῆς θεραπείας, ἐὰν ἐξετάσῃ τις ὅτι ὁ ὀνειρευόμενος προσθέτει εἰς ὅσα τοῦ ὑπεβλήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θεραπείας, ἐὰν τέλος δύναταί τις νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ νὰ τοῦ ἐπιβάλλῃ νέα καθήκοντα, δὲν θὰ παραλείψῃ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι τίποτε δὲν εἶναι περισσότερον ξένον εἰς τὸ ὄνειρον ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τὴν ὁποίαν τοῦ ἀποδίδει ὁ Ἰοῦγγ, ὅτι δηλαδὴ τὸ ὄνειρον ἀποτελεῖ ἀπόπειραν λύσεως τῆς ζωτικῆς ἀποστολῆς. Τὸ ὄνειρον δὲν εἶναι παρὰ μόνον μία μορφὴ τῆς σκέψεως, καὶ ἡ μορφὴ αὐτὴ παραμένει ἀπολύτως ἀκατανόητος ἐὰν ἀναφέρεταί τις ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν ἰδεῶν. Πρέπει τις νὰ λάβῃ ὑπ᾽ ὄψιν κυρίως τὴν ἐργασίαν, ἡ ὁποία συντελεῖται εἰς τὸ ὄνειρον.

Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀνασκευάσωμεν, στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν γεγονότων, τὴν ἐσφαλμένην ἑρμηνείαν τῆς ψυχαναλύσεως ὑπὸ τοῦ Ἰοῦγγ καὶ τὰς ἀντιρρήσεις τὰς ὁποίας ἀντιτάσσει εἰς αὐτήν. Πᾶσα ἀνάλυσις, διεξαγομένη συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας, καὶ πρὸ παντὸς διεξαγομένη ἐπὶ ἑνὸς παιδίου, ἐνδυμαμώνει περισ-

σότερον τὰς πεποιθήσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ ψυχανάλυσις καὶ ἀποκαλύπτει τὸ ἀβάσιμον τῶν νέων ἑρμηνειῶν, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Ἄντλερ καὶ τοῦ συστήματος τοῦ Ἰοῦγγ. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἶχεν ἐκτελέσει καὶ δημοσιεύσει, πρὸ τῆς μεταστροφῆς του, μίαν ἀνάλυσιν παιδίου. Μήπως σκέπτεται νὰ μᾶς προμηθεύσῃ νέαν ἑρμηνείαν, στηριζομένην (κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἄντλερ) ἐπὶ μιᾶς «νέας συνθετικῆς ἀντιλήψεως τῶν γεγονότων»;

Ἡ γνώμη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σεξουαλικὴ παράστασις «ἀνωτέρων»ἰδεῶν εἰς τὸ ὄνειρον καὶ εἰς τὴν νεύρωσιν δὲν εἶναι παρὰ ἀρχαϊκὸν μέσον ἐκφράσεως,εἶναι ἀσφαλῶς ἀσυμβίβαστος μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὰς νευρώσεις, τὰ σεξουαλικὰ αὐτὰ συμπλέγματα ἐμφανίζονται ὡς φορεῖς τῶν ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἀποσπασθεισῶν ποσοτήτων τῆς libido. Καὶ ἐὰν δὲν ἐπρόκειτο παρὰ περὶ ἑνὸς εἰδικοῦ σεξουαλικοῦ ἰδιώματος, πάλιν δὲν θὰ προέκυπτε καμμία μεταβολὴ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς libido. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰοῦγγ συμφωνεῖ μὲ τοῦτο εἰς τὸ ἔργον του «Darstellurg der psychoanalyschen Theorie», ὅπου διατυπώνει τὸν θεραπευτικὸν κανόνα, κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀποσπασθῇ τὸ ἀφροδισιακὸν φόρτωμα ἀπὸ τὰ ἐν λόγῳ συμπλέγματα. Ὅμως, τοῦτο τὸ ἀποτέλεσμα, δὲν δυνάμεθα ποτὲ νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν στρέφοντες τὰ νῶτα εἰς τὰ συμπλέγματα καὶ παροτρύνοντες τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν ἐξύψωσιν: πρέπει νὰ ἀσχολούμεθα μὲ τὰ συμπλέγματα μὲ τὴν μεγαλυτέραν μας προσοχήν, ἵνα τὰ καταστήσωμεν πλήρως συνειδητά. Ἡ πρώτη πραγματικὴ κατάστασις, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀσθενής, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀσθένειά του. Ὁ ἰατρὸς ὁ ὁποῖος θὰ ἐζήτει νὰ τοῦ ἐξοικονομήσῃ τὸ σοβαρὸν αὐτὸ ἔργον, θὰ ἀπεκάλυπτε ἁπλῶς ὅτι εἶναι ἀνίκανος νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀσθενῆ εἰς τὴν ὑπερνίκησιν τῶν ἀντιστάσεών του, ἢ θὰ ἀπεδείκνυεν ὅτι ὑποχωρεῖ πρὸ τῶν ἐνδεχομένων ἀποτελεσμάτων τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

Τελευτῶν, θὰ εἴπω ὅτι ἡ ψυχανάλυσις τοῦ Ἰοῦγγ ὁμοιάζει πρὸς τὴν περίφημον μάχαιραν τοῦ Λίχτενμπεργ.

᾿Αφοῦ ἤλλαξε τὴν λαβὴν καὶ ἀντικατέστησε τὴν λεπίδα θέλει νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι κατέχει τὴν παλαιὰν μάχαιραν ἐπειδὴ φέρει τὸ ἴδιον σῆμα.

Νομίζω, ἀπ' ἐναντίας, ὅτι ἀπέδειξα πὼς ἡ νέα διδασκαλία σημαίνει τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀναλύσεως καὶ τὸν χωρισμὸν ἀπ' αὐτήν.Καὶ ἡ ἀποσκίρτησις τοῦ ᾿Ιοῦγγ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμβάλλῃ τινὰς εἰς ἀνησυχίαν ὡς πρὸς τὸ μέλλον τῆς ψυχαναλύσεως, δεδομένου ὅτι πρόκειται περὶ προσώπων τὰ ὁποῖα ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν κίνησίν μας. Τὴν ἀνησυχίαν αὐτὴν δὲν συμμερίζομαι.

Οἱ ἄνθρωποι καθίστανται ἰσχυροὶ ὅταν ὑπερασπίζουν μίαν ἰσχυρὰν ἰδέαν. Περιέρχονται εἰς ἀδυναμίαν τὴν στιγμὴν ποὺ θέλουν νὰ ἀντιταχθοῦν εἰς αὐτήν. Ἡ ψυχανάλυσις θὰ δυνηθῇ κάλλιστα νὰ ὑποστῇ αὐτὴν τὴν ἀπώλειαν καὶ νὰ εὕρῃ νέους ὀπαδοὺς πρὸς ἀποζημίωσιν αὐτῆς.

Φθάσας εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου, εὔχομαι καλὸ ταξεῖδι εἰς τὰ ὕψη εἰς ὅσους δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑποφέρουν τὴν διαμονὴν εἰς τὸν ὑποχθόνιον κόσμον τῆς ψυχαναλύσεως. Εἴθε οἱ ἄλλοι νὰ τελειώσουν αἰσίως τὸ ἔργον των εἰς τὰ βαθειὰ στρώματα τοῦ κόσμου τούτου !

ΤΕΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΓΚΟΒΟΣΤΗ

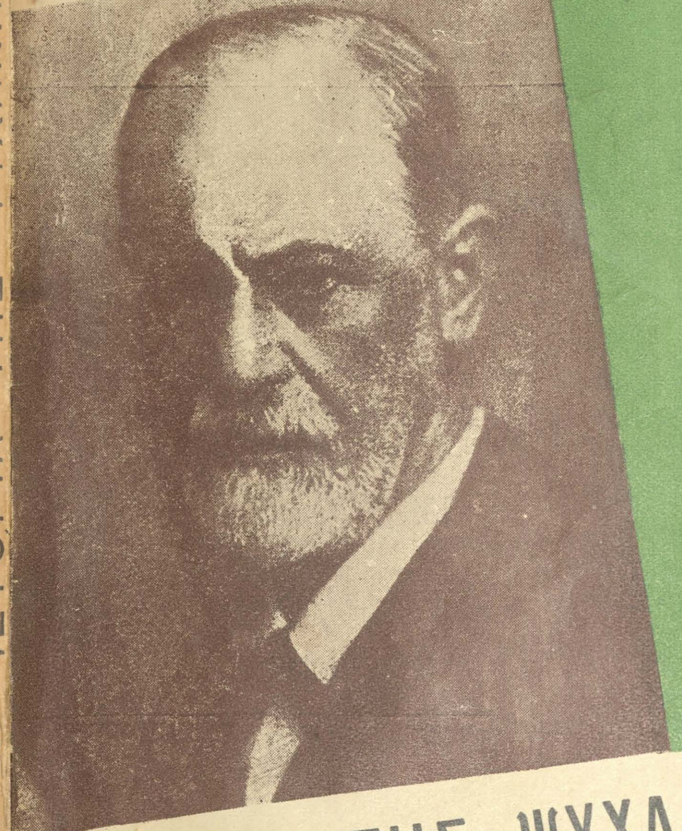
IMP. S. PHOTIADES

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΓΚΟΒΟΣΤΗ

IMP. S. PHOTIADES

S. FREUD : ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ

Freud

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΕΩΣ